

URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ

4
2020

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

ÚSTAV
ÚZEMNÍHO
ROZVOJE

POKYNY PRO AUTORY

NABÍDKA RUKOPIŠŮ

REDAKCE PŘIJÍMÁ POŽADAVKY SPOLU SE ZASLANÝMI ČLÁNKY NA E-MAILOVÉ ADRESE redakce@uur.cz. GRAFICKÉ PŘÍLOHY VĚTŠÍHO ROZSAHU JE MOŽNO ZASLAT PROSTŘEDNICTVÍM SERVERU USCHOVNA.CZ. ZASLANÝ PRŮVODNÍ DOPIS MUSÍ OBSAHOVAT PLNÉ JMÉNO, ADRESU PRACOVISTĚ A KONTAKTNÍ ÚDAJE (E-MAILOVÁ ADRESA, TELEFONNÍ ČÍSLO). PŘI ŽÁDOSTI O ZAŘAZENÍ ČLÁNKU DO RECENZNÍHO ŘÍZENÍ JE TŘEBA TUTO SKUTEČNOST V PRŮVODNÍM DOPISE VÝSLOVNĚ UVÉST. PODROBNĚJŠÍ INFORMACE NALEZNETE NA www.uur.cz V SEKCI PUBLIKAČNÍ ČINNOST, KNIHOVNA – ČASOPIS URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ – RECENZNÍ ŘÍZENÍ.

FORMÁLNÍ POŽADAVKY

ROZSAH TEXTU BY MĚL ČINIT CCA 3–10 NORMOSTRAN (1 NORMOSTRANA = 60 ÚHOZŮ NA 30 ŘÁDKŮ), NEDOHODNETE-LI SE S REDAKCÍ JINAK. ZA KAŽDÝM TEXTEM PŘÍSPĚVKU MUSÍ BÝT UVEDENO JMÉNO AUTORA. STANDARDNÍMU PŘÍSPĚVKU BY MĚL PŘEDCHÁZET ZHRUBA DESETIŘÁDKOVÝ SOUHRN – ABSTRAKT (PRO RECENZOVANÉ PŘÍSPĚVKY PLATÍ SAMOSTANÉ PRAVIDLO – VIZ NÍŽE), KTERÝ BUDE MOŽNO POUŽÍT TAKÉ PRO REDAKCI ZAJIŠTĚNÉ ANGLICKÉ SHRNUTÍ V HLAVNÍCH RUBRIKÁCH (NETÝKÁ SE INFORMACÍ).

ZA NEDÍLNOU SOUČÁST PŘÍSPĚVKU JE POVAŽOVÁN SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A JEJICH DOSTUPNOST. BIBLIOGRAFICKÉ CITACE MUSEJÍ BÝT ZPRACOVÁNY PODLE NORMY ČSN ISO 690. TEXTOVÁ ČÁST JE VYŽADOVÁNA V TEXTOVÉM EDITORU WORD. GRAFICKÁ ČÁST SE ZÁSADNĚ POSÍLÁ SAMOSTATNĚ JAKO PŘÍLOHA S UVEDENÍM ZDROJŮ. OBRÁZKY KE SKENOVÁNÍ LZE PŘILOŽIT NA DIAPOZITIVECH NEBO FOTOGRAFIÍCH S LESKLÝM POVRCHEM. POČÍTAČOVĚ ZPRACOVANÉ OBRÁZKY SE DODÁVAJÍ VE FORMÁTU TIFF (PŘÍP. JPG) V ROZLIŠENÍ MIN. 300 DPI; VEKTOROVÁ GRAFIKA VE FORMÁTU CDR, EPS, WMF A1. REDAKCE SI VYHRAZUJE PRÁVO VÝBĚRU GRAFICKÉHO DOPROVODU TEXTU. ZA PŮVODNOST PŘÍSPĚVKU ODPOVÍDÁ AUTOR (VIZ PROHLÁŠENÍ AUTORA). RUKOPISY A GRAFIKU REDAKCE VRACÍ POUZE NA ŽÁDOST AUTORA.

AUTORIZACE

POKUD SE AUTOR NEVYJÁDŘÍ DO PĚTI DNŮ OD ODESLÁNÍ REDAKČNÍ ŽÁDOSTI O AUTORIZACI TEXTU, POVAŽUJE REDAKCE TEXT ZA ODSOUHLASENÝ A ZVEŘEJNÍ JEJ S PŘÍPADNÝMI REDAKČNÍMI ÚPRAVAMI.

RELEVANTNÍ PŘÍSPĚVKY JSOU RECENZOVÁNY (www.uuur.cz – ČASOPIS – RECENZNÍ ŘÍZENÍ).

ŽADATELŮM O RECENZNÍ ŘÍZENÍ:

PŘEDKLÁDÁTE-LI ČLÁNEK K RECENZNÍMU ŘÍZENÍ, INFORMUJTE, PROSÍM, REDAKCI O JEHO PŘÍPADNÉM PUBLIKOVÁNÍ V JINÝCH ODBORNÝCH PERIODIKÁCH. K RECENZOVANÝM PŘÍSPĚVKŮM POŽADUJE REDAKCE ŠIRŠÍ SHRNUTÍ V ČEŠTINĚ (V ROZSAHU CCA JEDNÉ NORMOSTRANY), KTERÉ BUDE V PŘÍPADĚ SCHVÁLENÍ REDAKČNĚ PŘELOŽENO DO ANGLIČTINY A K ČLÁNKU PŘIPOJENO. RECENZOVANÉ PŘÍSPĚVKY NEJSOU HONOROVÁNY.

VYDÁVÁ ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE, ORGANIZAČNÍ SLOŽKA STÁTU,
ZŘÍZENÁ MINISTERSTVEM PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR.

Urbanismus a územní rozvoj
číslo 4/2020
ročník XXIII.
Vychází 6× ročně.
ISSN 1212-0855, MK ČR E 7021

Vydává:

Ústav územního rozvoje
Jakubské nám. 3
602 00 Brno
tel. (ústředna): 542 423 111
www.uur.cz

Redakce:

redakce@uur.cz
Ing. arch. Lubor Fridrich (šéfredaktor)
tel. 542 423 121
Mgr. Tamara Blatová
tel. 542 423 116

Redakční rada:

Ing. arch. Hana Bártová
Ing. arch. Milan Bušina, Sydney, Austrálie
Ing. Eva Fialová
prof. Ing. arch. Maroš Finka, Ph.D.
prof. Anna Geppert, Ph.D., Paříž, Francie
prof. Ing. arch. Jan Koutný, CSc.
Ing. arch. Milan Körner, CSc.
Ing. Zdeňka Kučerová (místopředsedkyně)
prof. Ing. Vítězslav Kuta, CSc.
Ing. Iveta Laštůvková
doc. Dr. Otakar Máčel, Delft, Nizozemí
prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.
Ing. arch. Vladimír Matuš, Toronto, Kanada
Ing. arch. Jaroslav Sedlecký
Ing. arch. Veronika Šindlerová, Ph.D.
Mgr. Petr Tonev, Ph.D.
RNDr. Václav Tremel
Ing. arch. Martin Tunka, CSc. (předseda)
Ing. Roman Vodný, Ph.D. (místopředseda)
doc. Ing. arch. Jakub Vorel, Ph.D.
Ing. arch. Karel Wirth

Objednávky předplatného:

e-mail: redakce@uur.cz

Roční předplatné:

480,- Kč

Bankovní spojení:

ČNB 19-27321621/0710

Sazba a tisk:

GRAFEX-AGENCY s.r.o.
Helceletova 16, 602 00 Brno

Náklad: 1 450 výtisků

Toto číslo vyšlo v říjnu 2020

Názory publikované v článcích nemusejí
vždy vyjadřovat stanovisko redakce a ústavu.
Redakce si vyhrazuje právo zkrácení textu
a výběru grafiky k jednotlivým příspěvkům.

Foto na titulní straně obálky:

Zvírotice © UpVision s.r.o.

OBSAH

REKODIFIKACE VEŘEJNÉHO STAVEBNÍHO PRÁVA BYLA ODESLÁNA DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČR

/ Eva Fialová, Roman Vodný

3

STRATEGIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČR 2021+ / Zdeněk Opravil

5

Recenzovaný článek

PLÁNOVÁNÍ MODRO-ZELENÉ INFRASTRUKTURY S VYUŽITÍM EKOHYDROLOGICKÉHO

HODNOCENÍ MIKROSTRUKTUR MĚSTA PLZNĚ / Jan Kopp,

Marie Novotná, Jindřich Frajer, Jiří Ježek, Pavel Raška, Martin Dolejš

7

TEPLOTA VE MĚSTĚ

PŘEHLED POUŽÍVANÝCH TERMÍNŮ A JEJICH ROZDÍLY

/ Jan Geletič, Michal Lehnert, Jaroslav Resler, Pavel Krč

17

KRAJINA BLOVIC / Klára Salzmann, Ivan Gogolák, Lukáš Grasse

22

JAK CHRÁNIT NEZASTAVĚNÉ ÚZEM

SLOVO ÚVODEM

Hlavní rubriku letošního čísla 4 otevírá informace o předložení vládou schváleného návrhu nového stavebního zákona a souvisejícího změnového zákona Poslanecké sněmovně. Vládou schváleným dokumentem Strategie regionálního rozvoje 2021+ se zabývá následující příspěvek. Výtahu z tohoto dokumentu je také věnována mimořádná příloha tohoto čísla časopisu.

Recenzovaný článek rubriky Názory a diskuse uvádí na příkladu města Plzně zkušenosti s plánováním modro-zelené infrastruktury. Druhý příspěvek je zaměřen na často zaměňované pojmy související s teplotou a teplem v městském prostředí. Územní studií krajiny na příkladu Blovic je věnován další text této rubriky, kterou uzavírá náhled na problematiku ochrany nezastavěného území doplněný přehledem relevantních správních rozhodnutí.

V třetí rubrice tohoto čísla najdete informaci o letošním vydání přehledu o aktuálním stavu územně plánovací dokumentace zpracovaném Ústavem územního rozvoje a recenzi publikace věnované smlouvám o rozvoji území obcí. Rubriku standardně uzavírají příspěvky převzaté z jiných médií a tiskové informace Ministerstva pro místní rozvoj.

Příjemné čtení přeje

redakce U&ÚR

REKODIFIKACE VEŘEJNÉHO STAVEBNÍHO PRÁVA BYLA ODESLÁNA DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČR

Eva Fialová, Roman Vodný

Dne 24. srpna 2020 vláda projednala a schválila návrh stavebního zákona a návrh souvisejícího změnového zákona. Vládní návrhy obou zákonů byly 10. září 2020 předloženy k projednání Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Rekodifikace veřejného stavebního práva je jednou z priorit vlády, v jejímž programovém prohlášení je uvedeno, že vláda podpoří a zrychlí výstavbu v České republice a prosadí rekodifikaci veřejného stavebního práva, která povede ke zjednodušení a zkrácení přípravy staveb pro zvýšení konkurenceschopnosti České republiky. Proces rekodifikace veřejného stavebního práva byl zahájen v roce 2017, kdy Ministerstvo pro místní rozvoj předložilo vládě materiál „Rekodifikace veřejného stavebního práva – Základní teze“. V září 2018 byl vládě předložen materiál „Rekodifikace veřejného stavebního práva, informace o hlavních směrech a cílech rekodifikace“. V návaznosti na tyto materiály byl zpracován a projednán věcný záměr stavebního zákona, který vláda schválila usnesením č. 448 v červnu 2019.

Rekodifikace veřejného stavebního práva má za cíl zrychlení a zefektivnění povolovacích procesů ve všech právních předpisech, které upravují nebo se dotýkají veřejného stavebního práva v České republice. Cílem je „jeden úřad, jedno povolení, jedno razítko“. Předpokladem je reforma stavební správy založená na vyčlenění značné části stavební správy ze spojeného modelu veřejné správy, sjednocení stavebních úřadů a vytvoření Nejvyššího stavebního úřadu jako ústředního orgánu státní správy. Rekodifikace si dále klade za cíl maximální integraci dotčených orgánů do nové soustavy stavebních úřadů. Návrh nového stavebního zákona předpokládá, že u těch dotčených orgánů, které integrovány nebudou, bude využita fikce souhlasu v případě, že se dotčený orgán nevyjádří v zákonné lhůtě. K urychlení povolovacího procesu by měla přispět i možnost využít zrychlené řízení pro případy, kdy nebudou žádné rozpory, stavebník podá kompletní žádost a doloží souhlasy všech účastníků řízení. Celý proces také urychlí tzv. apelační princip uplatňovaný v rámci odvolacího řízení. V případě podání odvolání nadřízený stavební krajský úřad bude muset sám ve věci rozhodnout, tedy rozhodnutí obecního stavebního úřadu buď potvrdit, nebo změnit. Nebude přípustné rozhodnutí zrušit a věc vrátit prvoinstančnímu orgánu k novému rozhodnutí. Rekodifikace předpokládá využití nových technologií, zejména se zaměřuje na digitalizaci a elektronizaci.

K návrhu stavebního zákona a souvisejícího změnového zákona bylo v meziresortním připomínkovém řízení uplatněno dohromady téměř 7700 připomínek, z toho cca 6 600 bylo zásadních (včetně 4843 k návrhu stavebního zákona). Na základě vypořádání připomínek a výsledků řady souvisejících

jednání a konzultací s připomínkovým místy bylo nutné najít a přijmout kompromisy a návrhy upravit. Upravený návrh byl připomínkovým místům třikrát rozeslán, a to 28. února, 6. března a 3. dubna 2020. Úpravy a změny byly primárně provedeny tak, aby byl zachován obsah, smysl a účel věcného záměru schváleného vládou, případně byly provedeny legislativně technické či z hlediska právní teorie a praxe potřebné úpravy, které měly na návrh z hlediska právní jistoty pozitivní dopad.

V rámci vypořádání bylo nezbytné přistoupit k některým významným kompromisům. Text návrhu stavebního zákona a souvisejícího změnového zákona tak doznal změn, kterými se předkládané návrhy částečně odchyľují od schváleného věcného záměru. Jeden z nejdůležitějších kompromisů se týká navrhovaného modelu státní stavební správy. Tato změna vychází z dohody uzavřené na úrovni předsedy vlády se Svazem měst a obcí a spočívá v ponechání části prvostupňové agendy stavebních úřadů v přenesené působnosti na obcích. Státní stavební správa bude vytvořena až od úrovně krajů a budou do ní integrovány dotčené orgány. V rámci takto upraveného modelu vznikne 14 krajských stavebních úřadů, jeden specializovaný stavební úřad pro povolování vyhrazených staveb, resp. významných strategických staveb např. dopravní a technické infrastruktury. V čele této soustavy bude Nejvyšší stavební úřad.

Na úseku územního plánování se oproti věcnému záměru ponechává výkon veřejné správy prakticky beze změny, tj. pořizování jakožto přenesený výkon státní správy na obcích a krajích a schvalování jako výkon samosprávy. Dále se vrací stávající názvy územně plánovacích dokumentací jak z důvodů praktických, tak z důvodů vyhovění připomínek zejména krajských úřadů. Změna názvů územně plánovacích dokumentací byla mj. kritizována kvůli tomu, že přinese nedůvodné komplikace. Významnou změnu představuje návrat k vydávání územně plánovací dokumentace formou opatření obecné povahy. Věcný záměr tuto problematiku řešil variantně, přičemž vláda následně rozhodla o vydávání formou obecně závazné vyhlášky. Z projednání návrhu stavebního zákona v meziresortním připomínkovém řízení a následujících jednání však jasně vyplynulo, že je nejen žádoucí, ale dokonce nezbytné, ponechat stáv

strojů, které jsou vydávány formou opatření obecné povahy, již nebude veřejnost moci uplatnit námitky, ale pouze připomínky. Na této úpravě, která se může zdát na první pohled vcelku kontroverzním zásahem, však panovala vesměs shoda napříč připomínkovými místy. Je důležité říci, že touto úpravou nebude nikdo krácen na svých právech, nedojde k žádnému omezení přístupu kohokoliv k soudní ochraně a nejedná se o úpravu, která by byla v rozporu s ústavním pořádkem ČR nebo mezinárodními úmluvami, kterými je ČR vázána, včetně evropského práva.

Významnou změnou oproti věcnému záměru je také upuštění od automaticky vygenerovaného povolení stavby v případě, že stavební úřad nerozhodne v příslušné lhůtě. Tento princip byl předmětem mnoha připomínek a ukazoval se jako velmi kontroverzní. V návrhu stavebního zákona schváleného vládou je tato problematika přepracována a v případě nečinnosti obecního stavebního úřadu dojde ke změně příslušnosti, tj. pokud prvoinstanční stavební úřad nerozhodne o žádosti o povolení stavby v zákonné lhůtě (popř. ve lhůtě prodloužené), pak namísto něho rozhodne o žádosti nadřízený krajský stavební úřad. Stavební úřad mu bude muset neprodleně předat celý spis se svým stanoviskem a současně o tomto kroku vyrozumět účastníky řízení.

Další úpravy návrhu stavebního zákona a souvisejícího změnového zákona vyplynuly z požadavků Legislativní rady vlády. Zajímavou změnou, ke které došlo až na základě projednání návrhu stavebního zákona v Legislativní radě vlády (LRV), je např. zakotvení možnosti stanovit ochranné pásmo opatřením obecné povahy.

I přes provedené úpravy byl stavební zákon předložen vládě se 360 rozpory (z toho 329 s kraji), změnový zákon s 200 rozpory (z toho 187 s kraji), z nichž některé byly i principiální povahy (např. nesouhlas s návrhem jako celkem). Dne 24. 8. 2020 vláda projednala a schválila návrh stavebního zákona a návrh souvisejícího změnového zákona ve znění připomínek LRV a připomínek vlády (usnesení č. 850/2020 a č. 851/2020).

Vládní návrhy obou zákonů byly následně předloženy k projednání Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Dne 11. 9. 2020 byl návrh stavebního zákona rozeslán poslancům jako tisk 1008/0 a návrh zákona změnového byl rozeslán poslancům jako tisk 1009/0. Dne 16. září 2020 doporučil Organizační výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR projednání obou návrhů zákonů. Garančním výborem je v tuto chvíli navržen Výbor pro veřejnou správu a regionální rozvoj. Předpokládáme, že předložený vládní návrh stavebního zákona a návrh souvisejícího změnového zákona budou v nejbližší době zařazeny na pořad schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. První čtení je možné očekávat již v průběhu října tohoto roku. Již nyní je zřejmé, že v průběhu projednávání budou podány mnohé pozměňovací návrhy.

*Ing. Eva Fialová
Ing. Roman Vodný, Ph.D.
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

ENGLISH ABSTRACT

The recodification of the public building law has been forwarded to the Chamber of Deputies of the Czech Parliament,
by Eva Fialová & Roman Vodný

On 24 August 2020, the government debated and approved a draft of the Building Act and a draft of alterations related to it. Government drafts for both acts were submitted for debate in the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic on 10 September 2020.

STRATEGIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČR 2021+

Zdeněk Opravil

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR ve spolupráci s řadou územních partnerů, resortů a zástupců soukromého, neziskového a akademického sektoru vytvořilo Strategii regionálního rozvoje ČR 2021+ (SRR), jako národní strategický dokument v oblasti regionálního rozvoje. Dokument byl schválen vládou ČR usnesením č. 775/2019.

Ambicí dokumentu, v souladu se zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, je stanovit hlavní cíle regionální politiky v horizontu 7 let. **Hlavním smyslem je definovat, ve kterých tematických oblastech je potřebný územně specifický přístup a definovat, jaké (odlišné) intervence by měly být realizovány v odlišných územních oblastech.** SRR necílí na řešení všech problémů ČR, ale zaměřuje se pouze na oblasti, ve kterých je vhodně uplatňovat specifické územní nástroje. Pro řešení potřeb území se SRR zaměřuje na témata, která je nutně řešit intervencemi z národní úrovně, která mají určitá územní specifika nebo územní důsledky, a u kterých lze nalézt řešení problému.

Dokument je jedním ze základních kamenů pro nastavení čerpání ESI fondů, obsahuje tematické zaměření pro národní dotační tituly a zároveň je vodítkem pro krajské samosprávy při tvorbě nebo aktualizaci strategie rozvoje územního obvodu kraje. Stát prostřednictvím dokumentu otevřeně deklaruje své záměry na podporu regionů, které budou následně konkretizovány a realizovány prostřednictvím akčních plánů. SRR svým zaměřením vychází ze zastřešujícího dokumentu Strategický rámec Česko 2030 a není nadřazen dalším národním strategickým dokumentům, nicméně vstupuje do nich při definování územní dimenze.

Hlavní poslání dokumentu:

- Zajistit regionům podporu šitou na míru
- Podporovat zohlednění územní dimenze v rámci sektorových politik
- Rozvíjet strategické plánování na bázi funkčních regionů
- Posilovat spolupráci aktérů v území
- Zlepšovat koordinaci mezi strategickým a územním plánováním
- Rozvíjet chytrá řešení
- Zlepšovat práci s daty v oblasti regionálního rozvoje

Struktura cílů SRR je postavena na pěti územních cílech (Metropole, Aglomerace, Regionální centra a jejich venkovské zázemí, Strukturálně postižené kraje a Hospodářsky a sociálně ohrožená území) a jednoho průřezového cíle (Kvalitní plánování regionálního rozvoje).

Metropolitní území se potýkají s výzvami spojenými s jejich rychlým rozvojem a růstem, na který se budou muset adaptovat. Vzrůstající počet obyvatel vytváří tlak na dostupnost bydlení a kapacitu veřejných služeb na úkor zeleně a půdního fondu. Potenciálem metropolí je jejich economic-

ká síla a růst, významná je dominantní pozice v oblasti výzkumu a vývoje a vysoká produktivita práce.

Na rozdíl od metropolitních území vykazují **aglomerace** v porovnání s evropským průměrem pomalejší růst. Budoucí vývoj této skupiny je nejistý, některá území se mohou spíše přibližovat silným metropolitním územím, jiná mohou ztrácet. Tato území mají slabší vazby na silné a rychle rostoucí metropolitní území nejen ve smyslu dopravního napojení, ale také co do spolupráce v oblasti vědy a výzkumu. Aglomerace musejí řešit problémy spojené s populačním růstem v jejich zázemí. V některých aglomeracích narůstá sociální segregace. Potenciálem je kvalitní specializovaný výzkum a rozvoj cestovního ruchu, například kongresové turistiky.

Regionální centra plní v území stabilizační roli a měla by plnit roli center daného mikroregionu. Často však mají menší potenciál rozvoje vzhledem ke své poloze (mimo hlavní rozvojové osy), nedostatku pracovních sil, nevhodné kvalifikaci zaměstnanců, nevyhovující infrastruktury a nedostatku služeb. V malých obcích v zázemí regionálních center je problematicky vnímána především dostupnost a kvalita veřejných i komerčních služeb a dopravní infrastruktury. Některá regionální centra mají často značný potenciál cestovního ruchu, který může hrát významnou roli při ekonomickém rozvoji této kategorie sídel, potažmo celého mikroregionu. Vzhledem k vysokému podílu zeleně na rozloze města jsou regionální centra charakteristická vysokým potenciálem pro kvalitu života.

Strukturálně postižené kraje se v minulosti orientovaly na těžební, zpracovatelský a chemický průmysl a v současnosti se vyznačují nízkou mírou ekonomického růstu a významně zaostávají za nejvyspělejšími regiony ČR. Přímou součástí ekonomických problémů je nízká atraktivita pro život obyvatel, menší nabídka perspektivních pracovních příležitostí nejen pro mladé a kvalifikované odborníky a horší podmínky a nízká atraktivita pro podnikání. Regiony mají potenciál v rozvoji aktivit s vyšší přidanou hodnotou.

Problémem **Hospodářsky a sociálně ohrožených území** jsou obecně horší životní podmínky a nedostatek rozvojových příležitostí či omezené možnosti podílet se na rozvoji a růstu ČR. Jmenovat lze celkově slabý hospodářský výkon. V určitých oblastech dochází ke zhoršení sociální struktury (věkové, vzdělanostní), což platí zejména pro území bývalých Sudet. Problémem je také sociální vyloučení, dostupnost

kvalitních veřejných služeb, občanská vybavenost. V mnoha oblastech lze jako problém identifikovat nedostupnost vysokorychlostního internetu, která může negativně ovlivňovat rozvoj místních firem a snižovat kvalitu života. Potenciálem je v některých oblastech vyšší míra sounáležitosti obyvatel s územím a vysoký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu. Zemědělské a lesní hospodaření zde má často zásadní vliv na stav krajiny, jejích složek a ekosystémových funkcí.

Poslední cíl, kterým je **Kvalitní plánování v regionálním rozvoji**, je primárně zaměřen na posilování a sbližování strategického a územního plánování, podpoře plánování na bázi funkčních regionů, podpoře podmínek pro spolupráci v území, zohledňování územní dimenze v sektorových politikách a rozvíjení chytrých řešení ve veřejné správě.

Akční plány SRR jsou implementačními dokumenty SRR v gesci Ministerstva pro místní rozvoj. Jejich příprava probíhá na základě principu partnerství členů z pracovních skupin. Budou vytvářeny vždy na období dvou let. V tuto chvíli připravuje MMR s partnery Akční plán SRR 21-22, jeho předložení vládě se předpokládá 30. listopadu 2020.

Územní dimenze je klíčovým a průřezovým principem implementace SRR, jehož uplatnění se očekává napříč resorty a řídicími orgány operačních programů. Intervence je potřeba realizovat prostřednictvím veřejných politik tak, aby odpovídaly potřebám jednotlivých typů území. Akční plány SRR mají vazbu na Koncept rozvoje venkova, která definuje aktivity, které je potřeba realizovat pro zajištění rozvoje českého venkova. Akční plány SRR dávají vodítko pro integrované nástroje **Integrované územní investice** (ITI), **Komunitně vedený místní rozvoj** (CLLD) a **regionální akční plány** (RAP).

Cíle SRR a opatření i aktivity Akčních plánů SRR budou monitorovány prostřednictvím stanovených indikátorů. U každého indikátoru je definována karta s jednotlivými parametry.

Podrobnější informace o zaměření a implementaci SRR naleznete na stránkách územní dimenze Ministerstva pro místní rozvoj <https://www.mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/strategie-regionálního-rozvoje-cr-2021>. Na stránkách je interaktivním způsobem, formou Story Map, prezentována SRR včetně propagačních materiálů, prezentací a dalších souvisejících dokumentů.

*Mgr. Zdeněk Opravil, Ph.D.
Odbor regionální politiky
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

SRR21+
Strategie regionálního rozvoje 2021+

ENGLISH ABSTRACT

Regional Development Strategy of the Czech Republic 2021+, by Zdeněk Opravil

In cooperation with various spatial partners, branches and representatives of private, non-profit and academic sectors, the Ministry for Regional Development of the Czech Republic has published the Regional Development Strategy of the Czech Republic 2021+, a national strategic document for regional development. The document was approved by Government Decree 775/2019.

PLÁNOVÁNÍ MODRO-ZELENÉ INFRASTRUKTURY S VYUŽITÍM EKOHYDROLOGICKÉHO HODNOCENÍ MIKROSTRUKTUR MĚSTA PLZNĚ

Jan Kopp, Marie Novotná, Jindřich Frajer, Jiří Ježek, Pavel Raška, Martin Dolejš

Přestože se o tématech modro-zelené infrastruktury u nás diskutuje v rámci různých oborů, nemá tento termín v praxi zatím jednotné vymezení. Jak ilustruje rozbor plánovacích dokumentů Plzně, aktuálně se v této souvislosti prosazují nástroje adaptace na klimatickou změnu a efektivní využití dešťové vody, často ve vztahu k veřejným prostranstvím. Jako jeden z přístupů k plánování modro-zelené infrastruktury je představena metodika ekohydrologického hodnocení mikrostruktur městské krajiny. Kategorizace územních jednotek vychází z možností stanovení některých parametrů ekohydrologických vlastností pro typy elementárních ploch a dalších parametrů pro funkční prostorové jednotky, které nazýváme mikrostruktury. Použití této metodiky ukazuje modelové zpracování centrální oblasti města Plzně, kde bylo vymezeno a hodnoceno 481 jednotek mikrostruktur různých typů.

Klíčová slova: modro-zelená infrastruktura, hospodaření s dešťovou vodou, plánování měst, Plzeň

1. Úvod

Hospodaření se srážkovou vodou spojené se systémem vegetačních prvků městské krajiny, patří mezi aktuální otázky městského plánování. Aktuální trendy ukazuje řada systémově zaváděných vodohospodářských koncepcí rozvoje měst v zahraničí [Morison a Brown, 2011; Howe a Mitchell, 2012; Woods-Ballard et al., 2015; Hoang a Fenner, 2016], ovšem ne všichni zkušenosti je možné sdílet bez zohlednění národních podmínek. Prosazování nových přístupů k hospodaření se srážkovými vodami je v našich městech zatím převážně ve fázi plánování a realizace prvních pilotních studií. Zavádění do praxe je přitom podporováno potřebou adaptace na změny klimatu, ale zároveň naráží na bariéry technické, institucionální, ekonomické, sociální a legislativní [Vítek et al., 2015; Stráský a Kabelková, 2015; Kopp a Ježek, 2018; Aubrechtová et al., 2019; CZWA, 2019].

V současném kontextu plánování adaptací měst na změny klimatu jsou systémy přírodně blízkých opatření hospodaření s dešťovou vodou prosazovány pod hlavičkou koncepce modro-zelené infrastruktury [Voskamp et al., 2015]. V zahraničí se používá různých variant terminologie, frekventují se zejména termíny blue-green infrastructure (BGI) [Thorne, 2016] a green-blue infrastructure (GBI) [Bacchin et al., 2016]. Využití modro-zelené infra-

struktury (MZI) je prezentováno jako nový systém hospodaření s dešťovou vodou podporující retenci vody a její kvalitu v městské krajině spolu s přínosy pro veřejný prostor, pro adaptaci na klimatické změny a pro biodiverzitu [Bacchin et al., 2016]. Na rozdíl od tradičních přístupů orientovaných na technická řešení odvádějící dešťovou vodu co nejrychleji kanalizačním systémem, je MZI koncipována jako systém blízký přírodnímu oběhu vody, propojující zelenou infrastrukturu (organizovaný systém městské zeleně) a hospodaření s dešťovou vodou na území města [Thorne, 2016]. S terminologií modro-zelené infrastruktury a příbuznými termíny pracuje řada zahraničních studií, přičemž existují rozdíly v zaměření MZI z hlediska dílčích cílů i nástrojů prosazování [Kopp et al., 2017; CZWA, 2019]. Nabízí se tedy otázky, jakým způsobem je v našich podmínkách MZI chápána a jak je MZI uplatňována v plánování měst. Jedním z přístupů k plánování MZI může být ekohydrologické hodnocení městské krajiny. V této studii jsme se zaměřili na tři cíle: (1) diskutovat vymezení modro-zelené infrastruktury (MZI) na národní úrovni, (2) na příkladu města Plzně provést tematický rozbor plánovací dokumentace ve vztahu k MZI a (3) představit a diskutovat možnosti ekohydrologického hodnocení městské krajiny jako podkladu pro plánování modro-zelené infrastruktury města Plzně.

2. Modro-zelená infrastruktura v národním kontextu

V českém prostředí se zatím pojem *modro-zelená infrastruktura* (nebo zeleno-modrá, modrozelená či modrá a zelená) frekventuje zatím relativně málo nebo v odkazech na zahraniční zdroje. Příkladem jsou metodické publikace zaměřené na adaptaci měst na klimatickou změnu [Třebický a Novák, 2015; Pondělíček a Bízek, 2016], které uvádí tabelárně tři typy infrastruktury: zelenou, modrou a šedou. Do *modré infrastruktury* jsou zjednodušeně řazeny vodní prvky městské krajiny. *Šedá infrastruktura* je označení pro technické či umělé prvky propojující systém města.

Plánování funkčně propojené zelené infrastruktury měst je v zahraničí věnována pozornost odborných studií a plánů [Benot-Short et al. 2017; Mell et al., 2017]. V Česku se diskutuje o rozšiřování plánů ekologických sítí z nezastavěné krajiny do prostředí urbanizované krajiny, aniž by se věnovala pozornost specifikům městské krajiny a odlišným potřebám městského plánování [Hošek, 2017]. ÚSES se v plánování urbanizovaného území prosazuje jen s obtížemi. Je možné rozšiřovat plánování ekologických sítí ve městě i na další systémy městské zeleně, jako alejemi propojená veřejná prostranství, rekreační pásy zeleně (greenways) nebo klimaticky optimalizované ulice, jako jsou např. vídeňské Coole Straßen.

V poslední době probíhá diskuse o tématech modro-zelené infrastruktury v rámci různých oborů, například mezi urbanisty, krajinnými architekty, vodo hospodáři, klimatologů či ochránci přírody, zatím ovšem bez přesnějšího ukotvení terminologie [Třebický a Novák, 2015; Vítek, 2018; Fučík et al., 2019; CZWA, 2019]. Na podporu mezooborové diskuse byla založena Platforma pro zelenou a modrou infrastrukturu [Macháček a Hekrlé, 2020]. Na potřebu zabývat se legislativou, technickými předpisy a územně plánovací dokumentací v oblasti modro-zelené infrastruktury upozorňuje Studie hospodaření se srážkovými vodami v urbanizovaných územích, zpracovaná pro MŽP [CZWA, 2019]. Modro-zelená infrastruktura se zde prezentuje jako nástroj přírodě blízkých opatření hospodaření se srážkovými vodami rozlišený od technických opatření. Vlastní hranice mezi vymezením modro-zelené a šedé infrastruktury může být ovšem diskutabilní. Zjednodušené odlišení mezi přírodě blízkým a umělým či technickým prvkem může být problematické, jak v rovině praktické (např. různé stupně ekologické kvality povrchových retenčních nádrží [Kopp a Preis, 2019]), tak v rovině prosazování, kde se tím víceméně podporují institucionální a profesní bariéry. V zahraniční literatuře se přitom již objevují kompromisní termíny modro-zeleno-šedá [Alves, 2020] nebo hybridní či smíšená infrastruktura [Depietri a McPhearson, 2017] reagující na skutečnost, že prvky hospodaření s dešťovou vodou sice napodobují nebo podporují přírodní procesy jako infiltraci nebo evapotranspiraci, ale z podstaty jsou zřizovány jako umělé prvky podle technických standardů. Na úrovni plánovací dokumentace jsou patrně nejpodrobnějším dokumentem, zavádějícím MZI v rámci našich měst, olomoucké standardy s výmluvným názvem Hospodaření se srážkovými vodami – cesta k modrozelené infrastruktuře [Vítek et al., 2018].

3. Metodika

Prvním krokem k zavádění MZI do praxe našich měst je nastavení plánovacích procesů. Jako modelové město pro tematickou analýzu plánovací dokumentace byla zvolena Plzeň. Město

Plzeň vzhledem ke své populační velikosti (170,5 tis. obyvatel) a dominantnímu postavení v rámci sídelního systému západní části České republiky představuje jádro plzeňského městského regionu. V administrativních hranicích města se dnes nachází území o rozloze 137,67 km² s převládajícím charakterem městské a příměstské krajiny [Kopp et al., 2017]. Abychom mohli posoudit vývoj a aktuální stav plánování MZI v Plzni, byla provedena tematická klasifikace plánovací dokumentace ve vztahu k MZI. Klíčová témata studií MZI na mezinárodní úrovni (Tab. 1) posloužila jako východisko pro tematickou analýzu plánovacích dokumentů města Plzně z období 2011–2020. Jak již bylo diskutováno, u nás zatím není použití terminologie MZI běžnou součástí profesní praxe. Pro výběr plánovacích dokumentů bylo proto kritériem jejich obsahové zaměření na klíčová témata MZI, nikoliv použitá terminologie.

Plánování modro-zelené infrastruktury je třeba založit na kvalitní struktuře geodat. V pokročilé fázi se při návrhu prvků MZI používá hydrologické modelování městské krajiny [Fučík et al., 2019], které vychází z detailní identifikace povrchové i podpovrchové situace (možnosti infiltrace, kanalizační systém). Součástí procesu je přesná identifikace a určení konkrétních vlastností jednotlivých povrchů. Vzhledem k charakteru běžné evidence druhu a způsobu využití pozemku nelze toto nahradit databází katastru nemovitostí, ani parametrizací na základě funkčního vymezení v územním plánu měst. Ideálním zdrojem dat z hlediska územní přesnosti a parametrizace může být multispektrální letecké snímkování s přesným rozlišením [Pokorný a kol., 2018].

Navržený postup ekohydrologického hodnocení městské krajiny byl inspirován metodikami hodnocení měst Mnichova a Rotterdamu [Pauleit a Duhme, 2000; Derksen et al., 2015]. Ekohydrologické hodnocení vychází z dvouúrovňové kategorizace územních jednotek městské krajiny. Úrovně odpovídají topické a chorické dimenzi městské krajiny [Zonneveld, 1989]. Pro zpracování geodatabáze a generování map rozlišujeme:

a) *Elementární plochy* – územní jednotky topické úrovně, které mají ho-

mogenní, resp. kvazihomogenní ekohydrologické vlastnosti (např. travník, vodní plocha, střecha budovy);

b) *Mikrostruktury městské krajiny* – územní jednotky chorické úrovně složené z kombinace elementárních ploch určité typické skladby a určitého využití, které mají souhrnně funkčně společné vlastnosti (např. rozvolněná zástavba rodinných domů nebo areály těžkého průmyslu).

Kategorizace územních jednotek vychází z možností stanovení některých parametrů ekohydrologických vlastností pro typy elementárních ploch (např. infiltrace, evapotranspirace, odtok) a některých parametrů pro funkční prostorové jednotky (např. typická úroveň znečištění odtékající vody, klimatické vlastnosti). Parametry na úrovni mikrostruktur mohou vycházet ze standardizace hodnot a tak vyjadřovat referenční hodnoty pro regulativy – např. stanovení koeficientu zeleně pro nově vznikající části zástavby.

Na chorické úrovni mikrostruktur městské krajiny můžeme organizovat hospodaření s vodou v decentralizované jednotce [Howe a Mitchell, 2012]. Doporučovaná opatření modro-zelené infrastruktury jsou ve studiích a metodikách často navázány na typologii urbanistických jednotek [Pauleit a Duhme, 2000; Woods-Ballard et al., 2015; Faltermaier et al., 2016]. Můžeme tak k ident

4. Výsledky

4.1 Tematická analýza plánovacích dokumentů města Plzně

Studované dokumenty (Tab. 1) přímo nepoužívají terminologii *modro-zelená infrastruktura*, obsahově se ovšem problematice témat MZI alespoň částečně věnují. Teprve v plánovacích dokumentech publikovaných od roku 2017 se používají pojmy *zelená a modrá opatření* nebo *zelená a modrá infrastruktura*. Konkrétně Adaptační strategie města Plzně s využitím ekosystémových přístupů [Czech Globe,

2017] rozlišuje opatření šedá (stavební a technická), zelená a modrá, kterými se rozumí ekosystémově založené přístupy (zeleň, propustné povrchy, hospodaření s dešťovou vodou), a dále měkká opatření na úrovni změny chování obyvatel, budování systémů včasného varování a poskytování informací. V letech 2008–2011 se Plzeň se zapojila do mezinárodního projektu REURIS (Revitalisation of Urban River Spaces), jehož cílem bylo obnovit plochy nábřeží plzeňských řek, aby fungovaly jako ekologické koridory a oblasti přívětivé k člověku [ÚKRMP, 2011]. Vzniklo několik dílčích projektů kombinujících přírodě blízké prvky

s protipovodňovou funkcí a rekreačním využitím říčních koridorů v síti tzv. greenways. Nový Strategický plán města Plzně [ÚKRMP, 2018a] deklaruje potřebu „posílit modrou infrastrukturu ve městě – hospodaření s dešťovou vodou a vodní toky a posílit zelenou infrastrukturu ve městě – zeleň, územní systémy ekologické stability“.

Frekvence významu jednotlivých témat ve studovaných dokumentech (Tab. 1) ukazuje, že je největší pozornost věnována roli ekosystémů v městské krajině, včetně jejich amenitní funkce, tedy funkce zvyšující pobytovou kvalitu veřejného prostoru (kulturní, rekreační, estetické, sociální). Snaha o zapojení vod-

Zaměření plánovacích dokumentů	Krajinný pokryv a využití ploch	Zelené sítě	Vodní biokoridory	Hydrologické procesy	Ekosystémy	Veřejný prostor	Hospodaření s dešťovou vodou	Adaptace na změny klimatu	Ekosystémové služby
Revitalizace nábřeží plzeňských řek – územní studie (ÚMRMP, 2011)									
Program rozvoje města Plzně – aktualizace (ÚKRMP, 2013)									
Generel Odvodnění města Plzně (aktualizace DHI, 2013)									
Generel veřejných prostranství v Plzni – Standardy (Partnerství 2015, schválen 2016)									
Generel zeleně města Plzně (aktualizace 2016)									
Zelené střechy. Analýza možností podpory zelených střech (2016)									
Územní plán Plzeň (2016)									
Adaptační strategie města Plzně s využitím ekosystémových přístupů (Czech Globe, 2017)									
Strategický plán města Plzně (ÚKRMP, 2018a)									
Požadavky na řešení dešťových vod Plzeň – Metodický podklad (ÚKRMP, 2018b)									
Koncepce odtokových poměrů města Plzně (DHI, 2020, ve schvalovacím procesu)									

■ klíčové téma ■ dílčí téma

Tab. 1: Tematická analýza plánovacích dokumentů města Plzně a jejich zařazení do typologie

Zdroj: vlastní zpracování podle citovaných studií

ních prvků městské krajiny do veřejného prostoru (např. oživení městské plošiny, komunitní akce na náplavkách) byla podpořena též projektem Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015 a vytvořeným Generelem veřejných prostranství [Partnerství, 2015]. Generel veřejných prostranství a analýza Zelené střechy [Holler, 2016] zásadně doporučují zeleně jako nástroj hospodaření s dešťovou vodou a adaptace na změny klimatu. Relativně nižší pozornost plánovací praxe byla dosud v Plzni věnována konektivitě sítě městské zeleně. Vodní biokoridory hlavních toků jsou ve městě preferovány jako ekologická síť před plánováním zelených koridorů vhodnými úseky uliční sítě [Územní plán Plzeň, ÚKRMP, 2016]. V našem rozboru jsme neuvažovali povodňové plány a studie, které tvoří specifický typ dokumentace, shrnující opatření ke zmírnění škod při povodních. Jen malá část plánovacích dokumentů se věnuje vlivu ekosystémů na výpar či další bioklimatickým funkcím a transportu znečišťujících látek vodou. V roce 2020 město Plzeň dokončuje zpracování Koncepce odtokových poměrů [DHI, 2020], která by se měla stát plánovacím dokumentem prosazujícím integrované a územně komplexní řešení

pro nakládání s dešťovými vodami. Součástí koncepce je například posuzování vlivu kanalizace na místní recipienty při přívalových deštích, průzkum a prevence erozně-akumulačních jevů, stanovení podmínek hospodaření se srážkovou vodou na jednotlivých rozvojových plochách nebo vymezení území vhodných pro retenci vody. Neméně důležitý je návrh institucionálního uspořádání vztahů veřejné správy v oblasti hospodaření se srážkovou vodou. V praxi již začal v Plzni fungovat metodický podklad pro standardizaci přístupů k řešení srážkových vod na veřejných prostranstvích [ÚKRMP, 2018b].

4.2 Ekohydrologické hodnocení centrální oblasti města Plzně

Ekohydrologická parametrizace území centrální oblasti města Plzně je vztažena k mikrostrukturám, jako jsou například bloky zástavby, areály obchodů a služeb, plochy městských komunikací různé úrovně apod. Typy a podtypy mikrostruktur, které se vyskytují v centrální oblasti Plzně a jsou označeny kódem na mapách, uvádí Tab. 2. Typologie

a hodnocení mikrostruktur bylo původně tvořeno pro celé území měst Plzně a Ústí nad Labem, v tabulce jsou však uvedeny jen typy použité na mapách centrální oblasti Plzně. Volba kategorií částečně respektuje funkční kategorie podkladových územních plánů obou měst. Hlavní typy jsou rozděleny do tří základních tříd: (I) plošné mikrostruktury převážně se zástavbou, (II) plošné mikrostruktury převážně bez zástavby, (III) liniové mikrostruktury – koridory. V centrální oblasti bylo vymezeno 481 jednotek mikrostruktur různých typů (na celém administrativním území Plzně 7494 mikrostruktur). Každá mikrostruktura městské krajiny byla hodnocena podle ekohydrologických parametrů, vypočtených jako průměr hodnocení jejich elementárních ploch. Identifikace a určení vlastností elementárních ploch s rozlišením 0,5m bylo provedeno na základě podkladových geodat (ortofoto, RÚIAN, pasport zeleně, technická mapa, DMR 5G, DMP 1G, DIBAVOD a další) a výběrově ověřováno v terénu. Vymezení mikrostruktur a jejich klasifikace na typy a podtypy proběhlo podle Katalogu mikrostruktur městské krajiny pro potřeby ekohydrologického managementu

Typy mikrostruktur	Podtypy mikrostruktur
IA. Plochy rezidenční	1. Kompaktní městská zástavba 2. Městská zástavba
IB. Plochy rekreační a komunitní	1. Veřejné plochy s převahou zeleně 2. Veřejné plochy s převahou nepropustných ploch 4. Zahrádkové osady
IC. Plochy občanského vybavení	1. Areály obchodů a služeb rozsáhlé 2. Areály obchodů a služeb malé a střední 3. Školní areály a sportovní zařízení
ID. Plochy výroby a skladování	1. Areály těžkého průmyslu 2. Areály lehkého průmyslu, drobné výroby a skladování
IE. Plochy dopravní infrastruktury	1. Plochy silniční infrastruktury 2. Plochy železniční infrastruktury
IIH. Sady a zahrady	
IHK. Vodní plochy	2. Umělé nádrže
IIIM. Hlavní silniční koridory	1. Městské hlavní komunikace
IIIN. Vedlejší silniční koridory	1. Ulice s převahou dopravní funkce 2. Ulice s převahou komunitní funkce
IIIO. Železniční koridory	
IIIP. Biokoridory a vodní toky	1. Říční koridory

Zdroj: upraveno podle [Kopp et al., 2016]

Tab. 2: Kategorizace mikrostruktur městské krajiny v centrální oblasti Plzně

[Kopp et al., 2016] s využitím katastrální mapy, územního plánu a dalších výše uvedených geodat. Mapy znázorňují mikrostruktury na území centrální oblasti města Plzně hodnocené na základě vlastností elementárních ploch, což bylo provedeno výpočtem plošné statistiky rastru ploch v každé mikrostruktuře. Pro potřebu plánování centrální oblasti Plzně zpracovány tři ekohydrologické mapy. Další možnosti hodnocení území uvádějí mapy zpracované pro celé území Plzně [Kopp et al., 2017].

4.2.1 Klasifikace mikrostruktur podle koeficientu odtoku

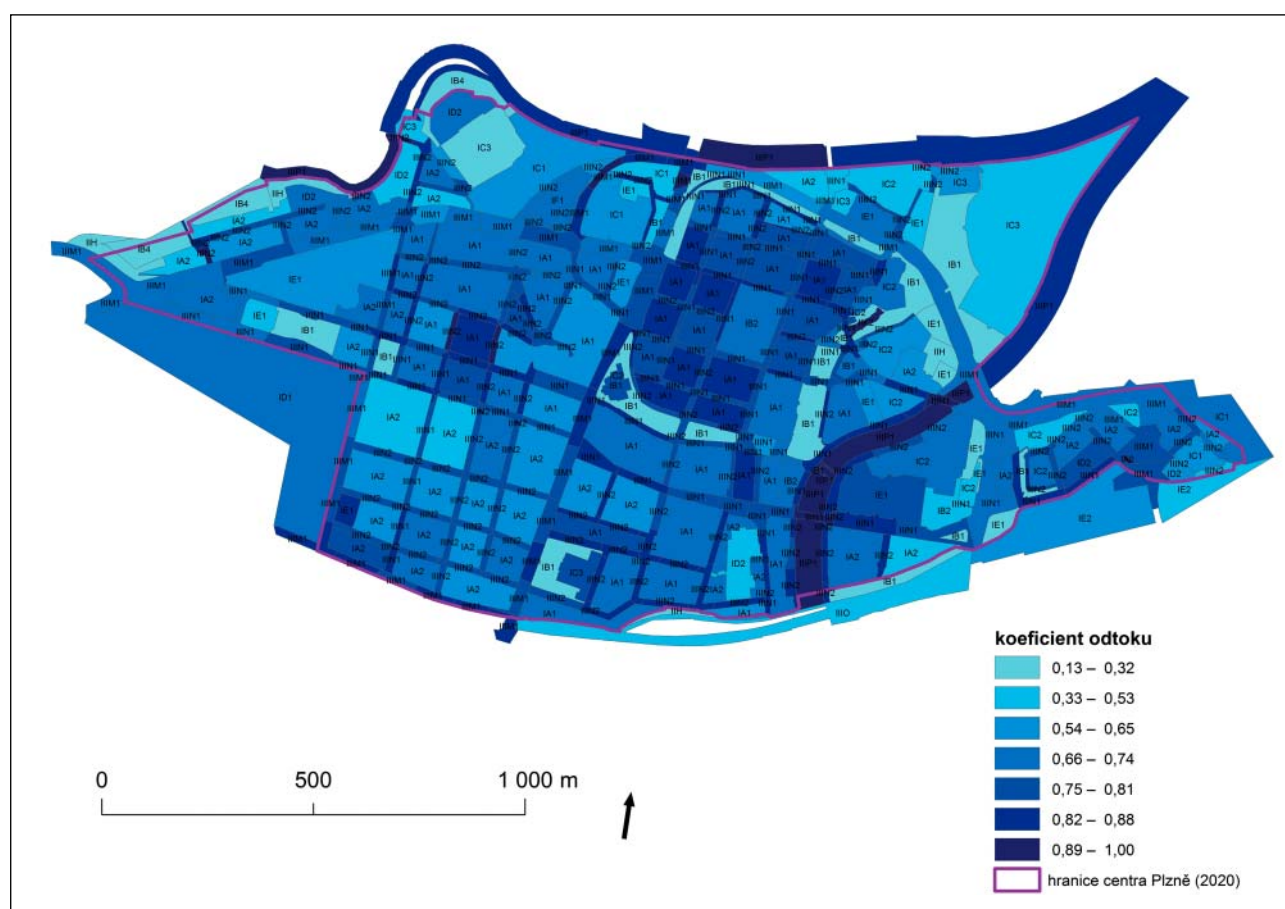
Mapa klasifikující mikrostruktury podle koeficientu odtoku vyjadřuje relativní podíl odtékající vody ze srážek se zohledněním typu povrchu a sklonitosti území, přesněji odtok vody směrodatného deště uvažované periodicity v normě ČSN 75 6101 (Obr. 1). Klasifikace prokazuje rozdíly v typu propustnosti povrchu (schopnosti vsakování) a zohledňuje sklonitost povrchu.

Sklonitost vychází z přesného digitálního modelu reliéfu DMR 5G, který ale neidentifikuje sklonitost střech. Výstupy je možné použít jako podklad pro hydrologické modelování odtoku z městské krajiny ve vazbě na model kanalizační sítě [Šimek, 2019]. Tam kde jsou vyhodnoceny dešťové oddělovače, které nevyhovují emisním nebo imisním kritériím, lze v rámci jejich sběrné oblasti vytipovat lokality, kde je efektivní eliminovat vtok srážkových vod do jednotné kanalizace.

4.2.2 Klasifikace mikrostruktur podle koeficientu evapotranspirace

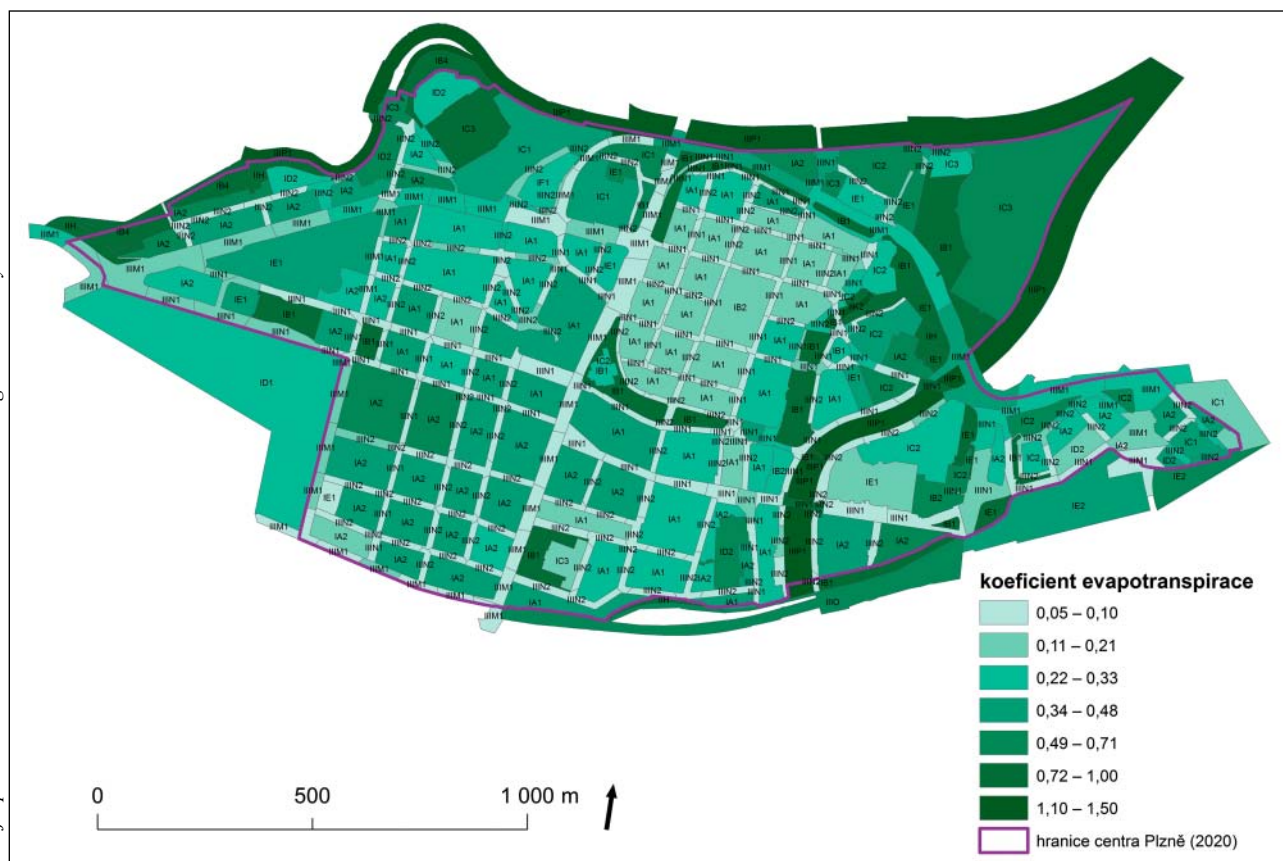
Transpirace rostlin je základním procesem propojujícím zeleň a hydrologický cyklus s termoregulačním účinkem na urbanizované území. Transpirace jako fyziologický výpar spolu s evaporací (fyzikálním výparem) tvoří souhrnně celkový výpar, označovaný jako evapotranspirace. V tomto smyslu je evapotranspirace

spolu s retencí vlivem vegetace klíčovým procesem modro-zelené infrastruktury [Geletič a Lehnert, 2017]. Další mapa vyjadřuje relativní míru evapotranspirace území, tedy jak plochy přispívají k celkovému výparu (Obr. 2). Hodnota vyjadřuje relativní vztah k tzv. referenční evapotranspiraci podle metodiky FAO, vycházející z potenciální evapotranspirace normovaného travního porostu [Allen et al., 1998; Kohut et al., 2013]. Koeficient evapotranspirace byl stanoven na základě kalkulace hodnot „Plant factor“ a „Leaf area index“ (LAI) podle dostupných metodik [Costello et al., 2000; Kjellgren et al., 2016], se zohledněním českých klimatických podmínek. Skutečný průběh výparu z ploch závisí nejen na jejich charakteru, ale také na průběhu meteorologických podmínek během jednotlivých dní [Lehnert et al., 2018]. Dostupnost vody pro výpar významně ovlivňuje předchozí srážky nebo umělá zálivka městské zeleně. V období sucha je proces výparu například ze suchých trávníků bez zálivky velmi omezen.

Obr. 1: Klasifikace mikrostruktur centrální oblasti Plzně podle koeficientu odtoku. Kódy typů mikrostruktur popisuje Tab. 2.

Zdroj: zpracovala M. Novotná v roce 2020 na základě geodat uvedených v textu

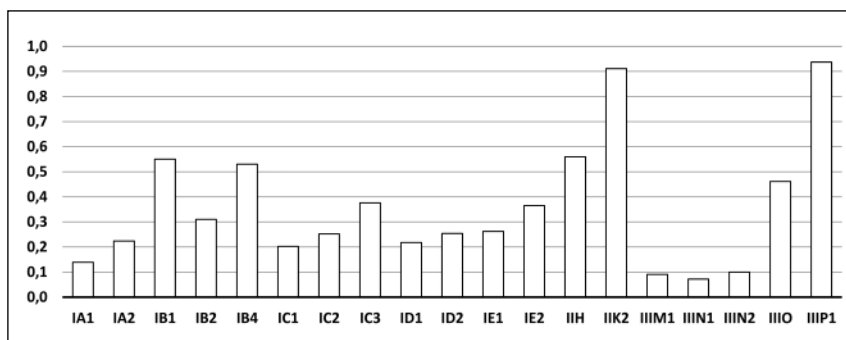
Obr. 2: Klasifikace mikrostruktur centrální oblasti Plzně podle koeficientu evapotranspirace.
Kódy typů mikrostruktur popisuje Tab. 2.

Obr. 3: Klasifikace mikrostruktur centrální oblasti Plzně podle indexu Biotope Area Factor.
Kódy typů mikrostruktur popisuje Tab. 2.

4.2.3 Klasifikace mikrostruktur podle indexu zeleně

Třetí mapa (Obr. 3) vyjadřuje Biotope Area Factor (BAF), který se obecně používá jako referenční index pro hodnocení zelené infrastruktury urbanizovaného území. Jeho hodnota pro mikrostruktury byla počítaná na základě tzv. váhy Biotope Area Factor elementárních ploch. Použití BAF bylo přizpůsobeno možnostem identifikace typu ploch. Parametry BAF byly využity jako relativní hodnoty nejlépe vystihující míru ekosystémových služeb zeleně [Becker et al., 1990; Kazmierczak a Carter, 2010]. Klasifikace ukazuje rozdíly v ekohydrologických podmínkách mezi jednotlivými typy mikrostruktur centrální oblasti města. Podle očekávání se projevuje pozitivní význam sadového okruhu a dalších veřejných ploch s převahou zeleně. Pro modro-zelenou infrastrukturu centrální oblasti jsou důležité také základní říční koridory Radbuzy a Mže s vazbou na areál Štruncových sadů. Tyto rozsáhlejší zelené plochy umožňují plánovat retenční prvky většího rozsahu – vsakovací průlehy, mokřady, vodní plochy – okrasné i ekosystémové funkce. Zároveň je možné porovnat hodnoty indexu jednotlivých mikrostruktur s průměrnou hodnotou daného typu v rámci celého území města (Obr. 4).

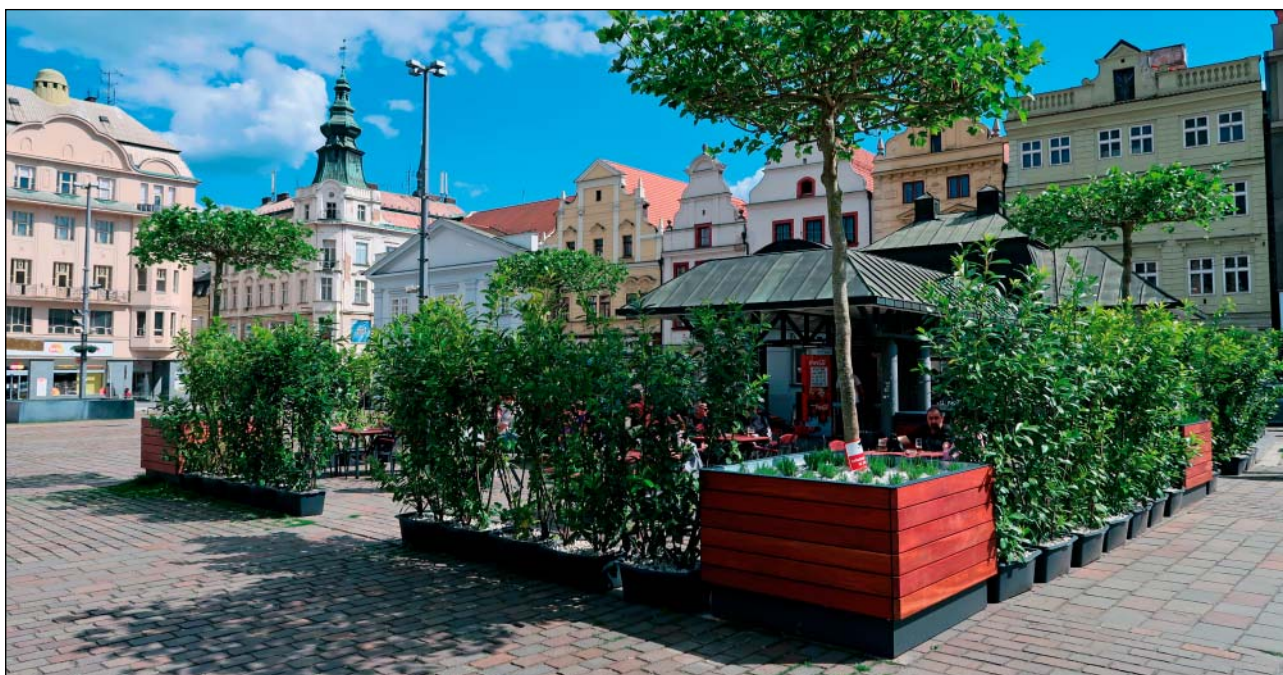
Zdroj: vlastní zpracování na základě Novotná et al. 2017

Obr. 4: Průměrné hodnoty indexu Biotope Area Factor pro jednotlivé typy mikrostruktur. Kódy typů mikrostruktur popisuje Tab. 2, průměry vy počítány za celé území města Plzně.

5. Diskuse

Ekohydrologická klasifikace kromě absolutního srovnání umožňuje rozlišit kvalitu mikrostruktur stejného typu. Klasifikace mikrostruktur může sloužit k posouzení potřeby změn ve vnitroblocích městské zástavby centra Plzně. S ohledem na omezené možnosti rozšiřování souvislých ploch zeleně, jsou právě vnitroblocy potenciálními prvky podporujícími adaptaci území na vlny horka nebo přívalové srážky. V případě budov je možné buď aplikovat zelené střechy nebo doporučit použití balkonové či fasádové zeleně, samozřejmě se zohledněním urbanistických hodnot a limitů. Z předložené zonace také vyplývá potřeba potenciálního omezení

parkovacích míst nebo zvýšení podílu jejich polopropustných povrchů [Brejchová Velebná et al., 2015]. Mapy dále ukazují rozdílné ekohydrologické vlastnosti uličních koridorů v rámci celého uličního profilu, protože ty jsou hodnoceny jako samostatné jednotky oddělené od bloků zástavby. Pozitivně se v území projevují středové pásy trávníků u víceprúdových komunikací. U tramvajových těles je možnost použití zelené výplně kolejíště, pokud je možné omezit funkci kolejíště pro nouzový silniční provoz. Zeleně na pěších zónách nebo náměstích je případně možné instalovat v mobilních nádobách (Obr. 5). Omezení nepropustných povr-

Zdroj: foto J. Kopp

Obr. 5: Mobilní nádoby se zelení se snaží alespoň v omezené míře zlepšit klimatický komfort návštěvníků v dané části náměstí Republiky v Plzni

chů lze místy řešit převedením na polopropustné, například ve vazbě na sousední travnaté plochy na okraji sadů. Ekohydrologické mapy jsou při plánování centrální oblasti Plzně využívány ve vazbě na model odvodnění ploch kanalizací a potenciální vlivy dešťových oddělovačů na recipienty. Podle výsledků hodnocení území jsou voleny priority opatření na eliminaci zátěže kanalizace z přívalových srážek. Podobně byly mapy využity jako jeden z podkladů pro tvorbu koncepce odtokových poměrů celého území města Plzně. Další aplikace ekohydrologického hodnocení je v souvislosti s adaptací veřejných prostranství na klimatické změny, konkrétně při navrhování opatření na zlepšení tepelného komfortu [Geletič et al., 2017; Vít a Kopp, 2019]. V tomto směru jsou ekohydrologické mapy Plzně používány k detailnějšímu rozboru území ve srovnání s výstupy družicového snímkování města, které naopak poskytují možnost sledování sezónního vývoje parametrů, jako je vlhkost půdy, teplota povrchu nebo vegetační index [World from Space s.r.o., 2018]. V ideálním případě by bylo možné získat prostorově přesnější data z leteckého multispektrálního snímkování. Předložené mapy jsou v tomto srovnání kompromisem – podkladová data umožňují podrobnější rozlišení například v prostoru ulic než data ze satelitního snímkování, zejména pokud jsou k dispozici kvalitní pasporty městské zeleně [Šimek, 2019]. Ekohydrologické vlastnosti jsou však odvozované nepřímo pomocí koeficientů dle charakteru jednotlivých ploch centrální oblasti města. Zpracování ekohydrologických map Plzně v GIS umožňuje postupně generovat další podklady pro územní studie. Dosavadní praxe ukazuje, že je vhodné mapy aktualizovat podle změn území a v detailu zpřesňovat jejich vypovídací schopnost s využitím terénního mapování.

6. Závěr

Zavádění nové terminologie jako je *modro-zelená infrastruktura* ještě neznamená samozřejmý posun v plánovací praxi, ale může pomoci pochopení multifunkčního významu městských ekosystémů.

Lze jen doporučit, aby byly zavedeny a sjednoceny profesní terminologické standardy MZI. Základem plánování MZI jsou samozřejmě přesná data, například z kvalitní pasportizace městské zeleně či prvků hospodaření s dešťovou vodou. V detailu však ani inventarizace elementárních ploch přesně nepostihuje důležité detaily, jako je prostupnost odtoku vody z chodníku na travnatou plochu, rozdíly v managementu trávníků nebo schopnost infiltrace vody ztuhlým podloží. Dalším úkolem je inventarizace budov dle potenciálu střech pro hospodaření se srážkovou vodou. Představené ekohydrologické hodnocení městské krajiny ukazuje návrh zpracování geodat na dvou měřítkových úrovních. Na kvalitě vstupních dat ve správě města je potom závislá úroveň přesnosti výsledné klasifikace mikrostruktur, která může být východiskem plánovitého rozvoje modro-zelené infrastruktury.

Výzkum byl podpořen granty TAČR TL01000498 „Revitalizace městských center a dalších veřejných prostorů v České republice: problémy, zahraniční inspirace, možnosti řešení“ a TAČR TD03000343 „Ekohydrologický management mikrostruktur městské krajiny“.

Požití zdroje:

ALLEN, Richard G. – PEREIRA, Luis S. – RAES, Dirk – SMITH, Martin. *Crop Evapotranspiration – Guidelines 157 for computing water requirements*. Irrigation and Drainage Paper No. 56. Rome: FAO, 1998.

ALVES, Alida – VOJINOVIC, Zoran – KAPLAN, Zoran – SANCHEZ, Arlex – GERSONIUS, Berry. Exploring trade-offs among the multiple benefits of green-blue-grey infrastructure for urban flood mitigation. In: *Science of the Total Environment*. 2020, roč. 703, 134980. ISSN 0048-9697.

AUBRECHTOVÁ, Tereza – GELETIČ, Jan – HALÁSOVÁ, Olga – LEHNERT, Michal – DOBROVOLNÝ, Petr. Administrativní reakce českých měst na adaptační procesy související s klimatickými změnami. In: *Urbanismus a územní rozvoj*. 2019, roč. XXII, č. 1, s. 4–12. ISSN 1212-0855.

BACCHIN, Teneha – ASHLEY, Richard – BLECKEN, Godecke – VIKLANDER, Maria – GERSONIUS, Berry. Green-blue Infrastructure for Sustainable Cities: Innovative Socio-technical Solutions Bringing Multifunctional value. In: *Novatech*, 28 June–1 July, 2016, Lyon, s. 1–4.

BECKER, Carlo, W. et al. *The Biotope Area Factor as an Ecological Parameter: Principles for Its Determination and Identification of the Target*. Berlin: Becker Giseke Mohren Richard, Landschaft Planen & Bauen, 1990, 24 s.

BENTON-SHORT, Lisa – KEELEY, Melissa – ROWLAND, Jennifer. Green infrastructure, green space, and sustainable urbanism: geography's important role. In: *Urban Geography*. 2017, roč. 40, č. 3, s. 330–351. ISSN 1938-2847.

BREJCHOVÁ VELEBNÁ, E. – KARLOVÁ, J. – PIKLOVÁ, L. (eds.). *Adaptace na změnu klimatu ve městech pomocí přírodě blízkých opatření*. Plzeň: Útvar koncepce a rozvoje města Plzeň, 2015.

COSTELLO, Laurence R. – MATHENY, Nelda P. – CLARK, James R. – JONES, Katherine S. *A guide to estimating irrigation water needs of landscape plantings in California. The Landscape Coefficient Method and WUCOLS III*. University of California Cooperative Extension. Sacramento: California Department of Water Resources, 2000, 160 s.

CZECH GLOBE. *Adaptační strategie města Plzně s využitím ekosystémových přístupů*. Brno: Czech Globe, Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v.v.i., Plzeň: Útvar koncepce a rozvoje města Plzně,

- HOŠEK, Michael. Zelená infrastruktura: co a proč se ztratilo v překladu? In: *Ochrana přírody*. 2017, č. 2, s. 21–24. ISSN 1210-258X.
- HOWE, Carol – MITCHELL, Cynthia (eds.). *Water Sensitive Cities*. London: IWA Publishing, 2012, 304 s. ISBN 9781843393641.
- KAZMIERCZAK, Aleksandra – CARTER, Jeremy. *Adaptation to climate change using green and blue infrastructure. A database of case studies*. Manchester: University of Manchester, 2010, 172 s.
- KJELGREN, Roger – BEESON, Richard C. – PITTINGER, D.R. – MONTAGUE, D.T. Simplified landscape irrigation demand estimation: slide rules. In: *Applied Engineering in Agriculture*. 2016, roč. 32, č. 4, s. 363–378. ISSN 1943-7838.
- KOHUT, Mojmír – ROŽNOVSKÝ, Jaroslav – KNOZOVÁ, Gražyna. Měření výparu z vodní hladiny výparoměrem GGI-3000 v České republice. In: *Práce a studie ČHMÚ*. Praha: ČHMÚ, 2013, č. 35. ISSN 1210-7557.
- KOPP, Jan – JEŽEK, Jiří. Experience of Czech cities with the implementation of ecohydrological management. In: *Grazer Schriften der Geographie und Raumforschung*. Graz: Institut für Geographie und Raumforschung, 2018, sv. 48, s. 53–60. ISBN 978-3-9502276-7-3.
- KOPP, Jan – PREIS, Jiří. The potential implementation of stormwater retention ponds into the blue-green infrastructure of the suburban landscape of Pilsen, Czechia. In: *Applied Ecology and Environmental Research*. 2019, roč. 17, č. 6, s. 15055–15072, ISSN 1589-1623.
- KOPP, Jan – RAŠKA, Pavel – VYSOUDIL, Miroslav – DOLEJŠ, Martin – VEITH, Tomáš – NOVOTNÁ, Marie – FRAJER, Jindřich. *Katalog mikrostruktur městské krajiny pro potřeby ekohydrologického managementu*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni a Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2016, 43 s.
- KOPP, Jan – RAŠKA, Pavel – VYSOUDIL, Miroslav – JEŽEK, Jiří – DOLEJŠ, Martin – VEITH, Tomáš – FRAJER, Jindřich – NOVOTNÁ, Marie – HAŠOVÁ, Eliška. *Ekohydrologický management mikrostruktur městské krajiny*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017, 166 s. ISBN 978-80-261-0719-4.
- LEHNERT, Michal – GELETIČ, Jan – DOBROVOLNÝ, Petr – JUREK, Martin. Temperature differences among local climate zones established by mobile measurements in two central European cities. In: *Climate Research*. 2018, roč. 75, s. 53–64. ISSN 1616-1572.
- MACHÁČ, Jan – HEKRLE, Marek (eds.). *Sázení stromů ve městě a v krajině: výsadbou to nekončí*. Ústí nad Labem: IEEP a Platforma pro zelenou a modrou infrastrukturu, 2020, 5 s.
- MELL, Ian – ALLIN, Simone – REIMER, Mario – WILKER, Jost. Strategic green infrastructure planning in Germany and the UK: a transnational evaluation of the evolution of urban greening policy and practice. In: *International Planning Studies*. 2017, roč. 22, č. 4, s. 333–349. ISSN 1469-9265.
- MORISON, Peter J. – BROWN, Rebekah R. Understanding the nature of publics and local policy commitment to Water Sensitive Urban Design. In: *Landscape and Urban Planning*. 2011, roč. 99, s. 83–92. ISSN 0169-2046.
- NOVOTNÁ, Marie – FRAJER, Jindřich – KOPP, Jan – HŘEBŘINOVÁ, Tereza. *Nepřímé vlastnosti ekohydrologických mikrostruktur města Plzně – Riziko znečištění odtékající vody a ekosystémové služby*. Mapa s odborným obsahem. Plzeň: ZČU v Plzni, 2017.
- PARTNERSTVÍ. *Generel veřejných prostranství v Plzni*. Brno: Partnerství o.p.s., 2015.
- PAULEIT, Stephan – DUHME, Friedrich. Assessing the environmental performance of land cover types for urban planning. In: *Landscape and Urban Planning*. 2000, roč. 52, s. 1–20. ISSN 0169-2046.
- POKORNÝ, Jan – HESSLEROVÁ, Petra – JIRKA, Vladimír – HURYNA, Hanna – SEJÁK, Josef. Význam zeleně pro klima města a možnosti využití termálních dat v městském prostředí. In: *Urbanismus a územní rozvoj*. 2018, roč. XXI, č. 1, s. 26–37. ISSN 1212-0855.
- PONDĚLÍČEK, Michael – BÍZEK, Vladislav (eds.). *Adaptace na změny klimatu*. 1. vyd. Praha: Civitas per Populi, 2016, 174 s. ISBN 978-80-87756-09-6.
- STRÁNSKÝ, David – KABELKOVÁ, Ivana. Review of the Implementation Process of Sustainable Stormwater Management in the Czech Republic. In: Hlavínek, P., Zelenáková, M. (eds.): *Storm Water Management. Examples from Czech Republic, Slovakia and Poland*. Cham, Heidelberg, New York, Dordrecht, London: Springer, 2015, s. 13–26.
- ŠIMEK, Pavel. Plánovací nástroje správy zeleně a benefity městské zeleně. In: *Urbanismus a územní*. 2019, roč. XXII, č. 1, 24–29. ISSN 1212-0855.
- THORNE, Colin (ed.). *Delivering and Evaluating Multiple Flood Risk Benefits in Blue-Green Cities. Key Project Outputs. EPSRC Project EP/K013661/1*. Nottingham: University of Nottingham, 2016.
- TŘEBICKÝ, V. – NOVÁK, J. *Metodika tvorby místní adaptační strategie na změnu klimatu*. Praha: CI2, 2015, 28 s. ISBN 978-80-906341-0-7.
- VÍTEK, Jiří – VACKOVÁ, Michaela – VÍTEK, Radim – PELČÁK, Petr – ZADRAŽILOVÁ, Miroslava – HORA, David – SOLDÁN, Petr. *Hospodaření se srážkovými vodami – cesta k modrozelené infrastruktuře*. Olomouc: JV PROJEKT VH s.r.o. pro Statutární město Olomouc, 2018, 201 s.
- ÚKRMP. *Revitalizace nábreží plzeňských řek – územní studie*. Plzeň: Útvar koncepce a rozvoje města Plzeň, 2011.
- ÚKRMP. *Plán rozvoje města Plzně – aktualizace*. Plzeň: Útvar koncepce a rozvoje města Plzně, 2013.
- ÚKRMP. *Územní plán Plzně*. Plzeň: Útvar koncepce a rozvoje města Plzeň, 2016.
- ÚKRMP. *Strategický plán města Plzně*. Plzeň: Útvar koncepce a rozvoje města Plzeň, 2018a.
- ÚKRMP. *Požadavky na řešení dešťových vod – Plzeň*. Metodický podklad. Aplikace přírodně blízkého hospodaření s dešťovou vodou ve veřejném prostoru. Plzeň: Útvar koncepce a

Planning the blue-green infrastructure by use of ecohydrological assessment of Pilsen's micro-structures, by Jan Kopp, Marie Novotná, Jindřich Frajer, Jiří Ježek, Pavel Raška and Martin Dolejš

Although the blue-green infrastructure is a matter widely discussed in several disciplines such as urban planning, landscape architecture, water management, climatology and nature conservation, use of the term itself remains infrequent in Czech contexts and has no unanimous definition. Foreign sources also use compromise terms, such as blue-green-grey infrastructure, hybrid infrastructure and mixed infrastructure, which has to do with the fact that some elements of rainwater management imitate natural processes (e.g. infiltration and evapotranspiration) but, in fact, are implemented as artificial elements in accordance with technical standards.

This example from the city of Pilsen presents a thematic analysis of planning documents related to blue-green infrastructure. As the analysis of Pilsen's planning documents illustrates, tools for climate change adaptation and efficient use of rainwater are gaining ground and amenity functions of urban water (recreational, social, aesthetic, cultural) are supported in synergy of an ideal city sensitive to water. It is necessary to acknowledge that the objectives and tools of specific levels of water management in cities are cumulated in the course of events, meaning that they can be planned only with a multidisciplinary approach. In this respect, Czech practice is usually at the level of sectoral planning.

As one of the approaches to blue-green infrastructure planning, this article presents a methodology of ecohydrological assessment of urban landscape micro-structures. The categorization of spatial units is based on possible stipulation of several parameters of ecohydrological characteristics for types of elementary areas (e.g. infiltration, evapotranspiration, outflow) and other parameters for functional spatial units called micro-structures (such as typical levels of outflow contamination and climate characteristics). These parameters can be based on the standardization of values, so expressing reference values for regulations, e.g. greenery coefficients such as the Biotope Area Factor for new housing development. At the level of urban landscape micro-structures, water management can be better arranged in decentralized units than in elementary areas.

A model study on the centre of the city of Pilsen has delimited 481 micro-structure units of various types. Besides absolute comparison, ecohydrological classification makes it possible to discern quality of micro-structures of the same type, e.g. in order to identify where improvements are needed in the blocks of Pilsen's city centre. The maps show different ecohydrological characteristics of street corridors in whole street profile because they are analysed as independent units, separate from the blocks. The accuracy of the classification of micro-structures depends on the quality of input data and can form the basis of plan-based development of blue-green infrastructure.

TEPLOTA VE MĚSTĚ

PŘEHLED POUŽÍVANÝCH TERMÍNŮ A JEJICH ROZDÍLY

Jan Geletič, Michal Lehnert, Jaroslav Resler, Pavel Krč

V důsledku projevů klimatické změny přibývá ve střední Evropě extrémních projevů počasí. Provedené analýzy mj. prokazatelně dokládají rostoucí počet tropických dnů, dnů s tropickou nocí [Geletič a kol., 2018] a zvyšující se frekvence a intenzita výskytu horkých vln [Kyselý, 2010; Revi a kol., 2014; Lhotka a Kyselý, 2015; Lhotka a kol., 2018]. Teplotní extrémy mají negativní dopad na životní prostředí, kvalitu života a zdravotní stav populace a vedou k náhlým nárůstům úmrtnosti v dotčených oblastech [Arsenović a kol., 2019; Urban a kol., 2019]. Mezi lokality nejvíce ohrožené vysokými teplotami patří především města, kde je koncentrace obyvatel nejvyšší a teplotní extrémy jsou navíc umocněny efektem tzv. tepelného ostrova města [Revi a kol., 2014].

S rostoucím uvědoměním si potřeby adaptace na probíhající klimatické změny se téma adaptace (měst) na klimatickou změnu dostává do povědomí širší (odborné) veřejnosti, médií i samotných obyvatel měst. Se zvyšujícím se zájmem o téma je bohužel spojeno také velké množství nepřesných vyjádření a mystifikací. Výjimkou nejsou termíny, které souvisejí s teplotou v městském prostředí. I přes existenci volně dostupných odborných zdrojů, např. slovník České meteorologické společnosti, často dochází k záměně pojmů, což následně vede k desinterpretaci a mystifikaci (nejen) veřejnosti. V důsledku dochází v městském prostředí např. k výběru nevhodných nebo nepřiměřeně nákladných adaptačních opatření. Cílem příspěvku je poukázat na rozdíly mezi často zaměňovanými pojmy, které s teplotou, tepelným komfortem a teplotním stresem (resp. stresem z tepla) v městském prostředí přímo souvisejí.

Teplota vzduchu

Teplota vzduchu je nejčastěji používanou charakteristikou při studiu teplotních poměrů ve městech. Teplota vzduchu je meteorologický prvek udávající tepelný stav ovzduší. Měří se teploměrem, který je v dobrém tepelném kontaktu se vzduchem a dokonale chráněn před přímým slunečním zářením. Podle doporučení Světové meteorologické organizace (WMO) mají být čidla teploměrů umístěna ve výšce 1,25 až 2,0 m nad zemí. Pokud je čidlo teploměru umístěno v jiné výšce, je potřeba tuto informaci slovně uvést (např. teplota přízemní je měřena ve výšce 5 cm) nebo zaznamenat v metadatech o stanici. Teplota vzduchu je obvykle měřena nad udržovaným trávníkem při absenci budov, vegetace a dalších objektů ovlivňujících reprezentativnost měření v nejbližším okolí. Při analýzách teploty vzduchu v městském prostředí jsou akceptovány i jiné povrchy, včetně jejich kombinace, které reprezentují charakter okolí a blízkost budov, případně i dalších objektů, které jsou charakteristické pro danou lokalitu, případně část města. Na základě teploty vzduchu je definován tzv. tepelný ostrov města – oblast zvýšené teploty vzduchu v mezní a přízemní vrstvě atmosféry nad městem nebo průmyslovou aglomerací ve srovnání s venkovským okolím (Slovník Čes-

ké meteorologické společnosti), resp. jeho intenzita – rozdíl teplot ve stupních Celsia (°C) nebo Kelvinech (K) mezi městem a jeho okolím. Kvalitní a reprezentativní data o prostorové variabilitě teplot v městském prostředí jsou obtížně dostupná. Teplota vzduchu současně nepostihuje všechny faktory tepelného komfortu, resp. vznikajícího teplotního stresu v městském prostředí (viz dále). Při analýze teplotních poměrů města se proto používají další (teplotní) charakteristiky, které se s teplotou vzduchu často zaměňují.

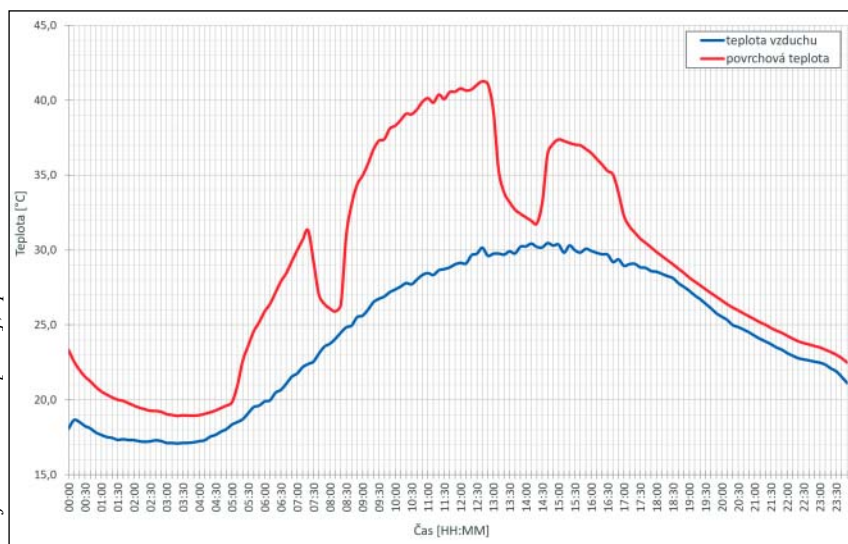
Pro zajímavost a názornost následujícího textu uvádíme naměřená rekordní absolutní teplotní maxima pro Českou republiku a Svět. Absolutní teplotní maximum naměřené v České republice má hodnotu 40,4 °C a bylo naměřeno 20. srpna 2012 v Dobřichovicích. Absolutně nejvyšší naměřené absolutní teplotní maximum na světě má hodnotu 54,0 °C. V období přístrojových měření bylo naměřeno hned dvakrát; 20. června 2013 v Údolí smrti (Kalifornie, Spojené státy americké) a 21. července 2016 v Mitribahu (Kuvajt).

Povrchová teplota

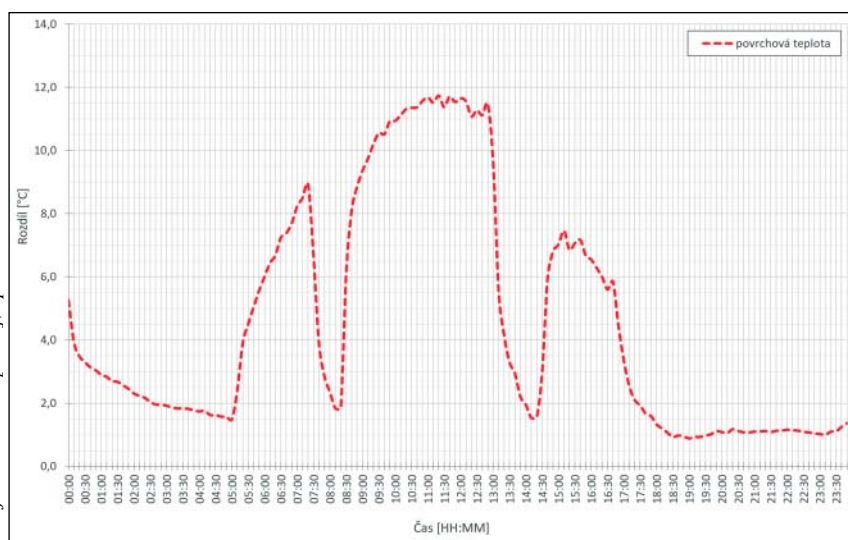
Patrně nejčastěji v praxi dochází k záměně pojmů „teplota vzduchu“ a „povrchová teplota“. Povrchová teplota je

teplota měřená na povrchu těles a stavebních konstrukcí kontaktním nebo bezkontaktním způsobem. Povrchové teploty v období maximální insolace (oslunění) mohou, například na tmavé asfaltové vozovce, přesahovat 70 °C. Naměřená povrchová teplota ve skutečnosti neodpovídá teplotě vzduchu, ale přímo teplotě povrchu vozovky. V některých případech jsou hodnoty povrchové teploty prezentovány jako teploty vzduchu (na Slunci), což je nepřesné a zavádějící.

Povrchové teploty mohou být měřeny kontaktně a bezkontaktně. Při kontaktním měření se využívá teploměr určený k měření teploty povrchu. Při bezkontaktním měření se používá infračervený teploměr, termální kamera nebo metody dálkového průzkumu Země (DPZ).

Obr. 1: Denní chod teploty vzduchu (modrá linie) a povrchové teploty (červená linie) uprostřed křižovatky Dělnická a Komunardů, Praha-Holešovice, 2. 7. 2015. „Propady“ povrchové teploty jsou způsobeny zastíněním středu křižovatky okolními budovami. Namodelovaná data byla validována pomocí měření kalibrovanou termální kamerou přímo v terénu (měřil se povrch reálné ulice).

Obr. 2: Rozdíl v denním chodu mezi povrchovou teplotou a teplotou vzduchu uprostřed křižovatky Dělnická a Komunardů, Praha-Holešovice, 2. 7. 2015

Velmi populární a dostupnou metodou bezkontaktního měření povrchových teplot jsou metody DPZ. Nejčastěji se využívá leteckého nebo družicového snímání. Podmínkou pro úspěšné měření je senzor pro snímání v termální části elektromagnetického spektra. Naměřená data bývají často využívána k prostorové nebo časové analýze teplotních poměrů městského prostředí. Je nezbytné zmínit důležitý fakt – doposud nebyl vymyšlen žádný univerzální vzorec pro přepočítání povrchové teploty na teplotu vzduchu. Problematické se

věnuje množství prací, z nejnovějších např. Duncan a kol. [2019], Simó a kol. [2019], Winckler a kol. [2019]. Pokud jsou prezentovány teploty vzduchu, které byly odvozeny nebo vypočteny z povrchové teploty, je vhodné brát výsledky s jistou rezervou.

V případě prezentace „teplotní mapy“ nebo „mapy s prostorovou teplotou“ získaných ze satelitních měření se často jedná o situaci totožnou s výše popsanou (viz příklad s povrchovou teplotou asfaltu). Při prezentaci družicových dat je nutné vzít v úvahu i další specifika; např. že družice a letadla snímají povrch z oblohy, tzn. z podstaty měření se jedná o povrchovou teplotu, nikoli teplotu vzduchu. Senzor snímající povrch např. „nevidí“ pod koruny stromů, pod střechy budov, pod vodní hladinu apod. Dalším specifickým problémem je prostorové rozlišení snímků. Z letadla je možné nasnímat celé město v prostorovém rozlišení desítek centimetrů nebo jednotek metrů. K tomu je zapotřebí multispektrální senzor, s jehož pomocí mohou být výsledky velmi přesné. (Zanedbáme-li fakt, že snímání obvykle trvá několik hodin, během nichž se povrchová teplota může vlivem množství slunečního záření výrazně měnit, např. stínem budov nebo stromů dopadajících na povrch ulice). Snímky ze satelitů jsou, na rozdíl od leteckého snímání, pořízeny během několika minut, což představuje pozitivum. Na druhou stranu jsou zatíženy jinou nejistotou: prostorové rozlišení typicky dosahuje jednotek stovek metrů. Např. Terra ASTER má prostorové rozlišení +/- 100 m [Sobrino a kol., 1996], LANDSAT-8 má 30 m, ale rozlišení senzoru je 100 m (jemnější měřítka vzniká použitím tzv. pan-sharpeningu; viz U.S. Geological Survey, 2016), MODIS má rozlišení +/- 1 km. V jednom pixelu je obsažena průměrná hodnota povrchové teploty pro celou povrchovou matici, např. s rozměry 100 x 100 m. Plocha pixelu může prakticky zahrnovat např. Vltavu, Karlův most a část okolní zástavby. Prakticky jde o mix povrchových teplot chodníků, střech a vodních ploch, jejichž hodnoty se běžně významně odlišují. Dá se konstatovat, že pokud je veřejnosti prezentována „mapa s prostorovou teplotou vzduchu“ s hodnotami převyšujícími 40 °C, je vhodné být obezřetný.

Střední radiační teplota

O poznání složitější je situace se střední radiační teplotou (MRT; z angl. mean radiant temperature). Střední radiační teplota je rovnoměrná teplota okolních ploch, při níž se sdílí sáláním stejně tepla jako ve skutečném heterogenním prostředí. Měří se radiometry, nebo se dá

vypočítat z výsledné teploty kulového teploměru a teploty vzduchu při zohlednění proudění vzduchu (rychlosti větru).

Střední radiační teplota je ovlivněna např. tepelným zářením povrchů komunikací, chodníků, stěn budov, ale i vegetace, zejména stromů. Nejčastější způsob, jak měřit střední radiační teplotu, je kombinace černého kulového teploměru a teploty vzduchu (další, avšak poměrně nákladnou možností je využití sady pyranometrů). Teplota kulového teploměru je do jisté míry ovlivňována i okolním prouděním, které může plochu koule ochlazovat. Dá se konstatovat, že střední radiační teplota uprostřed křižovatky (viz obr. 3, bod A, modrá linie) bude vyšší než střední radiační teplota pod stromy (viz obr. 3, bod B, oranžová linie). Z obr. 3 je zřejmé, že střední radiační teplota na křižovatce je v průměru skutečně vyšší než pod stromy. Ale jak je na obr. 3 vidět, není tomu tak po celý den. Svítí-li na strom Slunce, zároveň není zastíněný okolními budovami a neumožňuje-li dostatečné proudění okolního vzduchu, mohou být

hodnoty střední radiační teploty naopak mírně vyšší. Podobná situace nastává po západu Slunce a trvá až do východu, kdy větve stromu brání radiačnímu ochlazování povrchu pod stromy oblohou v kombinaci s omezeným prouděním vzduchu. Zároveň strom vyzařuje do okolí malé množství tepelné energie, které přes den nashromáždil. Hodnoty střední radiační teploty v blízkosti stromů jsou ovlivněny i množstvím listů a větví, takže různé projevy budou charakteristické pro zimní a odlišné pro letní období. V zimním období jsou hodnoty střední radiační teploty pod listnatými stromy velmi podobné hodnotám ve středu ulice, u jehličnatých jsou rozdíly podobné těm v létě.

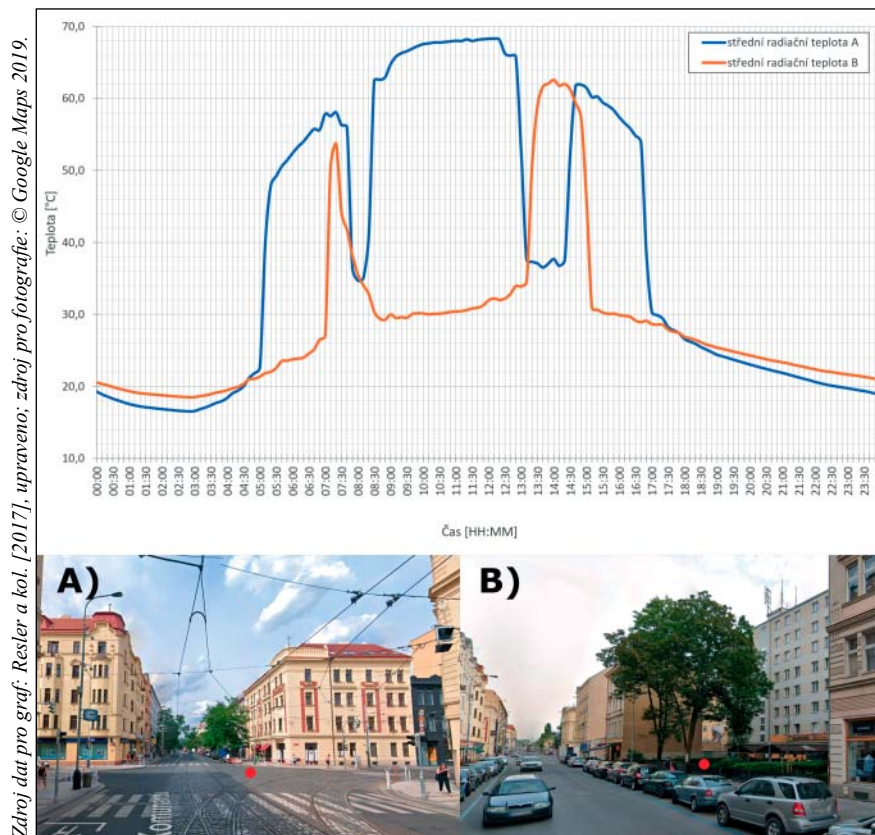
Pocitová teplota

Dalším častým, ne však posledním, problémem bývá zaměňování pojmu „pocitová teplota“ a „teplota vzduchu“. Pocitová teplota je fiktivní teplota zahrnující vliv radiace, teploty vzduchu, vlhkosti vzduchu a proudění vzduchu směřující

k vystižení subjektivního pocitu daného objektu, zpravidla člověka, v daném prostředí. Neexistuje obecně přijatý způsob jejího objektivního určení.

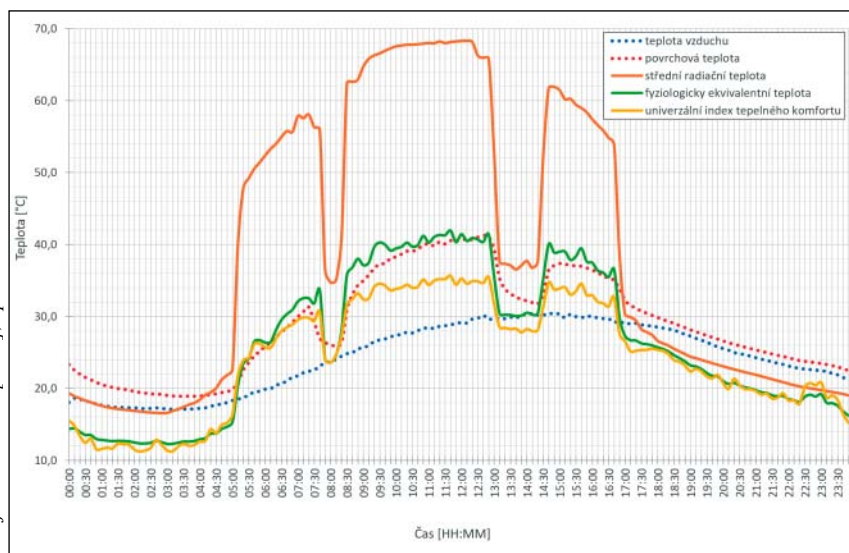
Při studiu specifických projevů městských oblastí se pocitová teplota nejčastěji vyjadřuje pomocí dvou indexů: tzv. fyziologické ekvivalentní teploty (PET; z angl. physiological equivalent temperature) a univerzálního indexu tepelného komfortu (UTCI; z angl. universal thermal climate index). Přestože se vzorce obou indexů liší, důležitým pojítkem je klíčová role střední radiační teploty (viz výše) při výpočtu pocitové teploty. Oba indexy se snaží odpovědět na otázku: „Jaký tepelný komfort by pociťoval průměrný, přiměřeně oblečený, obyvatel města na daném místě?“ Subjektivní pocitová teplota daného jedince na daném místě se od této charakteristiky tedy může odlišovat v závislosti na konkrétní činnosti, fyziologických parametrech, oblečení a psychickém rozpoložení. Na místě je vhodné použít ilustrační příklad: Kde se člověk bude během horkých letních dnů cítit nejvíce komfortně, je-li oblečen např. v plavkách? Na koupališti, v městském lesoparku nebo na náměstí? Srovnání pocitových teplot s povrchovou teplotou a teplotou vzduchu náhorně ilustruje obr. 4.

Z obr. 5 vyplývá, že zaměňovat střední radiační teplotu, univerzální index tepelného komfortu nebo fyziologicky ekvivalentní teplotu s teplotou vzduchu jednoduše není možné. Rozdíly dosahují i několika desítek stupňů a mohou vést k poskytnutí významně zavádějících informací. V grafu na obr. 5 mohou všímavého čtenáře překvapit záporné hodnoty rozdílů. Otázka je nasnadě: jak mohou být hodnoty střední radiační teploty, resp. univerzální index tepelného komfortu a fyziologicky ekvivalentní teplota, nižší než teplota vzduchu? Odpověď je skryta ve fyzikálních zákonech, přesněji se jedná o vyzařování tepelné energie (tzv. dlouhovlnné záření) umělými povrchy v městském prostředí do svého okolí. Tepelné záření vyzařují všechny povrchy. Různá je intenzita a délka vyzařování, která je závislá na materiálech a vlastnostech povrchů (např. na tepelné vodivosti,

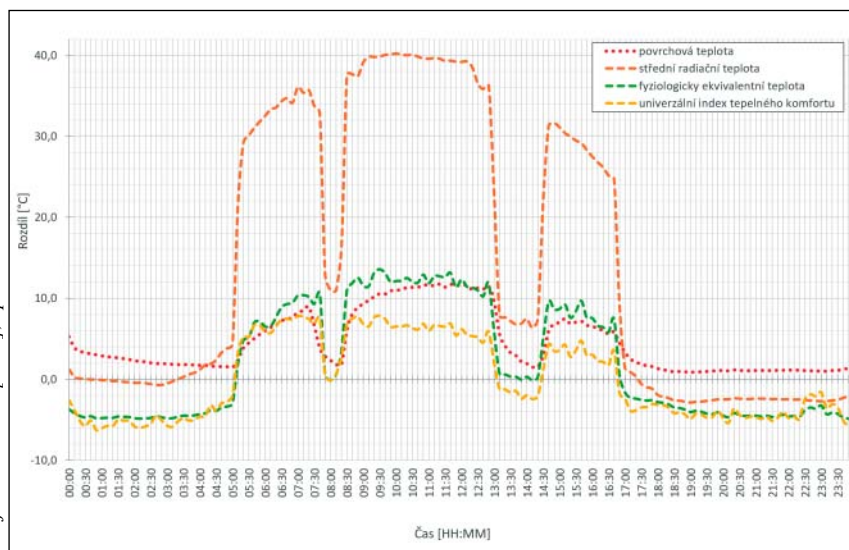

Obr. 3: Rozdíl v denním chodu mezi střední radiační teplotou uprostřed křižovatky Dělnická a Komunardů (modrá linie, A) a pod stromem na ulici Dělnická (oranžová linie, B), Praha-Holešovice, 2. 7. 2015. Červený bod znázorňuje pozici pozorovatele

Zdroj dat pro graf: Resler a kol. [2017], upraveno; zdroj pro fotografie: © Google Maps 2019.

Obr. 4: Denní chod teploty vzduchu (modrá tečkovaná linie), povrchové teploty (červená tečkovaná linie), střední radiální teploty (oranžová linie), fyziologicky ekvivalentní teploty (zelená linie) a univerzálního indexu tepelného komfortu (žlutá linie) uprostřed křižovatky Dělnická a Komunardů, Praha-Holešovice, 2. 7. 2015

Obr. 5: Rozdíl v denním chodu mezi povrchovou teplotou (červená tečkovaná linie), střední radiální teplotou (oranžová linie), fyziologicky ekvivalentní teplotou (zelená linie) a univerzálním indexem tepelného komfortu (žlutá linie) a teplotou vzduchu uprostřed křižovatky Dělnická a Komunardů, Praha-Holešovice, 2. 7. 2015

emisivitě, albedu, drsnosti atd.). V noci na střed křižovatky Dělnické a Komunardů v Praze-Holešovicích Slunce nesvítí, stejně jako v době, kdy je zastíněn okolními budovami (pro 2.7.2015 přibližně od 07:45 do 08:30 a od 13:00 do 14:20). V uvedených časech povrch vyzařuje do okolí energii, kterou během dne „pohltil“; ať už přímo, ve formě přímého slunečního záření, tedy slunečních paprsků, nebo ve formě od-

raženého záření, např. od oken budov, od světlých fasád nebo od prachových částic v ovzduší.

Z obrázků vyplývá značná míra časoprostorové proměnlivosti nejen střední radiální teploty, univerzálního indexu tepelného komfortu a fyziologicky ekvivalentní teploty. Rozdíly jsou patrné např. mezi osluněnou a zastíněnou stranou ulice, pod stromem a na ne-

zastíněném chodníku, ve vnitrobloku nebo na ulici, ráno nebo večer. Hodnoty se pochopitelně liší i v závislosti na ročním období nebo meteorologických podmínkách. Je zároveň nezbytné uvést fakt, že výstupy prezentované v tomto článku jsou platné k uvedenému dni, 2. 7. 2015, a teoreticky mohou prezentovat situaci podobnou té (nikoli stejnou), která je typická pro horké vlny v Praze-Holešovicích. Jiná ulice v Praze, případně podobná ulice v jiném městě, se bude během horkých vln s vysokou pravděpodobností chovat jinak. Proto není jednoduché a vhodné zobecňovat platnost výstupů pro jiné dny, sezóny a místa.

Závěr

Při interpretaci pojmu „teplota ve městě“ nelze zaměňovat pojmy teplota vzduchu, povrchová teplota, střední radiální teplota a pocitová teplota (obecně). Každá z uvedených charakteristik dosahuje ve městě specifických hodnot a vzájemné porovnání může být značně zavádějící. Z hlediska aplikovaného využití, např. pro potřeby urbanismu, územního plánování nebo ochrany obyvatelstva, je možné za nejvhodnější způsob vyjádření „teploty ve městě“ považovat pocitovou teplotu. Volba konkrétního indexu záleží čistě na individuálních (a technických) požadavcích zpracovatele. Problémem širšího využití jakéhokoli indexu pocitové teploty v praxi je zejména nedostupnost detailních prostorových dat a náročnost na výpočetní výkon (především pro výpočet střední radiální teploty). V posledních letech však díky rozvoji numerických modelů dochází ke značnému metodickému pokroku a v následujících letech se snad dočkáme praktického využití těchto výstupů.

Použité zdroje:

- ARSENOVIĆ, D., LEHNERT, M., FIEDOR, D., ŠIMÁČEK, P., STŘEDOVÁ, H., STŘEDA, T., SAVIČ, S. (2019) Heat-waves and mortality in Czech cities: A case study for the summers of 2015 and 2016. *Geographica Pannonica*, č. 23, s. 162–172. ISSN 0354-8724.
- DUNCAN, J.M.A., BORUFF, B., SAUNDERS, A., SUN, Q., HURLEY, J., AMATI, M. (2019) Turning down the heat: An enhanced understanding of the relationship between urban vegetation and surface temperature at the city scale. *Science*

of *The Total Environment*, č. 656, s. 118–128. ISSN 0048-9697.

GELETIČ, J., LEHNERT, M., SAVIČ, S., MILOŠEVIČ, D. (2018) Modelled spatiotemporal variability of outdoor thermal comfort in local climate zones of the city of Brno, Czech Republic. *Science of the Total Environment*, č. 624, s. 385–395. ISSN 0048-9697.

KYSELÝ, J. (2010) Recent severe heat waves in central Europe: how to view them in a long-term prospect? *International Journal of Climatology*, roč. 30, č. 1, s. 89–109. ISSN 1097-0088.

LHOTKA, O., KYSELÝ, J. (2015) Characterizing joint effects of spatial extent, temperature magnitude and duration of heat waves and cold spells over Central Europe. *International Journal of Climatology*, č. 35, s. 1232–1244. ISSN 1097-0088.

LHOTKA, O., KYSELÝ, J., FARDA, A. (2018) Climate change scenarios of heat waves in Central Europe and their uncertainties. *Theoretical and Applied Climatology*, č. 131, s. 1043–1054. ISSN 1434-4483.

RESLER, J., KRČ, P., BELDA, M., JURUŠ, P., BENEŠOVÁ, N., LOPATA, J., VLČEK, O., DAMAŠKOVÁ, D., EBEN, K., DERBEK, P., MARONGA, B., Kanani-Sühring, F. (2017) PALM-USM v1.0: A new urban surface model integrated into the PALM large-eddy simulation model, *Geoscientific Model Development*, č. 10, s. 3635–3659. ISSN 1991-959X.

REVI, A., SATTERTHWAIT, D.E., ARAGÓN-DURAND, F., CORFEE-MORLOT, J., KIUNSI, R.B.R., PELLING, M., ROBERTS, D.C., SOLECKI, W. (2014) Urban areas. In: *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability*. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Field, C. B., V. R. Barros, D. J. Dokken, K. J. Mach, M. D. Mastrandrea, T. E. Bilir, M. Chatterjee, K. L. Ebi, Y. O. Estrada, R. C. Genova, B. Girma, E. S. Kissel, A. N. Levy, S. MacCracken, P. R. Mastrandrea, and L. L. White (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, s. 535–612. ISBN 978-1-107-41537-9.

SIMÓ G., MARTÍNEZ-VILLAGRASA D., JIMÉNEZ M.A., CASELLES V., CUXART J. (2019) Impact of the Surface–Atmosphere Variables on the Relation Between Air and Land Surface Temperatures. In: Vilibić I., Horvath K., Palau J. (eds) *Meteorology and Climatology of the Mediterranean and Black Seas*. Pageoph Topical Volumes. Birkhäuser, Cham. ISBN 978-3-030-11958-4.

SOBRINO, J.A., LI, Z.L., STOLL, M.P., BECKER, F. (1996) Multi-channel and multi-angle algorithms for estimating sea and land surface temperature with ASTER data. *International Journal of Remote Sensing*, č. 17, s. 2089–2114.

U.S. GEOLOGICAL SURVEY, Department of the Interior (2016) LANDSAT 8 (L8) Data Users Handbook (Version 2.0). U.S. Geological Survey LANDSAT Missions Web Site. Dostupné online: <https://landsat.usgs.gov/>

WINCKLER, J., REICK, C. H., LUYSSAERT, S., CESCATTI, A., STOY, P. C., LEJEUNE, Q., RADDATZ, T., CHLOND, A., HEIDKAMP, M., AND PONGRATZ, J. (2019) Different response of surface temperature and air temperature to deforestation in climate models. *Earth System Dynamics*, č. 10, s. 473–484. ISSN 2190-4979.

Mgr. Jan Geletič, Ph.D.

RNDr. Jaroslav Resler, Ph.D.

Mgr. Pavel Krč

Ústav informatiky AV ČR, v. v. i.

Mgr. Michal Lehnert, Ph.D.

Ústav informatiky AV ČR, v. v. i.

Přírodovědecká fakulta

Univerzita Palackého v Olomouci

ENGLISH ABSTRACT

Temperature in the city: an overview of terms and how they differ, by Jan Geletič, Michal Lehnert, Jaroslav Resler and Pavel Krč

As a consequence of climate change, Central Europe is witnessing ever more manifestations of extreme weather. Analyses have evidenced that the number of tropical days is on the increase as well as the number of days with tropical nights. The frequency and intensity of heatwaves is also rising. Extremes of temperature have a negative impact on the environment, quality of life and health of the population, leading to a sharp increase in mortality rates. Among locations threatened by high temperatures, cities are most vulnerable because of high population density and extremes of temperature augmented by the heat island effect.

Growing awareness of the need for climate change adaptation makes this a topical issue for professionals and the media, as well as the inhabitants themselves. Unfortunately, this increased interest has brought with it a lot of imprecise information and mystification, including misuse of terms and expressions about temperature in urban settings. Although professional sources such as a glossary by the Czech Meteorological Society are freely available, many terms are used in a way that promotes confusion, which leads to misinterpretation by the public and some specialists. This can result in inappropriate choice of adaptation measures, leading to unnecessary expense. The aim of this article is to point out differences among terms relating to temperature, thermal comfort and thermal stress in urban settings.

Územní studie krajiny (dále ÚSK), jako nástroj územního plánování se zaměřením na multidisciplinární přístup k řešení, má částečně naplnit poměrově nevyváženou koncepci takzvané „volné krajiny“ – nezastavěného území v kontextu zastavěného území a zastavitelných ploch. Ty spolu tvoří jedno prostředí a je proto nutné hledat kompatibilní plánovací holistické řešení návrhu, které reflektuje dosavadní územně plánovací činnost v kontextu environmentálních výzev.

Článek se zamýšlí nad obecnou pozicí tohoto druhu územní studie v rámci územního plánování ve vztahu ke krajině jako jednotnému celku. Je reflektován zkušenostmi zpracovatelského týmu ze zpracování dokumentace ÚSK ORP Blovice. Ty se promítají do rozpracování některých aspektů v podobě doporučení, formy dokumentace, její implementace a dalších možných postupů.

Územní studie krajiny obce s rozšířenou působností (dále ORP) Blovice byla zpracována v období 2017–2018. ORP Blovice je součástí Plzeňského kraje, má výměru 22 903 ha a přirozenými centry území jsou města Blovice, Spálené Poříčí a dalších 17 obcí.

Zpracování ÚSK bylo podpořeno prostřednictvím Integrovaného regionálního operačního programu 2014–2020 (IROP) v rámci specifického cíle 3.3 „Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje“. Hlavním řešitelem projektu územní studie krajiny ORP Blovice byla Ing. Klára Salzmann, Ph.D., krajinářská architektka, která se dlouhodobě zabývá krajinným plánováním. Členy řešitelského týmu byli urbanisté, ekologové, krajinní inženýři, vodohospodáři a další krajinářští architekti.

Od ÚSK jako nástroje územního plánování se zaměřením na multidisciplinární řešení problémů v krajině se očekává doplnění chybějících informací ve vztahu k zachování životaschopnosti a funkčnosti krajiny a jejích dalších přírodních, kulturních a sociálních hodnot ve vztahu k narůstající exploataci území a intenzifikaci hospodářských aktivit. Důležité je společné komplexní řešení celé krajiny, z pohledu územního plánování tedy území nezastavěného v kontextu zastavěného území a zastavitelných ploch. Ty spolu tvoří jedno prostředí a je proto nutné hledat kompatibilní plánovací holistické řešení návrhu, které reflektuje dosavadní územně plánovací činnost v kontextu environmentálních výzev.

ÚSK má být dle metodického pokynu (pozn. 1) primárně využita pro doplnění a upřesnění územně analytických

podkladů řešeného území, pro plánovací a rozhodovací činnost v území (dle § 25 a § 30 stavebního zákona), a tím je celý správní obvod obce s rozšířenou působností (ORP). ÚSK má tak možnost ovlivnit i nadřazenou, ale i podrobnější územně plánovací dokumentaci (dále ÚPD) a podklady (dále ÚPP) v řešeném území a může dávat podněty na jejich úpravu nebo ověření možných nesrovnalostí z hlediska holistického přístupu ke zpracování územní studie.

V průběhu zpracování ÚSK ORP Blovice v rozsahu řešeného území se osvědčilo měřítko zpracování výkresové části 1:25 000, protože umožnilo prezentovat souvislosti v krajině a koncepční pohled na celé území v rámci jednoho výkresu rozměru A0.

Součástí návrhové části ÚSK bylo vypracování výkresů v měřítku 1:10 000 pro každou obec samostatně tak, aby obec mohla pracovat pouze se svým územím. Toto měřítko navazuje na ÚPD a jejich měřítka 1:5 000 u územních plánů a 1:100 000 u zásad územního rozvoje. V tomto měřítku je možné pracovat s charakterem a funkční podstatou řešeného území (pozn. 2).

ÚSK je vítaným příspěvkem, jak zaplnit mezeru chybějících dokumentů, politik a plánů krajiny v duchu Evropské úmluvy o krajině, které je Česká republika signatářem od roku 2004. Tyto dokumenty by měly zaručit v procesu územního plánování a všech dalších aktivit v krajině deklarovanou udržitelnost krajiny a zachování kvality životního prostředí. ÚSK může být také prostorem pro zveřejnění principů zelené infrastruktury v ÚPD tak, jak to schválila vláda ČR v Politice architektury a stavební kultury v lednu 2015.

Formát ÚSK, jako územně plánovacího podkladu umožnil pracovat i s dalšími myšlenkami a náměty, se kterými současná legislativa a správa krajiny zatím nepracuje, např. řešení zadržení vody v krajině. Územní studie krajiny, které dosud vznikly na území České republiky, naplňovaly obecné zadání vymezené metodickým pokynem Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva životního prostředí. Tento dokument umožňoval mimo stanovené body částečně volnou interpretaci přístupu k této v našem prostředí novátorské formě územní studie.

1. Metodické přístupy k řešení územní studie krajiny ORP Blovice

V českých podmínkách je územní plán jedním z významných nástrojů dalšího územního rozvoje.

Dle 183/2006 Sb. § 43 jsou stanoveny základní úkoly územního plánu, jako stanovení koncepcí, vymezení ploch, koridorů, stanovení podmínek pro jejich využití:

(1) *Územní plán stanoví základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošného a prostorového us*

Záležitosti nadmístního významu, které nejsou řešeny v zásadách územního rozvoje, mohou být součástí územního plánu, pokud to krajský úřad ve stanovisku podle § 50 odst. 7 z důvodu významných negativních vlivů přesahujících hranice obce nevyloučí.

Při analýze jednotlivých slov z pojmu „koncepce uspořádání krajiny“ zjišťujeme, že slova mají následující význam: „uspořádání“ – seřazení známých veličin vedle sebe, v tomto případě prvků krajiny „koncepce“ – seřazení známých veličin s myšlenkou výsledného cíle, o který v dané úloze jde.

Zákon tedy krajinu považuje za soubor prvků, které je nutno uspořádat. Krajina je však systémem různých vzájemně propojených hodnotových vrstev, které jsou dnes vnímány samostatně a bez dalších prostorových a funkčních souvislostí. Dle současné legislativy není nutno krajinu samostatně plánovat, vyvíjet zde tvořivou činnost. Stačí seřadit vedle sebe různé rezortní plány, jako je lesní hospodářský plán, pozemkové úpravy, plán povodí. Ale právě „jeden“ prostor krajiny a její „mnohovrstevnatost“ vyžaduje tvořivý přístup, stanovení priorit a plánování celé řady prvků. Je to např. problém vody v krajině, protože zasahuje do všech oblastí krajiny, ale v současnosti není tato skutečnost v plánovacích dokumentech zohledněna. Samostatným problémem je obytnost a prostupnost krajiny, pokud připouštíme možnost, že krajina není pouze výrobním prostředkem, ale také základním životním prostorem pro všechny své obyvatele včetně člověka.

Možnost vypracovat územní studii krajiny pro náš řešitelský tým znamenala příležitost vypracovat návrh prostorového uspořádání krajiny na základě práce s jednotlivými vybranými vrstvami krajiny s cílem hledat optimální řešení. Výstupy ÚSK jsou v podobě výkresů a doprovodné textové zprávy.

Grafická část je členěna na tři základní výkresy – Charaktery krajiny (význam tohoto pojmu je vysvětlen níže), Hlavní výkres a Změny ve využívání ploch.

Výkres „Charaktery krajiny“ obsahuje základní členění území na charaktery

krajin. Ty mohou obsahovat požadavky na další podrobnější územně plánovací dokumentace nebo podklady.

„Hlavní výkres“ je koordinačním výkresem návrhových vrstev. Je dále doplněn o jednotlivé vrstvy výkresů návrhu dle členění Voda v krajině, Osídlení v krajině, Hospodaření v krajině a Hodnoty a struktury v krajině. Obsahují další doplňující informace a přehledně informují o specifikách dané vrstvy.

Poslední výkres „Změny ve využívání ploch“ obsahuje členění vrstev studie dle vymezení ploch se specifickým kódem a jeho určením. Tento výkres změn směřuje k zjednodušení implementace ÚSK do jednotlivých ÚPD.

Textová část sleduje dělení grafické části a doplňuje ji o přehledné tabulky změn po územích jednotlivých obcí, obsahuje karty jednotlivých charakterů území a návrh opatření nebo doporučení. Návrhové části předchází část doplňujících průzkumů a rozborů, které napomáhají specifikovat jednotlivé návrhové části. Její částečné výsledky jsou prezentovány ve schématech. Prezentované informace a zjištění jsou reflektovány ve vymezení charakterů lokalit a v jednotlivých opatřeních a doporučeních, případně vymezení ploch změn.

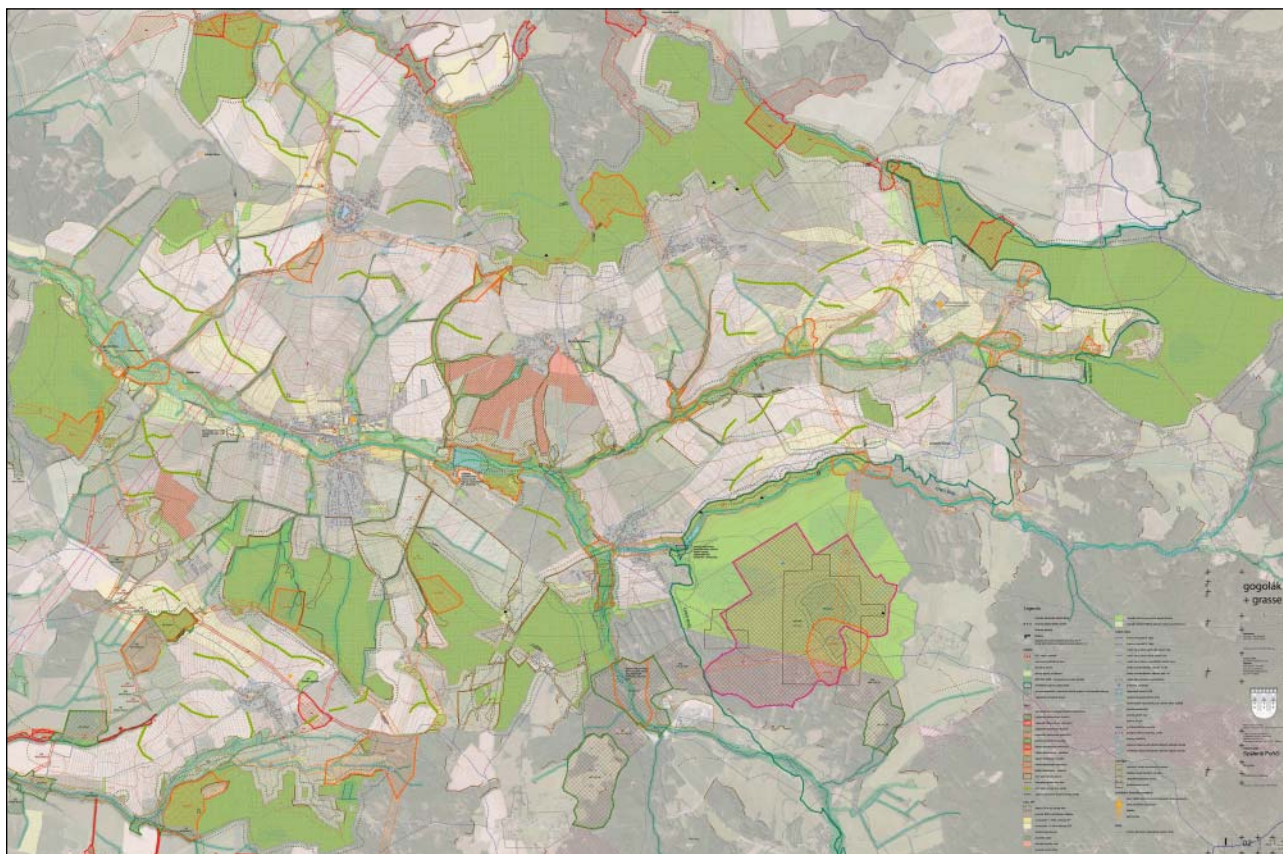
2. Charaktery krajiny

Cílem územní studie krajiny je prostřednictvím vymezených charakterů krajin popsat cílovou vizi krajiny. Základní jednotkou návrhové části ÚSK je členění na krajinné okrsky. Pojetí těchto okrsků, jejich identifikace a aplikace jejich řešení návrhové části, podmínek využití a opatření v celku území je důležitým mezníkem ÚSK, zejména v identifikaci jednotlivých obcí s charakterem a vlastnostmi své krajiny.

Pro potřeby rozboru a rámcového vymezení krajinného potenciálu v území a pro následné návrhové vyhodnocení míry využitelnosti tohoto potenciálu jsme pro potřeby územní studie krajiny v etapě Doplňujících průzkumů a rozborů pracovní zavedli pojem Urbanistické charakteristiky krajiny (UrCHK). Tato jednotka zrcadlí dnešní sémantický

neboli významový přístup k prostředí v urbanismu a územním plánování, např. v detailu obce je její obdobou lokální členění (pozn. 3). V etapě návrhové jsme tento pojem blíže přizpůsobili pojmům Evropské úmluvy o krajině s názvem CHARAKTERY KRAJINY (CHK), v rámci kterých popisujeme charakter krajiny a její cílovou kvalitu (tedy cílovou vizi krajiny). Tento pojem odpovídá požadovanému členění území na tzv. krajinné okrsky (dle Zadání pro Územní studii krajiny správního obvodu obce s rozšířenou působností Blovice).

CHK jsou tedy vymezeny na základě charakteru území, geomorfologie, hydrologických vlastností, struktury osídlení nebo krajiny a jeho vztahu k okolnímu krajinnému zázemí. Vymezeno je určenými významovými prvky, které jsou různého vztahového charakteru, případně charakterů, např. morfologické, historické a sociální vazby, orientace na dominantu krajinou, lidskou apod. Vztah k okolnímu krajinnému zázemí je z pohledu osídlení reflektován v prvcích krajiny uvnitř – systém sídelní zeleně a krajiny rozhraní (viz pozn. 5) – definování cílového charakteru rozhraní osídlení, zájmového krajinného prostranst

Průzkumy a rozborů ÚP Spálené Poříčí

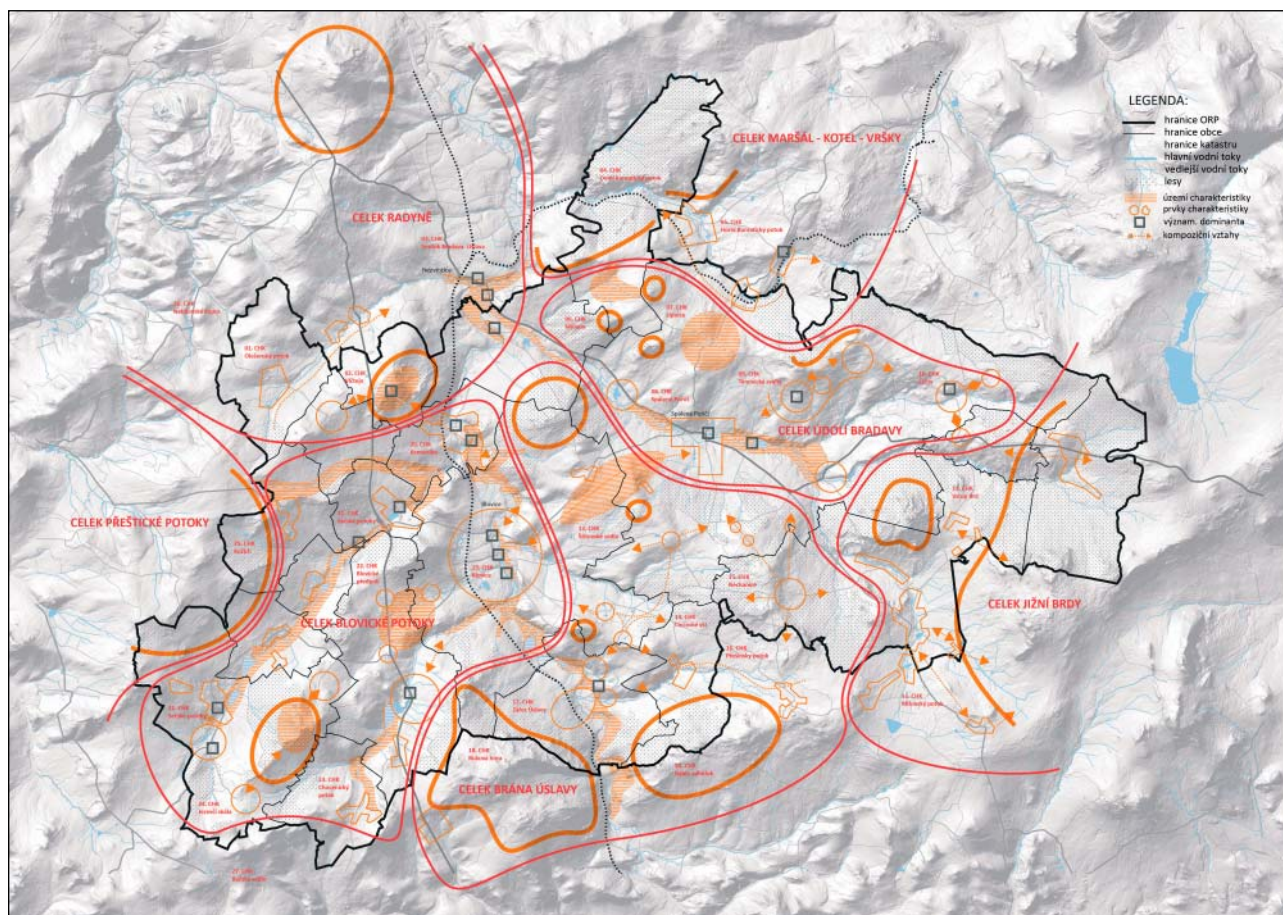

Schéma charakterů krajiny ORP Blovice

Hlavní výkres – zde jsou zpracovány všechny vrstvy krajiny

3. Vrstvy územní studie krajiny

ÚSK má možnost koordinovat a hledat možnosti zlepšení stavu krajiny jako celku. V rámci zpracování ÚSK jsme proto vymezili několik základních funkčních vrstev, se kterými jsme dále pracovali.

Smyslem rozdělení funkcí krajiny do několika zásadních vrstev je snaha lépe poznat a pochopit základní vlastnosti krajiny a její limity. Cílem návrhu je totiž hledání koexistence a koordinace udržitelného života krajiny na straně jedné a hospodářských aktivit v krajině na straně druhé. Východiskem pro tuto koordinaci je práce s vybranými vrstvami, které jsou typické pro různé typy krajin. V první etapě byly vypracovány návrhy pro jednotlivé vrstvy. V druhé etapě jsme hledali společné řešení pro celý prostor krajiny ve struktuře jednotlivých vybraných vrstev tak, aby funkčnost jednotlivých vrstev zůstala zachována. Propojením jednotlivých zdánlivě

různorodých a nesouvisejících vrstev, které představují podporu ekosystémových služeb a historických kulturních zkušeností mnoha generací, které v této krajině žily, dochází k posílení tzv. synergického efektu. Synergický efekt znamená vícenásobný účinek a vliv jednotlivých vrstev na život krajiny, než když vnímáme, hodnotíme, navrhujeme jednotlivé vrstvy v krajině jednotlivě. Výsledkem tohoto přístupu bylo definování celé řady polyfunkčních objektů a současně podpora přirozených a přírodě blízkých ekosystémů.

Typickým polyfunkčním objektem v krajině je údolní niva vodního toku, která v případě podpory ekosystémů je v optimálním stavu, pokud se zde nachází ekosystém ve složení voda – půda – vegetace – organismy. To znamená, že stav údolní nivy v maximálně přírodě blízkém stavu se zachováním její kontinuity se může stát současně veřejným prostorem krajiny nebo sídla s podélnými pěšími a cyklokomunikacemi. Tyto funkce se v krajině

navzájem nevylučují. Takové vnímání představuje základy modrozelené infrastruktury v krajině. Charakter krajiny údolní nivy přímo předurčuje její prostor k zabezpečení zásadních ekostabilizačních funkcí území a zároveň k rekreaci. Navíc se jedná o území, které historicky vždy představovalo v území prioritu. Např. historické stezky vedly velmi často právě podél řek a potoků, nad údolími řeky vznikala sídla, nutno ale podotknout, že v bezpečné vzdálenosti od zátopových zón.

Vrstvy studie tak zrcadlí mezioborovost, která je pro podobně holistický pohled nutností. Napomáhají je zobrazit a tematizovat s upozorněním na jejich celistvou provázanost s jednotlivými tématy a vrstvami.

Základní vrstvy v krajině:

1. Voda v krajině (prezentace základní morfologie krajiny, jejích hydrologických vlastností a stavu retence vody v krajině).

2. Struktury a hodnoty v krajině (základní skelet pro rozvinutí a udržení krajiny ve své podstatě a struktuře s definováním výjimečných částí). Přírodní struktury a hodnoty v krajině, Kulturní struktury a hodnoty v krajině.
3. Osídlení v krajině (soubor zásahů našeho obývání a pohybu v krajině).
4. Hospodaření v krajině (principy nakládání a správy krajiny – lesy, pole atd.).

Popis jednotlivých vrstev:

3.1 Voda v krajině

Řešení problematiky vody je závislé na vytvoření funkční sítě říční krajiny, zabezpečení retence vody v krajině a přizpůsobení hospodaření v krajině potřebám retence vody. Současně s tím je třeba řešit čištění splaškových odpadních vod, jejich vypouštění v souladu s platnou legislativou a oddělení těchto vod od vod dešťových.

Voda v krajině je pojata jako jeden funkční celek – říční krajina přilehlá, ať už v zemědělském, lesním nebo zastavěném území. Nedílnou součástí kvalitní říční krajiny jsou přírodní údolní niva velkých toků, na ní navazující síť drobných toků s funkčními koryty toků různého charakteru, údolními nivami, prameništi a také přírodě blízkými plochami v prostoru mezi touto říční sítí.

Cílem ÚSK je stabilizace a rozvíjení hydrologických režimů v krajině. V tomto ohledu je říční krajina jedním z důležitých prvků. Dalším prvkem je uspořádání hospodaření v krajině (zemědělství, lesnictví, hospodaření s dešťovou vodou v sídle tak, aby nedocházelo k velkým výkyvům v odtokovém režimu).

Zadržení vody při mimořádných srážkách tak, aby v bezdeštném období zůstávala co nejdéle v krajině, je jedním z důvodů stabilizace a rozvoje říční krajiny. Zpomalením odtoku dojde k nasycení půdního horizontu a následnému využití rostlinami nebo akumulací vody v horninovém prostředí. Převážně přírodní charakter s bohatým doprovodným běhovým porostem, většinou s možností rozlivu vody

v údolní nivě, bývá často doplněn zemědělsky intenzivně obhospodařovanou částí s upravenými toky s menším zastoupením přírodních koryt případně v minulosti revitalizovaných. Na ně často navazují drobné toky mající už většinou charakter napřímených koryt v zemědělské krajině, převážně upravené z důvodu navazujícího odvodnění zemědělských pozemků. Zemědělské okolní pozemky jsou často obdělávány téměř ke korytu, čímž dochází k rychlému odvedení vody z krajiny, mnohdy i se splavenou zeminou z polí.

Tyto poměry je třeba upravit do udržitelné míry. V případě vymezení údolní nivy je možná i následná úprava toků, a tím zadržení vody v krajině. Prameniště drobných toků jsou důležitým zdrojem vody pro veškerý život, vyžadují ochranu a případné využití pro zásobování. Je nutno hospodařit s vyvěrající vodou tak, aby neodtékala rychle krajinou, ale zadržovala se, případně se využívala pro zásobování obyvatel. Na zemědělských pozemcích navrhuje prameniště zatravnit. V lesních pozemcích odtok zpomalit, zrušit stávající odvodnění, změnit funkci lesa na mimoprodukční a upravit sklon koryta. Těmito nuancím napomáhá charakterizace koryta toku s příslušným způsobem přístupu. Celistvý systém je doplněn o sledování jednotlivých spádnic různého sklonu pro následné umístění prvků pro zadržení vody v krajině.

Návrh ochrany říční krajiny spočívá ve vymezení údolní nivy vodních toků dle ÚSK (jako ÚPP pro ÚPD). Prostorové vymezení má zlepšit retenční schopnost krajiny a zajistit ochranu před smyvem zemědělské půdy do vodního toku (smyvu hnojiv, pesticidů atd.) Pro potřeby zájmového území byla stanovena nejmenší šířka ochranného pásma, které bude zahrnuto do součásti údolní nivy – pás 20 m od osy toku.

3.2 Struktury a hodnoty v krajině

Jedním ze současných nástrojů územního plánování k ochraně krajiny a jejích struktur je koncepce uspořádání krajiny jako součást územního plánu

a také vymezený územní systém ekologické stability – ÚSES, kdy se v rámci územní studie krajiny předpokládá korekce tohoto vymezení. Současný lokální ÚSES v ORP Blovice v mnoha případech nemá návaznost na sousední prvky obce a ORP. Obsahem územní studie krajiny proto není ÚSES na lokální úrovni, ale pouze na úrovni regionální. Zároveň je evidentní, že pouze ÚSES (navržený pouze ve svých minimálních parametrech) nezaručuje dostatečně všechny funkce pro trvale udržitelné kvalitní fungování a stabilitu všech potřebných systémů a toků látek v krajině. Je proto důležité ÚSES doplnit i o další prvky a opatření.

Struktury a hodnoty v krajině jsou v návrhu ÚSK definovány zásadními a klíčovými infrastrukturami krajiny, tedy propojenými a funkčně vzájemně provázanými prvky krajiny. Ty jsou základní podmínkou pro

do krajiny), náhony, jezy, vodní toky a vodní plochy (ochrana historických technických vodních staveb, zpřístupnění břehů rybníků, řek a potoků).

Obecně je pro zdejší krajinu typické silně resortní vnímání, zvláště je obhospodařovaná krajina vodní, krajina zemědělská, krajina lesní, krajina chráněná. Přitom krajina tvoří jeden celek, a tak je s ní nutno zacházet. Tomu má napomáhat podpora tvorby krajinné tkáně (vegetační doprovod všech důležitých prvků infrastruktury krajiny) jako jednotného celku struktury a hodnot v krajině.

3.3 Osídlení v krajině

Osídlení v krajině je rozděleno do dvou základních částí – v zastavěných územích a zastavitelných plochách, dále pak v nezastavěném území.

Osídlení zastavěných území a zastavitelných ploch je prezentováno hlavně dopadem stavebních dominant, podmínek zástavby na obraz osídlení v krajině, rozhraní osídlení (tedy jeho projev) v krajině a hierarchizaci veřejných prostranství, která je součástí koncepce systému sídelní zeleně.

Osídlení v nezastavěném území je prezentováno drobnými místy krajiny a jejich spojnicemi – kulturní krajinou. Ta je definovaná historickými i dnešními pozůstatky lidské činnosti i body zájmu, využitelnými mj. pro volnočasové aktivity veřejnosti.

Styčná místa s nezastavěným územím jsou definována jako zájmové plochy osídlení. Jedná se o intenzivně využívaná předpolí zastavěných a zastavitelných území, která tak vytvářejí vstupy do krajiny, a to svým určením, nebo vnitřně vnímanou souvislostí s veřejnými prostranstvími osídlení.

Další částí projevu osídlení v nezastavěných územích jsou koridory dopravní a technické infrastruktury. Zásadní dopady má zejména budoucí podoba dopravní infrastruktury. Ta kvůli různým specifikům může v území překonávat složité situace. Je nutné je tedy řešit a eliminovat, případně snížit jejich

negativní dopad na prostupnost krajiny nebo umožnit integraci do struktury zástavby v místech, kudy tyto koridory procházejí nebo tečují zastavěným územím a zastavitelnými plochami.

Jsou zmapovány všechny významné a dominantní objekty. Na tyto objekty a zástavbu je vhodné navazovat a podporovat jejich vyznění v celku osídlení v krajině. Dále je cílová kvalita definována charakterem rozhraní osídlení. Ten je dělen na pevný a volný (pozn. 5). Cílový návrhový charakter rozhraní osídlení nerespektuje vymezení zastavěného území a zastavitelného území. Je tak novým stanovením cílové kvality a měkkou formou určuje možnosti zástavby v území. Tyto možnosti by měly být definovány v prostorovém uspořádání zástavby dané územními plány.

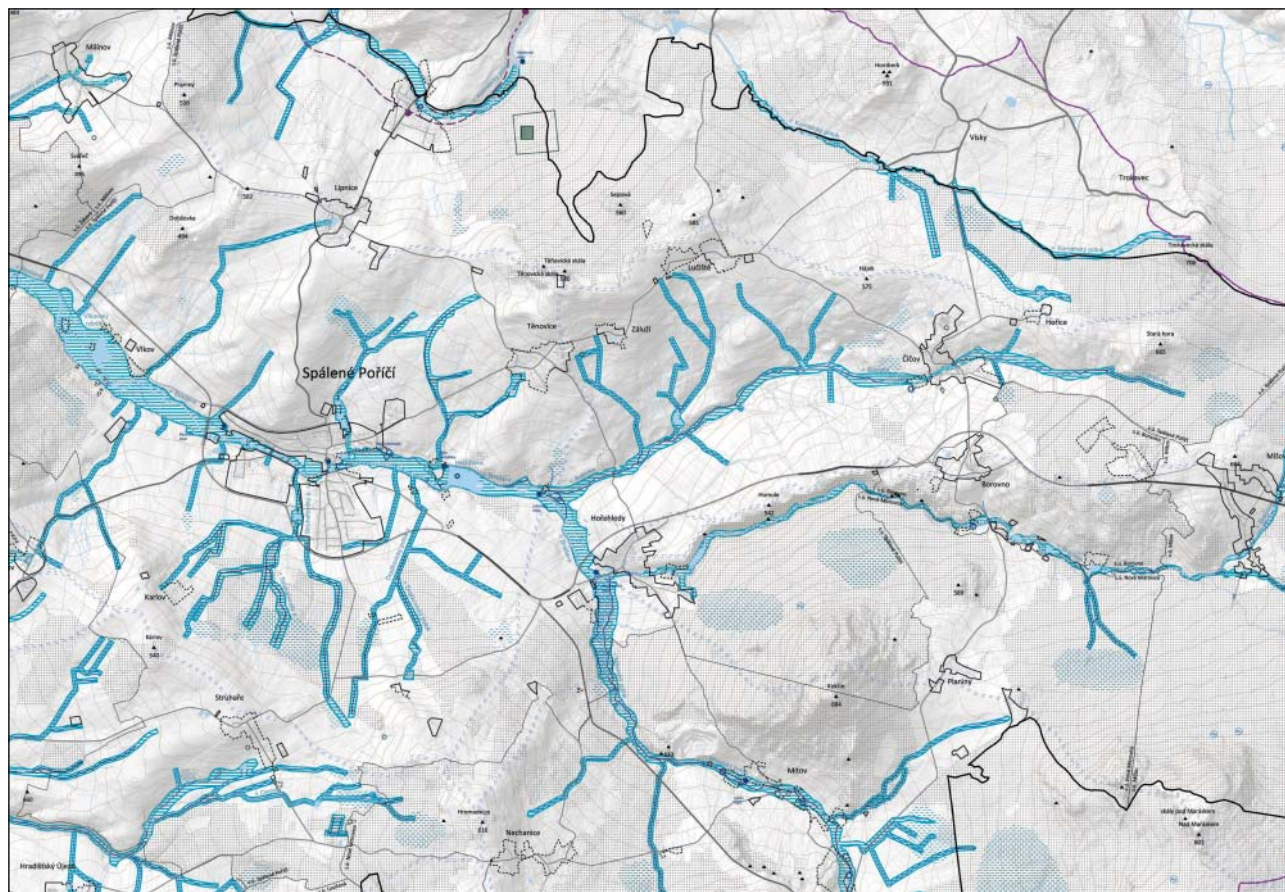
Je kladen důraz na definování hierarchizace veřejných prostranství, jejich kvalitní provedení a případně začlenění do systému sídelní zeleně. Tato celková síť osídlení posiluje prostupnost území. Cesty v krajině propojující drobnou architekturu a další významné body jsou tak propojeny na vedlejší a hlavní veřejná prostranství v sídlech. Někdy jsou doplněny tzv. zájmovými krajinnými prostranstvími (parkové prostranství ve vazbě na okolní krajinu) a dále cestami v krajině.

Zájmová krajinná prostranství sídel se stávají doplňkem veřejných prostranství a zprostředkovávají propojení s krajinou. Podporují kulturní vjem krajiny v blízkém vztahu na sídlo a morfologii okolí. Tato prostranství často slouží například jako obecní louky nebo plochy pro sportovní a rekreační vyžití v nezastavěném území. Krajinná prostranství tak tvoří důležitou součást systému veřejných prostranství, na která navazují.

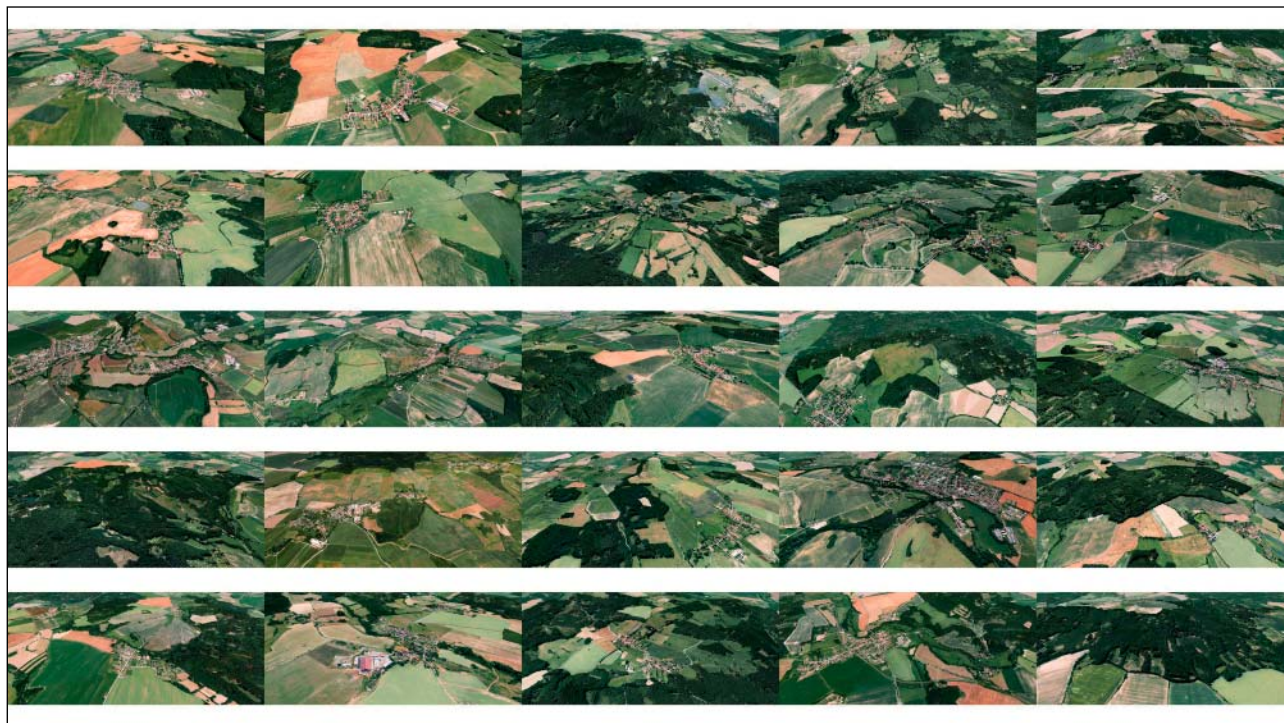
Koridory technické a dopravní infrastruktury jsou citlivě začleněny do krajiny s různým charakterem. Cílem je minimalizace dopadů na prostupnost území (pro obyvatele i zvěř vytvářením doplňujících – ideálně úrovněvých řešení) a vizuální dopady v krajině (nové trasy využívají zářezy a morfologie, kopírují a obsluhují území osídlení a nejsou novou samostatnou součástí krajiny, pokud je to možné).

3.4 Hospodaření v krajině

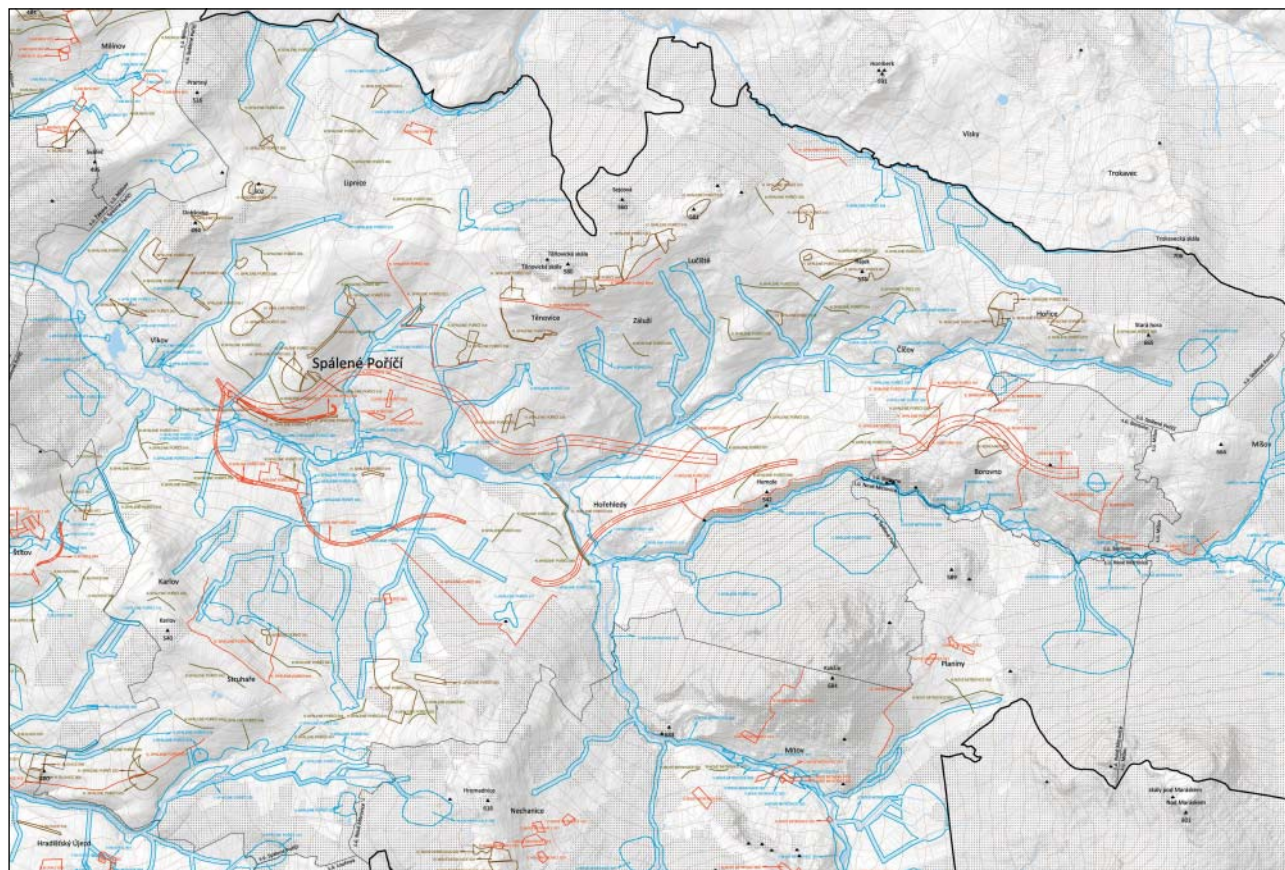
Hospodaření v krajině se skládá z hospodaření na zemědělském a lesním půdním fondu a využívání nerostného bohatství. V řešeném území ORP Blovice převažují území využívaná jako zemědělský půdní fond (ZPF) a lesy, které zaujímají cca 35 % území. Podíl ZPF je cca 56 %. Největší rozlohu v rámci ZPF má orná půda, trvalé travní porosty, zahrady, nejmenší ovocné sady. Je proto navržen systém hodnotící půdu ve vztahu k ochraně proti její degradaci. Tento systém je vhodné doplnit zásadami místních lesních hospodářských plánů v jeden funkční celek hospodaření krajiny (pozn. 6).

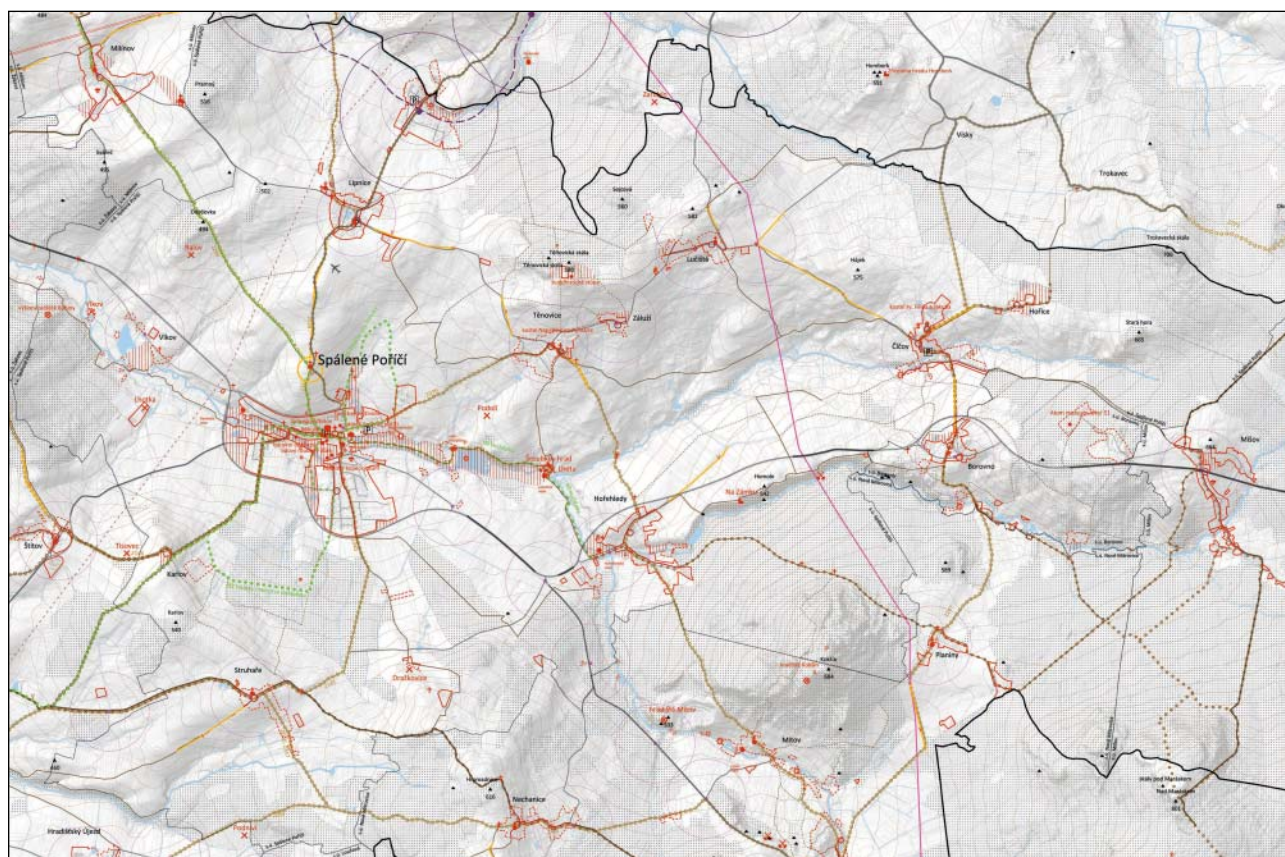
Výkres vrstvy vody v krajině

Fotodokumentace jednotlivých typů – charakterů krajiny

Výkres vrstvy změn ve využívání ploch

Výkres vrstvy osídlení v krajině

Rozsáhlé bloky orné půdy navrhujeme vhodně rozčlenit za účelem zvýšení ochrany půdy před vodní erozí při zemědělském obdělávání, a zároveň tím zvýšit rozmanitost krajiny, aby došlo k podpoře biologické diverzity a průchodnosti území pro obyvatel i živočichy.

Základním ideovým cílem hospodaření v lesích by mělo být udržitelné lesní hospodářství. Pěstování smrkových monokultur a těžba holosečným způsobem za použití těžkých a velkých strojů jsou neudržitelné. Takové pěstování je efektivní pouze v určitém relativně malém časovém úseku a jen v určitých podmínkách. Obecně jsou tyto metody destruktivní a poškozují jak les a lesní půdu samotnou na daném místě, tak i krajinu v okolí, neboť nijak významně nepřispívají k ekologické stabilitě krajiny ani k posílení protierozní a vodozadržné funkce lesa v daném území. Naopak, v mnoha případech právě pěstování smrkových monokultur, odvodňování lesní půdy, těžba holosečí a nasazení těžké lesnické techniky způsobují erozi půdy, ztuhnutí půdy, ztrátu biodiverzity, rychlý odtok vody z úze-

mí, úbytek spodních vod, zhoršení mikroklimatických podmínek a zvýšenou citlivost lesních porostů k výskytu patogenů a kalamitních situací. Naproti tomu les, který bude složený z dřevin několika převážně původních druhů, bude mít diverzifikovanou druhovou i věkovou strukturu a bude těžen výběrným způsobem, bude významnou měrou přispívat k adaptaci celé krajiny na klimatickou změnu, posílí ekologickou stabilitu místní krajiny, přispěje ke zlepšení mikroklimatických podmínek v regionu, k zadržení vody v krajině, k zvýšení zásoby podzemních vod, k omezení vodní i větrné eroze, ke zvýšení biodiverzity a k omezení šíření různých patogenů. Takový les bude také mnohem lépe odolávat výkyvům počasí i jiným kalamitním situacím. Bude rovněž plnit nezastupitelné kulturní společenské funkce a přispěje k celkové stabilitě krajiny jako celku.

Po ukončení těžby nerostů obecně doporučujeme nezavázet vzniklé těžební jámy odpadem, ale provést rekultivaci přírodě blízkým způsobem. To znamená v maximální možné míře nechat

území samovolnému působení přírodních procesů a využít celý prostor jako rekreačně vzdělávací biocentrum – plochu, kde bude moci člověk aktivně trávit volný čas, a přitom sledovat vývoj místních ekosystémů. Podobné lokality by se tak mohly stát nejen oblíbeným výletním místem, ale i cenou plochou pro výzkum biodiverzity a centrem ekologické stability krajiny místního regionu.

4. Implementace

Takto postavený dokument vždy zrcadlí míru podrobnosti, kdy nevylučuje menší a větší celky (dělení, skupiny, charaktery apod.) z podstaty komplexnosti a zároveň směřuje k implementaci do územně plánovací dokumentace (ZÚR, ÚP, RP) a dalších podkladů (vymezení doplňujících ÚS, definice nových jevů ÚAP). Je tak možné pracovat s rozvíjením struktur krajiny, rozsahem osídlení, trasováním komunikací, nebo pracovat s jednou z jejich základních vrstev.

Textově a graficky vymezené **Změny ve využívání ploch** se tak promítají do ÚPD v jejich aktualizacích nebo zadání nových dokumentací a podkladů.

Praktickou zkušeností je zpracovávání územní plán Spáleného Poříčí, kde jsou prověřovány podněty z ÚSK v rovině vymezení ploch osídlení, struktury krajiny a v dalších bodech. Jednotlivé body byly začleněny do zadání ÚP. Všechny tyto plochy jsou následně prověřeny, zpřesněny a do návrhu územního plánu přejaty, nebo je odůvodněno zvolené řešení. Ukazuje se, že je v rámci vymezování řešení ÚSK vhodné definovat struktury a infrastruktury v krajině a jejich logiku s možnou variabilitou v umístění. K tomu je vhodné používat např. právě zmiňované biolinie. Prakticky se ukazuje použitelnost vymezení změn ve vztahu k jednotlivým charakterům krajiny. V praxi se ukazuje, že zvolený přístup vymezení změn ve vztahu k jednotlivým charakterům krajiny je vhodný a prakticky využitelný. Je tak zjednodušena práce při zpracování urbanistické koncepce, kde jsou v rámci ÚSK řešeny vazby v širším území a ve vztazích jednotlivých sídel.

5. Východiska pro budoucnost

Obecně je územní studie krajiny východiskem pro podobu dílčích krajinových plánů pro jednotlivá katastrální území (jako ÚPP pro ÚPD), které má vytvořit prostor pro koordinaci činností v širším území a připravit základní osnovu pro závaznou a podrobnější dokumentaci. Výhodou je koncepčnost a celistvost řešení rozsáhlých území.

Zejména pak v oblastech, kde výrazně převládá krajinná složka nad sídelní, má ÚSK schopnost vytvořit prostor pro koordinaci územních plánů malých obcí. Územní studie krajiny mají zamezit nekoordinovanému přístupu k rozvoji jednotlivých území bez konkrétní provázanosti a širších souvislostí. Nutnost mezioborové spolupráce dále dává možnost odhalovat potenciální hodnoty nebo problémy v území, definovat je v celé jejich komplexitě a pobízet k jejich řešení.

Pro budoucí práci je vhodné metodiku zpřesnit tak, aby jednotlivé extrémní přístupy k řešení jednotlivých ÚSK eliminovala a pobízela zpracovatele i zadavatele k důslednému sledování specifických řešených území s důrazem na odzrcadlení těchto aspektů v návrhové části.

Ideální následnost v rámci holistického přístupu a účelnosti opatření v krajině by pak mohla být reprezentována řadou Krajinový plán (ÚSK) – Územní plán – Pozemkové úpravy – Realizace opatření. Směrování nastavené tímto druhem dokumentace je počínem jednoznačně správným.

Poznámky k textu:

1. MMR, MŽP: ZADÁNÍ ÚZEMNÍ STUDIE KRAJINY pro správní obvod obce s rozšířenou působností Společný metodický pokyn. In: mmr.cz [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj. © 02/2016, Dostupné z: https://www.mmr.cz/MMR/media/MMR_MediaLib/%c3%9azemn%c3%ad%20a%20bytov%c3%a1%20politika/%c3%9azemn%c3%ad%20pl%c3%a1nov%c3%a1n%c3%ad%20Stanoviska%20a%20metodiky/2016_II_23_Zadani_US_krajiny_ORP_2016-02-23.pdf

2. Výběr měřítka zpracování se měl dle metodického pokynu (pozn. 1) pohybovat v rozmezí 1 : 10 000–1 : 25 000. Z našich zkušeností může být měřítko 1 : 10 000 těžko použitelné kvůli podrobnosti informací a možné duplicitě s územními plány řešeného území. Dále při rozsáhlejším území pro změnu měřítko nad 1 : 25 000 může dle našeho názoru výrazně redukovat informace do schématické podoby (např. zobrazení ve vztahu k specifické morfologii, případně jiným jevům). Podstatou územní krajiny jako plánovacího dokumentu je komplexní a holistický pohled na krajinu. Důležité je takové měřítko zpracování koncepčních výkresů, aby byl viditelný a pochopitelný celý rozsah řešeného území. Dalším důvodem zpracování konceptů v měřítku 1 : 25 000 jsou chybějící dokumenty koncepce krajiny na úrovni státu a kraje, takže není možná vertikální a horizontální návaznost jednotlivých dokumentů

3. Sémantickým přístupem je myšlen takový přístup, který

hodnotnými zdi nebo silným prvkem výsadby porostů. Hlavním cílem je v krajině uchopit tato místa a vypíchnout jejich vizuální dopad. Jedná se tak například o výrazné vrcholové nebo údolní osídlení nebo samoty.

Volné rozhraní osídlení je pak určeno přechodovými pásy, např. skupinami stromů, a je častým jevem, že propojuje sídlo s okolními porosty. Hlavním cílem je, aby tato místa prolula s krajinou. Jedná se například o polohy u koryt řek nebo na okrajích lesů apod. Osídlení tak přispívá k diverzitě krajiny a doplňuje ji.

Je kladen důraz na definování hierarchizace veřejných prostranství a jejich kvalitní provedení a případné vhodné začlenění do systému sídelní zeleně. Tato celková síť osídlení posiluje pohyb. Jsou tak navazovány cesty v krajině na drobnou architekturu a další významné body, ty jsou pak propojeny skrze vedlejší a hlavní veřejná prostranství osídlení. Někdy jsou doplněny zájmovými krajinnými prostranstvími územími (parková prostranství ve vazbě na okolí krajiny) a dále cestami v krajině k dalšímu osídlení, které se v ní nachází.

6. Lesní hospodářský plán (LHP) je výsledným dílem hospodářské úpravy lesů (HÚL). Jedná se o nástroj vlastníka lesa jako pomůcka k hospodaření. Dle našeho názoru je vhodné tyto dokumenty koordinovat v jednu hospodářskou činnost v krajině. Lesní hospodářské plány jsou legislativně zakotveny v § 24, 26 a 27 zákona

č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon) a ve vyhlášce Ministerstva zemědělství České republiky č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování. V rámci zpracování ÚSK ORP Blovice tato koordinace provedena nebyla. Náзором zpracovatelského týmu ale je vhodnost tohoto řešení pro co nejlepší funkčnost řešení krajiny jako celku.

Zde je důležité zdůraznit propojení koncepce hospodaření pro zemědělskou a lesní krajinu, nejlépe v rámci jednotlivých povodí. Tento způsob komplexního koncepčního pohledu na krajinu může mít zásadní vliv na zlepšení zadržení vody v krajině a propojení krajinných prvků. Součástí tohoto navrženého komplexu jsou samozřejmě i sídla v krajině a technická infrastruktura.

Použité zdroje:

SALZMANN K. a kol. *Územní studie krajiny obce s rozšířenou působností Blovice*, 2019

HNOJSKÁ V. *Toulky po vodě. 1. díl. Mlýny na řece Úslavě*, Blovice: Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, 2011, ISBN:978-80-87495-02-5

HNOJSKÁ V. *Toulky po vodě. 2. díl. Mlýny na přítocích řeky Úslavy*, Blovice: Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, 2011, ISBN:978-80-87495-03-2

HORÁČEK, V. 2008: *Lesy v Plzeňském kraji*, Krajský úřad Plzeňského kraje.

JANEČEK, M. a kol. *Ochrana zemědělské půdy před erozí*, VÚMOP, 2012.

KUMPERA, J. *Řeky a říčky Plzeňského kraje*, 2002.

RICHTER, P., SKALOŠ, J., Sledování změn mokřadů v krajině nížin a pahorkatin České republiky 1843–2015, článek v časopisu *Vodní hospodářství* 8/2016.

ROŽMBERSKÝ, P. (red.) *Jižní Plzeňsko II/2004*, 2004.

ROŽMBERSKÝ P. *Zaniklé vesnice jižního Plzeňska*, Blovice: Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, 2008, ISBN: 978-80-87170-01-4

SKLENIČKA, P. et al. The Farmland Rental Paradox: Extreme land ownership fragmentation as a new form of land degradation, *Land Use Policy*, Vol. 38, 2014.

VAŘEKA, P., ROŽMBERSKÝ, P. a kol. *Středověká krajina na Střední Úslavě I.*, 2009

Legenda obrazové části:

Z důvodu velkého obrazového rozsahu části legendy je možné je spolu s celým projektem ÚSK ORP Blovice dohledat na adrese: <https://www.blovice-mesto.cz/mesto/realizovane-projekty/uzemni-studie-krajiny/uzemni-studie-krajiny-orp-blovice/>

Ing. Klára Salzmann, Ph.D.
Ing. arch. Ivan Gogolák, Ph.D.
Ing. arch. Lukáš Grasse

ENGLISH ABSTRACT

The landscape of Blovice, by Klára Salzmann &

JAK CHRÁNIT NEZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ?

Martin Tunka

Záměr chránit nezastavěné území před jeho postupným pohlcením zástavbou má dlouhé trvání. Různým způsobem byl i po roce 1989 promítnut do řady právních předpisů, od roku 1992 např. do zákona o ochraně přírody a krajiny i zákona o ochraně zemědělského půdního fondu, který novelami neustále zpřísňuje podmínky pro trvalé odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu. Obava, že rozloha zastavěného území se stále zvětšuje přesto spíše sílí nejen v České republice, ale i v dalších evropských zemích. Souvisí to s hospodářským růstem, urbanizací, s rostoucími požadavky nových technologií, na komfort výstavby a na její intenzitu. Zdá se, že specializované způsoby ochrany např. půdy, vody, přírody a krajiny nedokáží zabránit tomu, aby výstavbou nebyl dotčen čím dál větší podíl území.

Jednoduchá odpověď na otázku jak chránit nezastavěné území před další zástavbou neexistuje. Ve stavebním zákoně je definován pojem „nezastavěné území“ a „zastavěné území“¹⁾ proto, aby bylo možné použít zjednodušené povolování změn v území²⁾, nezastavěné území nelze beze všeho ztotožnit s krajinou, pro kterou navíc v právním řádu existují dvě odlišné definice.³⁾ Obtížně se hledá shoda v tom, co je obecně vnímáno jako krajina a co bychom takto označili jen s velkými rozpaky.

Současnost

Od 1. 1. 2007 je ve stavebním zákoně uveden cíl územního plánování chránit krajinu, což je výslovně označeno jako veřejný zájem, protože Česká republika přijala Evropskou úmluvu o krajině.⁴⁾ Stojí za připomenutí, že do roku 2006 nebyl ve stavebním zákoně zmíněn veřejný zájem, který by mělo územní plánování chránit. To navozovalo dojem, že veřejné zájmy chrání pouze dotčené orgány podle zvláštních právních předpisů a že postačí vyhovět jejich požadavkům. Kromě toho, že stavební zákon ukládá vyhodnocovat potřebu nových zastavitelných ploch a účelné využití dosud zastavěného území (téma na samostatnou diskusi), ukládá v ust. § 18 odst. 5 brát ohled na charakter nezastavěného území. Diskuse o účelnosti tohoto ustanovení byla předmětem pracovního semináře uspořádaného 24. 1. 2020 Asociací pro urbanismus a územní plánování (AUÚP), v Aktualitách AUÚP 105-2020 je o něm stručná informace ing. Václava Jetela.

V debatě o prospěšnosti § 18 odst. 5 je vhodné vzít v potaz situaci, ve které vznikl návrh nyní platného stavebního zákona. Diskuse o něm byly zahájeny v roce 2000, kdy územní plány (jejich tehdejší obdoba) pokrývaly cca 42 % plochy území ČR. V roce 2007, kdy nynější stavební zákon nabyl účinnosti, to bylo cca 60 % území ČR (viz graf), v roce 2018 to bylo 95,2 % území. Při přípravě nynějšího stavebního zákona neměla většina obcí územní plány, mnohé z nich ani nezastavěné území neřešily a pouze převzaly kultury pozemků z katastrální mapy.⁵⁾ Cílem proto bylo dosáhnout, aby změna dosud nezastavěného území byla možná jen po komplexním posouzení souvislostí veřejných zájmů (někdy protichůdných), potřeby veřejné infrastruktury i zájmů obcí i vlastníků pozemků na nové výstavbě. K tomu je určena územně plánovací dokumentace (ÚPD), správní řízení ji v tomto nemůže nahradit. Nebylo ale reálné ani účelné uložit všem obcím povinnost mít územní plán. To byl hlavní důvod pro vznik ust. § 18 odst. 5 jako

zákonné instrukce pro stavební úřady, že je přípustné umísťovat v nezastavěném území pouze takové stavby, zařízení a opatření, která budou v souladu s jeho charakterem. V roce 2007 tento nový požadavek nevyvolával téměř žádnou pozornost. Výstavbou je možné měnit dosud nezastavěné území jen v zastavitelných plochách, jinými slovy jen zastupitelstva obcí mohou územním plánem „ukrajuvat“ z nezastavěného území, jeho charakter by měl být přitom ale respektován.

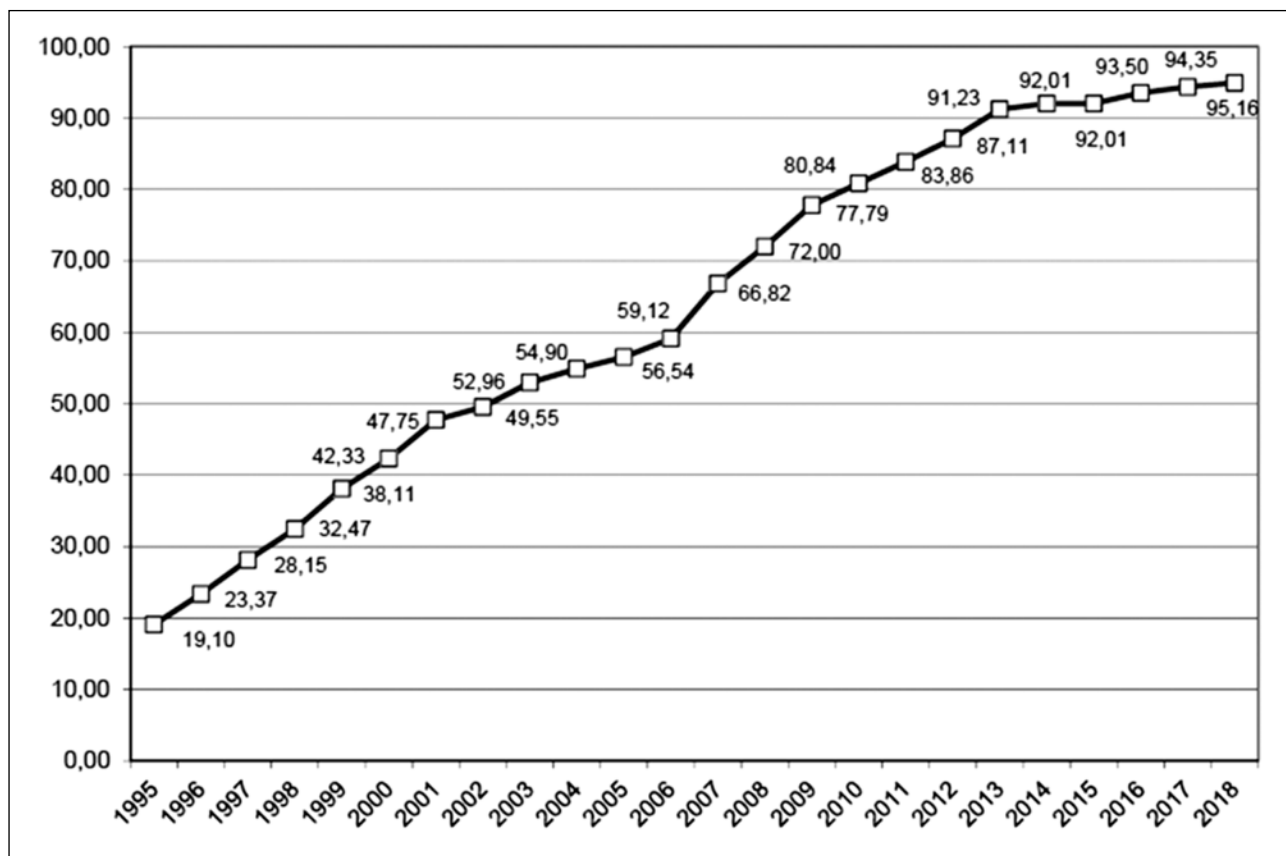
Důvody ke změně?

V diskusích o rekodifikaci stavebního práva je na místě zvážit, co ust. § 18 odst. 5 SZ přineslo:

- Územní plány nyní mají téměř všechny obce,⁶⁾ přestože to zákon neuklád

Údaj	1995	2001	2006	2018
Podíl území ČR pokrytý územními plány (%)	19,1	47,75	59,12	95,16
Plocha ČR celkem (ha)	7 887 027			
Z toho plocha s ÚPD obcí (ha)	1 506 422	3 766 055	4 662 810	7 505 184
Počet obcí s územním plánem			3 396	5 792
Podíl počtu obcí s platnou ÚPD obcí k celkovému počtu obcí ČR v daném roce			54,3	92,55

V letech 2007 až 2018 vydalo územní plány cca 2400 obcí, které jej před tím neměly.

Vývoj pokrytí území ČR platnou územně plánovací dokumentací obcí; 1996 až 2018

- Současné pokrytí téměř celého území ČR územními plány (jejich obdobou) vyvolává pochybnosti o další účelnosti ust. § 18 odst. 5. Vychází-li pravděpodobně z předpokladu, že v každém územním plánu, v každé ploše nezastavěného území, jsou stanoveny podmínky využití a prostorového uspořádání, které stavebnímu úřadu umožní rozhodnout, co (ne)lze do nezastavěného území „vpustit“, že územní plán tedy dostatečně chrání charakter nezastavěného území. Tento předpoklad ale vždy neplatí, protože ještě stále rozhodují stavební úřady podle územních plánů „starých“ až 27 let, jejichž platnost měla původně skončit v roce 2011, v roce 2008 ale byla posunuta do roku 2015, v roce 2012 až do roku 2020, nyní platí termín do konce roku 2022.
- Uplatňování ust. § 18 odst. 5 klade nároky na stavební úřady, protože by měly v územním řízení posoudit, zda je určitý záměr v souladu s charakterem nezastavěného území. Může to být obtížný úkol, zvláště když se k charakteru nezastavěného území územní plán ani územně analytické podklady nijak nevyjadřují. Pro pobavení se uvádějí např. záměry včelínů (ovčínů, moštáren...) vybavených ložnicemi, koupelnami a záchody pro příjemnou rekreaci i trvalé bydlení. Taková „zohlednění“ charakteru nezastavěného území byla mj. důvodem pozdější novelizace ust. § 18 odst. 5 v r. 2012 a 2017.
- Mělo by se ust. § 18 odst. 5 uplatňovat jen pro území obcí bez územního plánu a pro územní plány schválené před rokem 2007? Nebo jen v případech, kdy územní plán dostatečně nechrání charakter nezastavěného území? To by ale vyžadovalo posuzovat, jak návrhy územních plánů i stávající územní plány chrání nezastavěné území před zástavbou. O vynutitelnosti nápravy zjištěných nedostatků lze dost pochybovat.

- Usnadnila by se ochrana charakteru nezastavěného území územními plány, kdyby se ust. § 18 odst. 5 zrušilo bez náhrady? K tomu by bylo vhodné nejprve prověřit, zda toto ustanovení nějakým zásadním způsobem ztěžuje zpracování koncepce krajiny v územním plánu a její následné uplatňování.
 - Bez nějaké obdoby ust. § 18 odst. 5 v zákoně, bez stanovení toho, co je v nezastavěném území nežádoucí, by bylo nejspíš problematické spoléhat na to, že výhradně podmínkami v územním plánu budou regulovány určité stavební záměry v nezastavěném území. Jde o to, že v době zpracování návrhu územního plánu nelze řadu záměrů v nezastavěném území ani předvídat a proto ani je vyloučit nebo je rozumně regulovat. Pro některé záměry ani není vhodné nebo možné vymezovat zastavitelnou plochu. Zákonem stanovené omezení určitých změn v nezastavěném území a zásahů do něj lze považovat za svého druhu pojistku pro případy, které by byly v ÚP opomenuty nebo které nemohly být předpokládány.
 - Na charakter nezastavěného území a jeho změnu mají také nepopíratelný vliv způsoby jeho užívání a hospodaření v krajině. Ty často nevyžadují správní povolení, a proto je ani nelze podmínkami stanovenými v územně plánovací dokumentaci regulovat. Jinými slovy, cílové kvality krajiny stanovené v ZÚR nebo koncepcce uspořádání krajiny v územních plánech mohou hospodaření v krajině ovlivnit jen zprostředkovaně přes správní rozhodnutí, kterých mnoho není.⁷⁾ Na druhé straně lze v územním plánu i v plochách nezastavěného území stanovovat podmínky prostorového uspořádání pro stavby, které jsou v nezastavěném území přípustné, včetně základních podmínek ochrany krajinného rázu.⁸⁾
- za veřejný statek,⁹⁾ užívaný bez ohledu na vlastnictví a užívání konkrétních pozemků.
- Čtrnáct let současné právní úpravy je na vyhodnocení jejího přínosu pro péči o nezastavěné území relativně krátká doba. Podmínky stanovené v ÚPD pro nezastavěné území, a tedy i pro krajinu se totiž zpravidla projeví až za poměrně dlouhou dobu. Velmi často chybí zájem i prostředky na jejich realizaci. Nejedná se jen o konzervaci současného charakteru nezastavěného území, ale o jeho účelnou adaptaci na měnící se podmínky – klimatické změny, nové technologie (nejen zemědělské).
- Ověřit, zda lze nezastavěné území chránit a pečovat o něj vhodnějším a účinnějším způsobem než nyní, je výzva pro uvažovanou rekodifikaci územního plánování.

Závěrem

Zájem na ochraně nezastavěného území před pohlcením zástavbou má mnoho rozumných důvodů. Jeho charakter zásadně ovlivňuje vnímání hodnot krajiny, kterou je možné označit

Ing. arch. Martin Tunka, CSc.

ENGLISH ABSTRACT

How to protect undeveloped territory, by Martin Tunka

Concern for protection of undeveloped territory from gradual absorption by buildings has a long history. It has been addressed in various ways in many legal regulations issued since 1989, including the 1992 Act on Nature and Landscape Protection and the Act on Protection of Agricultural Land, which are both continually amended so that stricter conditions for permanent removal of land from the agricultural fund are applied. Despite this, worries about the expansion of built-up territories are intensifying in the Czech Republic and other European countries. This has much to do with economic growth, urbanization and growing demands for comfort and intensity of construction. It seems that specialized methods of land, water, nature and landscape protection are unable to prevent construction from penetrating land. There is no simple answer to the question of how to protect undeveloped territories from building expansion. The Building Act defines the terms 'developed territory' and 'undeveloped territory' for the simplification of permit procedures, but 'undeveloped territory' cannot be equated with 'landscape', for which, in addition, there are two different definitions in legislation. Consensus on what can or cannot be considered landscape is hard to find.

7) Viz příloha článku VYBRANÁ SPRÁVNÍ ROZHODNUTÍ V NEZASTAVĚNÉM ÚZEMÍ.

8) Např. stanovení rozmezí výměry pro vymezení stavebních pozemků a intenzity jejich využití.

9) Veřejný statek se vyznačuje tím, že prospěch z něj je nedělitelný a lidé nemohou být vyloučeni z jeho požívání.

VYBRANÁ SPRÁVNÍ ROZHODNUTÍ V NEZASTAVĚNÉM ÚZEMÍ

PŘÍLOHA K ČLÁNKU JAK CHRÁNIT NEZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ?

Přehled správních rozhodnutí, do kterých se promítají požadavky stanovené v politice územního rozvoje a v územně plánovací dokumentaci. Jejich závaznost pro rozhodování v území vyplývá z ustanovení stavebního zákona¹⁾ § 31 odst. 4, § 36 odst. 5, § 43 odst. 5 a § 61 odst. 2.

V tomto přehledu nejsou uvedena závazná stanoviska dotčených orgánů, která by rovněž měla zohledňovat účinnou územně plánovací dokumentaci a v ní stanovené podmínky vzhledem k tomu, že ÚPD je závazná pro rozhodování v území. Stejně tak zde nejsou uvedeny souhlasy státní správy k činnostem, pro které není zapotřebí správní rozhodnutí (např. souhlasy orgánů ochrany přírody a krajiny).

I. SPRÁVNÍ ROZHODNUTÍ VYDÁVANÁ STAVEBNÍM ÚŘADEM dle stavebního zákona

- **ROZHODNUTÍ O UMÍSTĚNÍ STAVBY NEBO ZAŘÍZENÍ** (viz SZ § 79);
- **ROZHODNUTÍ O ZMĚNĚ VYUŽITÍ ÚZEMÍ VYŽADUJÍ** (viz SZ § 80 odst. 2, s výjimkami dle odst. 3)
 - a) terénní úpravy [SZ § 3/1],
 - b) stanovení dobývacího prostoru,
 - c) odstavné, manipulační, prodejní, skladové nebo výstavní plochy,
 - d) hřbitovy,
 - e) změny druhu pozemku nebo způsobu využití pozemků, zejména zřizování, rušení a úpravy vinic, chmelnic, lesů, parků, zahrad a sadů, pokud podmínky nejsou stanoveny schválenými pozemkovými úpravami nebo jiným územním rozhodnutím,
 - f) úpravy pozemků, které mají vliv na schopnost vsakování vody.
- **ROZHODNUTÍ O DĚLENÍ NEBO SCELOVÁNÍ POZEMKŮ** (viz SZ § 82);
- **ROZHODNUTÍ O OCHRANNÉM PÁSMU** (viz SZ § 83);

II. SPRÁVNÍ ROZHODNUTÍ VYDÁVANÁ JINÝMI SPRÁVNÍMI ÚŘADY

- **dle zákona z. č. 254/2001 Sb., o vodách**
 - § 28 (3) Povolení výjimky, vydané MŽP ze zákazů v chráněné oblasti přirozené akumulace vod.
 - § 28a odst. 1 – „*Plochy morfologicky, geologicky a hydrologicky vhodné pro akumulaci povrchových vod pro snížení nepříznivých účinků povodní a sucha lze k jejich územní ochraně před jinými aktivitami vymezit v Politice územního rozvoje a v územně plánovací dokumentaci jako území chráněná pro akumulaci povrchových vod. V těchto územích lze měnit dosavadní využití, umisťovat stavby a provádět další činnosti pouze v případě, že neznemožní nebo podstatně neztíží jejich budoucí využití pro akumulaci povrchových vod.*“
 - § 30 (1) Rozhodnutí o zřízení nebo změně ochranného pásma vodního zdroje.
- **dle zákona z. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny,**
 - ROZHODNUTÍ o zrušení registrace VKP (v případě veřejného zájmu).
- **dle zákona z. č. 289/1995 Sb., o lesích**
 - § 7 (2) ROZHODNUTÍ o zařazení lesů do kategorie lesů ochranných; rozhoduje orgán státní správy lesů na návrh vlastníka lesa nebo z vlastního podnětu.
 - § 8 (3) ROZHODNUTÍ o zařazení lesů do kategorie lesů zvláštního určení rozhoduje orgán státní správy lesů na návrh vlastníka lesa nebo z vlastního podnětu.
 - § 15/2 Odnětí nebo omezení pro nové stavby pro rekreaci na pozemcích určených pro plnění funkcí lesa musí být v souladu se schválenou územně plánovací dokumentací. V lesích ochranných a v lesích zvláštního určení nesmí nové stavby narušit plnění funkcí, pro které byly tyto lesy vyhlášeny za lesy ochranné nebo za lesy zvláštního určení.
- **dle zákona z. č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)**
 - § 17 (1) ROZHODNUTÍ o stanovení CHLÚ (chráněného ložiskového území); stanoví MŽP ... po dohodě s orgánem územního plánování a stavebn

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE VYDÁVÁ PŘEHLED O AKTUÁLNÍM STAVU ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE A VYBRANÝCH ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍCH PODKLADŮ

Letos vychází již dvacátý přehled o aktuálním stavu územně plánovací dokumentace a vybraných územně plánovacích podkladů v obcích a regionech ČR. Ten je výstupem odborného úkolu Evidenze územně plánovací činnosti vedeného na Ústavu územního rozvoje.

První obdobný dokument byl poprvé vydán v roce 1997. V počátečních letech se ale jednalo o souhrn za delší časové období, který byl vydáván v tištěné formě. Od roku 2001 vychází ročenka na webových stránkách Ústavu územního rozvoje a od roku 2005 v pravidelných ročních intervalech.

Zpracovaná data vycházejí především z evidence územně plánovací činnosti, do které vkládají dokumentace pověřené pracovníci krajských úřadů nebo úřadů územního plánování obcí s rozšířenou působností. Tito pracovníci svou aktivitou významně přispívají k přípravě výstupu.

Samotná ročenka je rozdělena do několika kapitol, z nichž nejobsáhlejší

třetí kapitola se zabývá územně plánovací dokumentací a územně plánovacími podklady obcí. Obsahuje strukturně vývojové analýzy, kterými jsou například informace o zastoupení jednotlivých typů evidovaných dokumentací, počty obcí s platnou a/nebo rozpracovanou územně plánovací dokumentací, vývoj počtu zahájených a vydaných nebo schválených ÚPD včetně jejich změn a další.

Zajímavým údajem může být stav pořizování územních plánů. Ročenka v tabulce uvádí počet obcí s platným ÚP vydaným podle zákona č. 183/2006 Sb. proti počtu obcí bez platného ÚP nebo s platným ÚP schváleným ještě podle zákona č. 50/1976 Sb.

Příkladem přímo z ročenky může být následující tabulka, kde jsou vidět počty obcí, které pořizovaly územní plán, rozdělené dle velikostních kategorií a doby pořizování ÚP. Z dat vyplývá, že nejčastěji se ÚP v rámci celé České republiky pořizuje v rozmezí dvou až tří let.

V kapitole tři se dále nacházejí přehledy ÚPD a ÚPP rozdělené podle krajů nebo dle rozlohy. To vše lze porovnávat s daty z minulých ročníků, která jsou v aktuální ročence také shromážděna.

Samostatnou částí jsou tabulkové přílohy a kartogramy, které zobrazují rozpracované a schválené/vydané ÚPD a ÚPP obcí podle krajů a obcí s rozšířenou působností.

Informace o územně plánovací dokumentaci a územně plánovacích podkladech krajů jsou obsaženy v kapitole čtyři. Nejdříve je uveden strukturně vývojový přehled a následně tabulkové přehledy a kartogramy.

Pokud vás zajímá, kolik obcí má platný územní plán, jak dlouho trvá proces jeho pořizování nebo kolik procent území ČR bylo ke konci minulého roku pokryto územně plánovací dokumentací, tak neváhejte navštívit stránky Ústavu územního rozvoje. V sekci Evidenze územně plánovací činnosti naleznete ročenku 2019.

Velikostní kategorie obce	Průměrná doba pořizování v letech											
	0,1–0,9	1,0–1,9	2,0–2,9	3,0–3,9	4,0–4,9	5,0–5,9	6,0–6,9	7,0–7,9	8,0–8,9	9,0–9,9	10–10,9	11,0 <
nad 100 000						1	1		1			
50 000–99 999			1		2		1		2			2
20 000–49 999												

SMLOUVY O ROZVOJI ÚZEMÍ OBCÍ KDYŽ JE INVESTOR ZA HUMNY

RECENZE PUBLIKACE

V roce 2019 vydalo nakladatelství Wolters Kluwer ČR odbornou publikaci s názvem „Smlouvy o rozvoji území. Když je investor za humny“. Autorský kolektiv tvoří Mgr. Vendula Zahumenská, Ph.D., jež se zaměřuje na právo životního prostředí a specificky na smlouvy obcí s investory, Mgr. David Zahumenský, který je advokátem se specializací na ústavní a správní právo a územní rozvoj, JUDr. Petr Svoboda, Ph.D. jenž je odborným asistentem na Katedře správního práva a správní vědy na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a také advokátem se zaměřením na ochranu veřejných zájmů v oblasti práva životního prostředí a územního plánování, a JUDr. Petra Humlíčková, Ph.D., která je rovněž advokátkou specializující se na územní plánování a stavební právo a současně odbornou asistentkou na Katedře práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Kniha je vydána s právním stavem k 30. 6. 2019.

Publikace je dělena do devíti částí, z nichž každá má další dílčí kapitoly a podkapitoly. Orientace je jednoduchá, autoři nešli do nadbytečného členění a pojímají témata do jednotlivých částí a kapitol logicky, tj. od obecných vymezení problematiky až po konkrétní příklady a další vhodné poznámky, jakými jsou např. využití adaptačních opatření v dohodách obcí s investory nebo využití regulativů v územních plánech.

Jak bylo naznačeno, první část se zabývá obecně problematikou nové výstavby různého druhu a funkcí. Jde o výstavbu rezidenční, průmyslovou nebo komerční. Na úvod publikace je nastíněn základní problém nové výstavby v podobě dalších nároků na technickou a dopravní infrastrukturu, jakož i na občanské vybavení v podobě školských zařízení, zdravotnických zařízení apod. Obce se tak potýkají s narůstajícími nároky na finance.

Druhá část se orientuje na postavení obcí při územním rozvoji v rámci územního řízení a v procesech územního plánování, především při procesu pořizování územních plánů. Těžiště této části spočívá v rozdělení postavení obce jako vrchnostenského vykonavatele veřejné moci oproti postavení obce jako účastníka územního řízení a jako dalšího „běžného“ účastníka těchto procesů. Různá stadia řízení umožňují obcím v jejich různých postaveních uplatňovat rozdílné požadavky. Tato část je klíčová k dalšímu výkladu o dohodách s investory.

Ve třetí části je věnován prostor vymezení smluv nebo dohod s investory a tomu, co tyto dokumenty představují. Část je rozdělena do kapitol, které se zabývají jednak plánovacími smlouvami podle stavebního zákona a jednak nepojmenovanými smlouvami s investory. Třetí část doprovází aktuální soudní rozhodnutí a exkurz do zahraničních zkušeností s dohodami s investory.

Čtvrtá část navozuje, jak s investory jednat, pokud obec chce, aby se podíleli na budování potřebné veřejné infrastruktury nebo aby se podíleli na rozvoji obcí např. finančními příspěvky. Shrnuje čím, resp. jakými dokumenty a plány musí obce disponovat, aby šla naproti dohodám s investory a mohla je využít k podílení se na rozvoji území. K tomu je též důležité, aby měly obce kvalitně zpracovány informace o svém území, především v územně analytických podkladech. Ve čtvrté části jsou uvedeny vzorové zásady pro výstavbu obcí, což představuje výraznou praktickou pomoc obcím.

Pátá část již vyjmenovává závazky, ke kterým se obce mohou zavázat a naopak uvádí nepřipust

Cyklus 10 diskusních setkání ke stavebnímu zákonu

Pravidelná pondělní diskusní setkání k problematice stavebního zákona zahajuje téma Ochrana veřejných zájmů v pondělí 14. září 2020 v 15:00 v Nadaci ABF.

Cyklus Stavební zákon pořádá Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství v rámci České stavební akademie ve spolupráci s Českou společností pro stavební právo, MMR, MPO, SPS, profesními komorami a dalšími profesními institucemi, orgány veřejné a státní správy.

Rekodifikace stavebního práva je velké téma, o kterém se hovoří velmi hlasitě již několik let. Slibuje skutečné naplnění principu jedna stavba – jeden úřad – jedno povolení vytvořením nové jednotné soustavy státní stavební správy s integrací dotčených orgánů, změny v územním plánování, urychlení povolení i digitalizaci celého stavebního řízení. Vzbuzuje velká očekávání. Zaznívá chvála, silně je slyšet kritika – kritika způsobu přípravy zákona ve spolupráci MMR a HK, kritika vlastního textu zákona vyjádřená uplatněním více než pěti tisíců připomínek, kritika častých a zásadních změn navržené úpravy, a to i v průběhu mezirezortního připomínkového řízení. V současné době byl návrh zcela nového stavebního zákona, který vyvolal nutnost změn v dalších 57 zvláštních zákonech, projednán Legislativní radou vlády, vláda jeho aktuální podobu schválila a již v září by měl být předán k dalšímu projednávání do Poslanecké sněmovny.

Každý o rekodifikaci něco zaslechl, informace i názory se různí, pro časté změny je situace mnohdy nepřehledná. Proto je připraven cyklus pravidelných diskusních setkání, kde zástupci předkladatele budou mít prostor vysvětlit změny oproti současnému stavu i jejich dopady, seznámit s ak-

tuálním stavem projednávání v Parlamentu, a kde zazní i hlasy „z druhé strany“ od zástupců stavebních úřadů, obcí, investorů, projektantů a dalších subjektů podílejících se na přípravě i realizaci stavebním procesu.

I Vy můžete přijít diskutovat, prezentovat svoje názory a zkušenosti.

Pořadatel: Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství

Místo: Nadace ABF, Václavské nám. 31, Praha 1

Čas: 15.00–17.00 hod. / vždy v pondělí
Odborným garantem cyklu diskusí je JUDr. Vladimíra Sedláčková.

ni rozvojový plán). Dále pak posílení schopnosti přijetí územně plánovací dokumentace v reálném čase a zajištění její stability, neboť tato je základem pro právní jistotu v území. Na základě jednoznačného konsenzu v rámci mezirezortního připomínkového řízení nebylo přistoupeno ke změně formy územně plánovací dokumentace na právní předpis, jak bylo schváleno ve věcném záměru zákona, ale i nadále bude územně plánovací dokumentace vydávána formou opatření obecné povahy, u něhož byla upravena některá specifika.

Obsah a struktura územně plánovací dokumentace a obsah odůvodnění jsou stanoveny v přílohách č. 5 až 8 ke stavebnímu zákonu. Součástí materiálu předaného vládě jsou též teze prováděcích vyhlášek, mj. o územně plánovací dokumentaci a jednotném standardu, o národním geoportálu územního plánování.

19. 10. 2020 | Plánovací smlouva

Jedním z cílů návrhu zákona je posílení postavení obcí a krajů v oblasti stanovování podmínek rozvoje území prostřednictvím plánovací smlouvy, kterou je veřejnoprávní smlouva uzavřená mezi stavebníkem a obcí nebo krajem v samostatné působnosti nebo vlastníkem veřejné infrastruktury, jejímž předmětem je vzájemný závazek stran poskytnout si součinnost při uskutečnění ve smlouvě uvedeného záměru a postupovat při jeho uskutečňování ujednaným způsobem. Účastníkem smlouvy může být i jiná osoba. Zákon upravuje obsah smlouvy, resp. stanovuje, k čemu se mohou smluvní strany zavazovat. Plánovací smlouvu uzavíranou obcí nebo krajem schvaluje zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo kraje. Spory z uzavřených plánovacích smluv rozhoduje Nejvyšší stavební úřad.

26. 10. 2020 | Stavební právo hmotné

V této oblasti byla provedena revize, modernizace a sjednocení obecných požadavků na výstavbu do jednoho právního předpisu s cílem je zpřehlednit, zjednodušit a zajistit kvalitu architektury, urbanismu a ochranu volné krajiny. Pražské stavební předpisy jsou navrženy ke zrušení. Návrh zákona upravuje základní nároky kladené na vymezování pozemků a umísťování staveb (územní požadavky) a technické požadavky na stavby s cílem zajistit

nejdůležitější kvalitativní požadavky na vystavěné prostředí a veřejný prostor nově přímo v zákoně. Návrh zákona předpokládá, že podrobnější požadavky stanoví, tak jako doposud, prováděcí právní předpis, případně územně plánovací dokumentace na úrovni obce.

Teze prováděcí vyhlášky o požadavcích na vý

Registrace účastníků diskusních setkání je na emailu vzdelavani@abf-nadace.cz. Více informací na webu www.stavebni-akademie.cz.

[Tisková zpráva Nadace ABF ze dne 4. 9. 2020]

Úplné znění Politiky územního rozvoje České republiky a závaznost Aktualizace č. 5

Ministerstvo pro místní rozvoj zajistilo vyhotovení a zveřejnění v souladu s § 35 odst. 6 a 7 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s úkolem z usnesení vlády č. 833/2020 úplné znění Politiky územního rozvoje České republiky po její poslední aktualizaci.

Sdělení Ministerstva pro místní rozvoj o schválení Aktualizace č. 5 Politiky územního rozvoje České republiky bylo zveřejněno dne 10. září 2020 ve Sbírce zákonů v částce 149 pod číslem 368.

Dnem 11. září 2020 je Aktualizace č. 5 Politiky územního rozvoje České republiky závazná pro pořizování a vydávání zásad územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území, v souladu s § 31 odst. 4 stavebního zákona.

Úplné znění PÚR ČR naleznete na webových stránkách MMR <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/informace-a-aktuality/uzemni-planovani/uplne-zneni-politiky-uzemniho-rozvoje-ceske-re-1>.

[MMR on-line, sekce Stavební právo – Informace a aktuality – Územní plánování]

Vítěz soutěže Architekt obci 2020

Vítězem soutěže Architekt obci 2020 se stal tandem Jaromír Kročák a město Soběslav. Ocenění převzali na slavnostním večeru konaném 8. září 2020 v Praze.

Ocenění Architekt obci uděluje Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Svaz měst a obcí ČR a časopis Moderní obec. Letos poprvé je ocenění udělo-

váno ve spolupráci s Českou komorou architektů a Asociací pro urbanismus a ú

Odůvodnění poroty: Porota ocenila zejména dlouhotrvající spolupráci architekta a samosprávy města Soběslav, jejímž výsledkem je rekonstrukce náměstí, parku a úpravy několika staveb, včetně obnovy a dostavby gotického hradu či přestavby kina na multifunkční kulturní centrum. Přestože Soběslav není velkým městem, může se chlubit cennými veřejnými prostory a hodnotnými stavbami. Město ve spolupráci s architektem o ně cílevědomě a koncepčně pečuje a jejich hodnoty vyzdvihuje a rozvíjí. V úvahu při tom bere i vliv úprav na mikroklima, provozní náročnost a co nejsnazší údržbu. Nezapomíná ani na zapojení veřejnosti, která projekty spoluvytváří. Nema- lou roli v úspěšné spolupráci jistě hraje fakt, že pan architekt je soběslavským rodákem. Oceněný tandem již připravuje další projekt u kostela sv. Víta.

[Tisková zpráva MMR, 9. září 2020]

ARCHITEKT ROKU 20

Zdeněk Fránek
architektem roku 2020

Ocenění za mimořádný přínos architektury v posledních pěti letech – cenu Architekt roku 2020, získal přední český architekt a pedagog **ZDENĚK FRÁNEK**, představitel organického proudu české architektury, za nímž stojí desítky mimořádných a originálních staveb. Čestné uznání poroty obdrželo brněnské občanské sdružení 4 AM, které se už deset let věnuje experimentálním přístupům a různorodým aktivitám zaměřeným na architekturu, městský prostor i současné umění.

V Centru architektury a městského plánování (CAMP) v Praze se 8. září 2020 sešly, i přes opatření spojená s koronavirem, téměř dvě stovky příznivců architektury. Moderátor Jiří Jaroš přivítal hosty, mezi nimiž byli ministr životního prostředí Richard Brabec, výkonná ředitelka Svazu měst a obcí Radka Vladyková, rektor Technické univerzity v Liberci Miroslav Brzezina, předseda představenstva ABF, a. s., Pavel Sehnal, generální ředitel ABF, a. s., Tomáš Kotřč a další. Významnou profesní událost svou přítomností podpořili i další zá-

stupci architektonicky zaměřených škol či profesních organizací – např. Ladislav Lábus, děkan FA ČVUT v Praze, Pavel Křeček, předseda ČKAIT, Josef Morkus z MMR a zástupci odborných i zpravodajských médií.

YOUNG ARCHITECT AWARD 2020

První udělo

solveral profesorské řízení na VŠUP Praha. Mezi jeho nejvýznamnější stavby patří zámek ve Velkých Opatovicích (2007), kostel církve bratrské v Litomyšli (2010), kostel církve bratrské v Praze (2010), energetická ústředna No. 6 Ostrava-Vítkovice (2012), CCC – Czech China Contemporary Galerie Peking (2013), rodinný dům v Chorvatsku (2014), výzkumné centrum Liko-Noe a hala Liko-Vo ve Slavkově u Brna (2015–2019) atd.

Odůvodnění poroty: Tvorba profesora Zdeňka Fránka čerpá jak z architektonických (české baroko), tak uměleckých (Paul Klee), ale i přírodních zdrojů (botanika), jež přetavuje do originální, velmi osobité podoby. Patří k nejvýznamnějším představitelům organického proudu české architektury. Jeho stavby se vyznačují sochařskými kvalitami, zároveň, zvláště v posledním desetiletí, odrážejí jeho zájem o ekologii. Citlivě vstupují do daného prostředí, stávají se jeho obohacujícím fenoménem. Jednoduše řečeno, jsou krásné, aniž by se podobily. Vedle navrhování rodinných domů, muzeí, sakrálních nebo industriálních budov se Zdeněk Fránek věnuje pedagogické činnosti, autorským výstavám, českou architekturu propaguje doma i v zahraničí. Jeho působení je už třicet let všestranné, intenzivní a především inspirativní.

[Architekt roku on-line; www.architektroku.cz]

František Korbelt: Stavební právo chtělo reformu

Vláda schválila na konci srpna návrh nového stavebního zákona. Pokud ho přijme i parlament, budeme mít po 14 letech znovu další nový stavební kodex. Jeho spoluautor se zamýšlí nad tím, proč jeho návrh vzbuzuje tolik vášni.

Ačkoli mám k aktuální podobě návrhu stavebního zákona řadu výhrad, pokusím se jej obhájit.

Současný stav je opravdu tristní. Nesmírně složitý, byrokratický, ovládaný desítkami závazných stanovisek, se slabým stavebním úřadem podléhajícím politickému vedení obcí, který dubluje úkony v územním a staveb-

ním řízení. A do toho všeho nepovolené novely, formalismus a právní nejistota vyvolaná zpětným rušením územních plánů.

Má-li mít reforma smysl, musí se současný

[územní] plán pro česká města ve století 1+xx, jeden z příspěvků IPR k diskusi nad aktuálními problémy.

Po nejrůznějších katastrofách, které v průběhu věků postihují metropole a přinášejí kromě své okamžité ničivé podstaty i vleklé ekonomické dopady – ať už máme na mysli konflikty, války, důsledky živlů nebo epidemie – se komunita stavitelů měst, architektů a urbanistů, snažila přispět „svůj hrivnou“ k řešení. Jejich návrhy směřovaly k mírnění následků aktuální krize i prevenci škod dalších podobných událostí. Z iniciativy architektů pocházely účelné a často velkolepé úpravy prostorového uspořádání měst a jejich infrastrukturní vylepšení. Podmínkou obojího vždy byla jednoznačná politická podpora rozvoje a výstavby či alespoň přestavby. Jen dostatečně dobře nově zocelené město dokáže v budoucnu své obyvatele před opakující se újmou lépe obránit a ochránit.

V pokrizové situaci tonou česká města i dnes, v polovině roku 2020. S hlavním městem Prahou v čele. Koronaviru se společnost zatím definitivně nezbyla, v Česku se jej ale podařilo pomocí drakonických opatření nerozšířit a výskyt viru v populaci eliminovat. Přesto epidemie ze všech regionů České republiky nejvíc zasáhla právě Prahu a to v počtu nakažených i v devastacích hospodářských následcích. Počty nemocných se podařilo udržet v takové míře, že se Česká republika zařadila mezi země, které se celosvětově dokázaly s epidemií vyrovnat nejlépe. To je ale konec dobrých zpráv. Ekonomika se zbrzdila, koruna oslabuje a inflace roste. Díky vládním opatřením města dostanou do rozpočtů znatelně méně peněz.

Není žádným tajemstvím, že hlavní město Praha přispívá se svými 10 % obyvatel České republiky do státního rozpočtu 25 % hrubého národního produktu a z této disproporce těží všechny ostatní regiony. Jedním z největších zdrojů pražské prosperity je cestovní ruch. Ten byl sice v době před epidemií dlouhodobě vymknutý z kloubů a zejména historické centrum města a jeho obyvatele přetěžoval a trápil do úmoru, profitovali jsme z něj nepřímo ale všichni. Možná naše sdílená

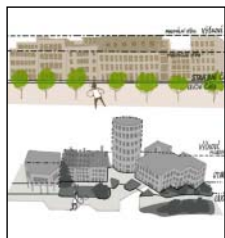
zkušenost z krize povede v dohledné době k vytoužené větší kultivaci a promyšlenosti turismu a tím například ke

Mezi nejzásadnější změny patří nové uspořádání textové části v souladu s vyhláškou č. 500/2006 Sb. nebo změna „rozvojových a transformačních oblastí“, které ZÚR vymezovat nemohou, na „rozvojové a transformační plochy“. Terminologie a použité pojmy byly sjednoceny tak, aby na sebe jednotlivé pražské dokumentace navazovaly. Jde především o Pražské stavební předpisy, územně analytické podklady, zásady územního rozvoje, Metropolitní plán nebo územní plány vymezených částí Prahy.

Aktualizace Zásad územního rozvoje hl. m. Prahy č. 5 (AZÚR) byla zpracována na základě Zprávy o uplatňování ZÚR v uplynulém období říjen 2014 – březen 2017 schválené ZHMP dne 14. 4. 2018 usnesením ZHMP č. 38/9. Aktualizaci zpracoval Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR) a 7. srpna 2020 ji formálně předal pořizovateli – Magistrátu hl. m. Prahy, který připravil společné jednání na 9. září 2020 v Centru architektury a městského plánování (CAMP).

[StavbaWEB on-line, tisková zpráva, 25. 8. 2020]

Pražské stavební předpisy teď lépe definují, kde se dá stavět

Pražské stavební předpisy (PSP), které stanovují požadavky na využívání území a technické požadavky na stavby, prochází technickou novelou.

Rada hlavního města schválila 22. června 2020 novelu PSP, která zmírňuje riziko odlišného výkladu zastavitelnosti území.

Rada hlavního města už na konci loňského roku uložila vypracovat návrh na technickou novelu PSP s cílem upravit ustanovení Členění území podle zastavěnosti a zastavitelnosti tak, aby byla vyloučena možnost odlišného výkladu. Na ní se přišlo při projednávání Metropolitního plánu v létě 2018.

„V Pražských stavebních předpisech upřesňujeme pojmy jako zastavěnost, zastaviteln

„Začali jsme tak, že jsme se sešli se zástupci jednotlivých úřadů a shrnuli si, jaké zákony a předpisy v oblasti reklamy v centru Prahy platí,“ vysvětluje Kristýna Drápalová, která měla projekt manuálu na starosti. „Tak jsme zjistili, že mezi kompetencemi jednotlivých úřadů jsou mezery. Proto jsme doplnili několik nových pravidel, která dosud nemají oporu v českých zákonech. Týká se to třeba polepů. Kompletní soubor pravidel potom schválila městská rada a jsou nyní závazné pro všechny objekty v majetku hlavního města, stejně tak prošly schválením i v Praze 1. Město tak začne tím, že si zamete před vlastním prahem a dá příklad ostatním majitelům nemovitostí,“ upřesňuje Drápalová.

[SOLAR, Martin. Centrum má být bez vizuálního smogu. Hlavní město vytvořilo Manuál pro kultivovanou Prahu. In: NÁŠ REGION ON-LINE, © 2015–2020 A11 s. r. o. 3. 6. 2020]

Brno chystá nejmodernější hlavní nádraží v Evropě, jeho podobu přinese mezinárodní soutěž

Startuje největší architektonická soutěž v historii České republiky. Brno hledá autory pod

notu, než kdyby v lokalitě došlo ke změně územního plánu na stavební pozemky. Vezměme si například Letňany. Ve chvíli, kdyby Praha změnila některou část této lokality na stavební, cena pozemku se mnohonásobně zvýší. Developeri by proto měli nést spravedlivý podíl např. na budování infrastruktury či veřejného prostoru. Jedná se o obdobný princip společenské odpovědnosti firem," popisuje Petr Hlaváček, 1. náměstek primátora pro územní rozvoj, a dodává: „Těšíme se na připomínky veřejnosti, developerů i městských částí. Pevně věřím, že se dohodneme. Koneckonců, město stavíme všichni společně.“

Město i nadále usiluje o maximální rychlost a transparentnost všech procesů, přičemž z pohledu developerů se požadované podmínky a chování města stanou díky metodice více předvídatelné. Investoři by se tak na základě dohod o spolupráci měli finančně podílet na budování infrastruktury, občanské vybavenosti a veřejných prostranstvích. S tím souhlasí i Ondřej Boháč, ředitel IPR Praha, který se na tvorbě metodiky podílel: „Každé nové území s sebou přináší vysoké náklady spojené s jeho zastavěním. Čím více nových obyvatel v území bude, tím vzrůstá potřeba na dostatečnou kapacitu škol a školek, kvalitní parky a dobré dopravní napojení. Investoři by se proto měli v rámci budoucího rozvoje města na těchto nákladech podílet. Nová metodika tak určuje, v jaké míře by měli přispívat.“

Architekt Filip Foglar z kanceláře

zohledňovala,“ ujistila Klára Dostálová náměstkyně pražského primátora pro oblast územního rozvoje a územního plánu Petra Hlaváčka a ředitele Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy Ondřeje Boháče.

„My si s velkými městy rozumíme v tom, že povolování staveb před stavebním úřadem je spíše technicistní proces, který by měl mít na bedrech stát, ale komunální politici samozřejmě musí mít nástroje, jak území ovlivňovat a tím je územní plánování,“ dodala ministryně. Nový stavební zákon počítá s tím, že územní plánování zůstane v přenesené působnosti obcí jako je tomu dnes, do budoucna by ale mohlo být v samostatné působnosti samospráv, což by ještě posílilo jejich pravomoci. Tento přechod působnosti si vyžádá rozsáhlé změny řady předpisů, musí být široce prodiskutovaný, ministerstvo proto založí se zástupci měst, krajů, obcí a dalších ministerstev pracovní skupinu, která bude tuto změnu připravovat.

Zástupci velkých měst budou také nyní přizváni k tomu, aby spolu s ministerstvem vypracovali vyhlášky řešící územní a technické požadavky na stavby. Stávající požadavky roztržštěné v mnoha právních předp

znamená, že nadřízený stavební úřad bude muset v rámci odvolacího řízení rozhodnout a nebude moci věc vracet nižšímu úřadu, čímž se odstraní dnešní nekonečný „ping-pong“.

Co by tedy měl nový stavební zákon podle projektantů přinést? Podle výzkumu mezi řediteli by měl zajistit především zkrácení povolování staveb (8,7 bodu z 10 možných) a jedno řízení jedním úřadem (8,1 bodu z 10). Dále by projektanti ocenili zvýšení profesionality úřadů (7,6 bodu z 10), jejich digitalizaci (7,3 bodu z 10) a větší předvídatelnost v jejich rozhodování (6,8 bodu z 10). Nový stavební zákon by měl přinést také integraci dotčených orgánů do stavebních úřadů (6,5 bodu z 10), kapacitní posílení úřadů v případě jejich velké vytiženosti (6,4 bodu z 10), přísnější postih staveb „na černo“ (5,9 bodu z 10) a také oddělení státní správy od samosprávy, nebo vznik speciálního úřadu pro velké a strategické stavby (obojí shodně 5,8 bodu z 10).

A co podle projektových společností nejvíce komplikuje povolování staveb? Dle respondentů proces nejvíce komplikuje nedodržování lhůt úřady (7,7 bodu z 10 možných

lání nadřízený krajský úřad dnes vrací věc k novému projednání prvoinstančnímu úřadu, a to často opakovaně. To už nebude možné, odvolací orgán bude muset sám podle tzv. apelačního principu ve věci rozhodnout, tedy rozhodnutí obecního stavebního úřadu buď potvrdit, nebo změnit, nikoliv zrušit a vrátit věc k novému projednání.

Nový stavební zákon také přinese už jen jedno řízení místo stávajícího územního a stavebního řízení, ve kterých se často řeší stejné námitky. Vydávat se tak bude jen jedno povolení. Zákon zavádí i zrychlené řízení pro případy, kdy nebudou žádné rozpory, stavebník podá kompletní žádost a doloží souhlasy všech účastníků řízení. Pokud bude vše v pořádku, vydá stavební úřad povolení jako první úkon stavebního řízení v řízení ve lhůtě 30 dnů. Využít to budou moci především stavitelé rodinných domků. Rozšíří se také rozsah drobných staveb, které nemusí procházet povolením vůbec.

Všechny principy, které urychlí povolování staveb

144

ROČNÍK
**ODBOURNÉ
KONFERENCE**

**ČLOVĚK
STAVBA
ÚZEMNÍ
PLÁNOVÁNÍ**

Konference je určena zejména vědecko-výzkumným pracovníkům, studentům doktorských studijních programů, pracovníkům veřejné správy, odborníkům z praxe, ale též zástupcům firem a představitelům občanské společnosti, kteří jsou zváni zejména k diskusi nad konferenčními příspěvky.

V letošním ročníku projdou všechny přijaté a přednesené příspěvky recenzním řízením a výstupem konference bude sborník, předložený k zařazení do databáze SCOPUS.

Datum konference:

11. 11. 2020

Místo konání:

Fakulta stavební ČVUT v Praze

Zaslání anotací:

30. 9. 2020

Přihlášení k pasivní účasti do:

31. 10. 2020

Přihlášení na webu:

csup.uzemi.eu

Vložené:

pro pasivní účastníky konference

400 Kč

